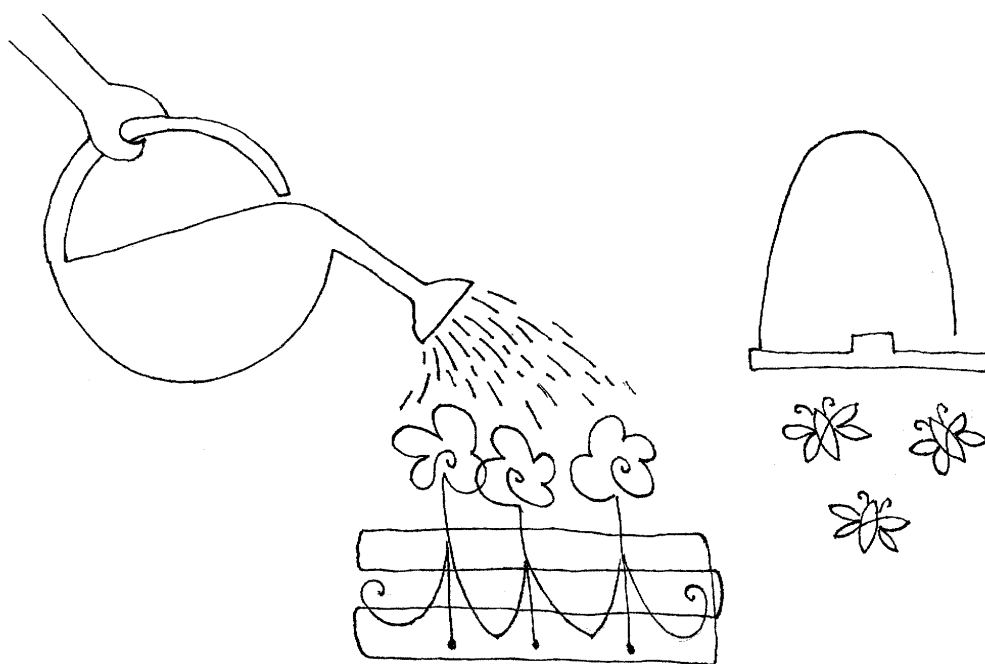

KRANJ 2025
KANDIDAT ZA EVROPSKO
PRESTOLNICO KULTURE

USODNE CIVILIZACIJE SE NE PA BISTVENO
ZBOLJŠATI. ZGRAJENA JE NA POČELU DUALIZMA
NI SPOSOBNA VZDRŽEVATI OBDOBJU MIRU BREZ
EKLENSKIH VOJN. NI SPOSOBNA ZAGOTOVITI BLAGINJE
JUDEM NE DA BI POLOVICA ČLOVEŠTVA STRADALA. 2. X
OMAJ SMO IZVEDELI DA SMO SREDI EKOLOŠKE KRIZE, KI LAHKO
NICI ŽIVLJENJE NA ZEMLJI, ŽE SMO UVIDELI DA POLITIŠNE ELITE
ISO SPOSOBNE UVESTI DOLGOROČNIH REŠITEV. NE ČAKATI!
AZVIJMO DRUGA POTA SOOČANJA Z »PONEBNIMI SPREMEMBAM
TEMELJENA NA KOMUNIKACIJI Z ZAVESTJO ZEMLJE IN NA
ODELOVANJU Z ELEMENTARNIMI BITJI NARAVE * 3 *
STVARIALNI OBSEG RAZUMSKE ZAVESTI JE IZČRPAN. PRIHAJA DO
EVARNIH STRANPOTI: ČLOVEK SE NA RAZUMSKI NAČIN UKVARJA Z
MOČI, BIVANJA, KI LEŽNO ONKRAJ LOGIČNEGA DOSEGA (ČE PLENJE ATOMOV, NANO TEHNOLOGIJE, GENESKE MANIPULACIJE)
MPAK GLEJ: KAR DANES ZNANOST OBRAVNAVA KOT NE-OBSTOJEČE
RANI V SEBI POTENCIAL BODOČIH KOMUNIKACIJ IN TEHNOLOGIJ!
LOVEKOV RAZMERJE S CELOSTJO BIVAJOČEGA IN POTREBA
EDNO ZNOVA POVEZOVATI SE S SVETOSTJO BITI JE ČLOVEK
RAVICA NEODVISNA OD OBSTOJEČIH VERSKIH IN IDEOLOŠKIH
ISTEMOV. MLADIM JE TREBA ŽE MED ŠOLANJEM OMOGOČITI, DA RAZVIJEJO OSEB
ČUTLJIVOST ZA VIDNE IN NEVIDNE RAZSEŽNOSTI BIVANJA, DA BI LAHKO OBLIKOVALI
ASTEN PRISTOP K SVETOSTI, ŽIVLJENJA, SPODBUJANJE OB
UTKA ZA ŽIVLJENSKO RESNIČNOST RAZVOJ INTUICIJE IN
INTELIGENCA SRCA ZAGOTAVLJAJO, DA SE NE BOMO IZGUBILI MED NEŠTETIMI POJAVI V
EČIMI STRAN OD BISTVA. * 5 * ŽIVIMO NA PLANETO OBILJ
EMLJA JE MILIARDE LET RAZVIJALA BIOLOŠKI PROSTOR, KI
VOJO ČUDOVITO VEČPLASTNOSTJO, OMOČA NARAVNO OBILJE IN
ASLEDNI FAZI NA NARAVNEM OBILJU, TEMELJEČO RAST CIVI
ACIJ. USODNEMU ZLOMU DANJE CIVILIZACIJE SE DA IZOGNITI TAK
E ČLOVEK VRNE K SVOJEMU BISTVU. PROCESU SAMOSPOZNAN
LEDI PROCES ODKRIVANJA DOSLEJ NEZNANIH RAZSEŽNOSTI ZEML
ROSTORA. TE PA SO DOVOLJ ŠIROKE, DA BODO OMOGOČILE CELOSTEN
AZVOJ BODOČE CIVILIZACIJE VKLJUČNO Z NJENIM GOSPODARSTVOM,
ULTURO IN DUHOVNOSTJO.
6 * NEMUDOMA SE JE POTREBNO UGLASITI S SAMOZDRAVILNI
ROCESI IN PREOBRAZBAMI, KI JIH JE INTELIGENCA ZEMLJE

Lizbonska pogodba, člen 167 TFEU¹, v akciji EU na področju kulture predlaga, da države članice s spoštovanjem nacionalne in regijske raznolikosti in osredotočanjem na skupno kulturno dediščino pripomorejo k *cvetenju* kultur. Metafora razcveta onemogoča precizno definiranje kulturnega napredka, kar omogoča interpretacije, kjer poenoteno merjenje ni mogoče. Ali kulturna participacija zares spreminja politične vrednote?

Kultura naj bi stimulirala optimizem, zmanjševala osamljenost, nam dajala upanje in nas spodbujala k razmišljanju o kompleksnostih družbenega življenja. Naša kandidatura kulturo razume v širokih kontekstih. Velik pomen dajemo prenovi odnosov v sodobnih kulturnih vojnah. Verjamemo v potrebo destigmatizacije družbenih skupin za boljše skupno prihodnost. Dosegati želimo najšibkejše člene družbenih in naravnih ekosistemov.

Kranju ob pridobljenem nazivu morda res ne bo uspelo postati najpomembnejše kulturno mesto v Evropi, lahko pa s spremembo narative pomagamo vplivati na skrbno izbrane lastnosti evropske identitete, jim skozi kulturne akcije damo glas in oblikujemo strategije za učvrstitev pomenov, ki jih moramo vzdrževati za sedanje in prihodnje preizkušnje. Lahko jih trajno negujemo, in v evropskem pesniškem jeziku rečeno, zalivamo, da rastejo in zacvetijo.

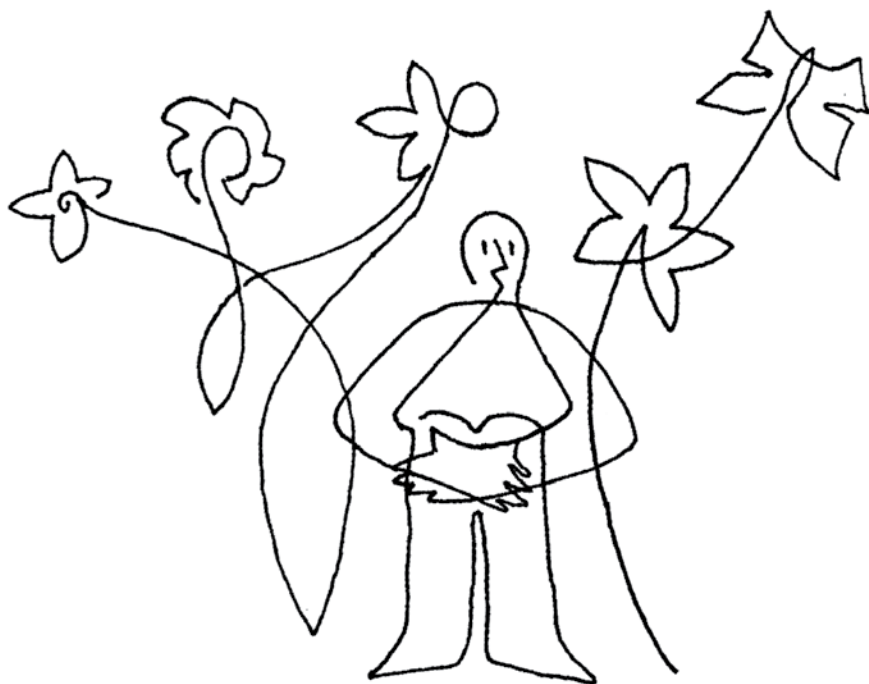
Vse ilustracije v knjigi so avtorsko delo Unescovega umetnika za mir, Marka Pogačnika. Na tej strani je predstavljena ilustrirana metafora naše vizije. V njej so trije vsebinski stebri enaki rastlinam, ki uspevajo ob pomoči treh podpornih stebrov. Ti so predstavljeni kot plasti zemlje. Sredstva in človeški viri bodo potrebni za razvoj in rast, kažejo se v obliki vode, ki moči zemljo. Rezultate programov bodo v okolje ponesele čebele. Prav oblika čebele pa je linija neskončnosti, ki jo v naši regiji izriše reka Sava, poganjalka življenja in ustvarjalnosti.

¹ <https://tinyurl.com/ue738ea>

KAZALO

0. SPLOSNI VIDIKI	3
1. PRÍSPEVEK K DOLGOROČNI STRATEGIJI	10
2. KULTURA IN UMETNIŠKA VSEBINA	22
3. EVROPSKA RAZSEŽNOST	42
4. DOSEG	47
5. UPRAVLJANJE	50
6. ZMOŽNOST IZVEDBE	56

0. SPLOŠNI VIDIKI

Zakaj želi vaše mesto sodelovati na razpisu za naziv evropska prestolnica kulture?

0.1

Če dovolite, bomo vaše vprašanje odprli drugače: **“Zakaj mora vaše mesto sodelovati na razpisu?”** Mesta, ki se v Sloveniji potegujemo za naziv, ga za svoj urbani in kulturni razvoj potrebujemo ali pa bomo še naprej ostala v primežu statusa quo lokalnih občinskih struktur ene od štirih najbolj centraliziranih držav v EU.

Ko se raziskuje stopnjo centraliziranosti držav v EU, Slovenije, ki si podobno usodo deli z Malto, Luksemburgom in Ciprom, zaradi svoje majhnosti sploh ne vključujejo v vzorec². Po številu prebivalcev smo v uniji šesti najmanjši, štejemo jih 2 milijona. Nemčija, s katero si bomo leta 2025 delili naziv evropske prestolnice kulture, jih šteje 80 milijonov več. V evropskem kontekstu bo zagotovo zani-

mivo opazovati kulturno ponudbo države centra in države periferije.

Slovenska mesta so šla v zadnjih desetletjih skozi tipične urbane spremembe srednjeevropskih mest. Zgodovinska središča so začela samevati po nastanku velikih trgovskih centrov na obrobjih mest in zgoščevanju prebivalstva ob avtocestnem križu. Posledica neprimerne urbanizma brez

ustrezne družbene infrastrukture so spalna naselja, kjer živijo odvisniki od avta. Mesta so v sodelovanju s prebivalstvom sprejela strategije za ponovno oživitev mestnih središč in danes se poznajo prvi sadovi. Spremembe so počasne, a skupnosti vztrajne.

Vpliv kulture na urbani razvoj se povečuje, a temeljnih mehanizmov kot država še nismo sprejeli.

² <https://tinyurl.com/ra7v8x3>

Na večni izziv »premalo participacije« imamo vsebinski odgovor – tega dokumenta ne pišejo direktorji javnih zavodov, tudi naročili ga niso, ne pišejo ga plačani mednarodni strokovnjaki, temveč skupina ljudi, ki s srcem in delom verjamemo v točno tiste priložnosti, ki jih politika izgovarja zgolj pred volitvami. Tisti, ki kulturni in urbani razvoj mesta živimo in delujemo v skrčenem in marginaliziranem prostoru, bi ga radi razširili in mu dali veljavo.

Upravljanje kulturne infrastrukture in njenih vsebin se zunaj državnega središča ne profesionalizira in nemalokrat deluje le zaradi entuziazma posameznikov. Veliko število prijavljenih slovenskih mest za naziv leta 2025 je za vse odlična novica, saj opogumlja kulturni sektor in ga postavlja ob bok ključnim razvijalcem mest v Evropski uniji.

Priložnost je tu

Nam lastna vizija razvoja mesta in regije sledi konceptom, ki so skozi centre moči nemalokrat spregledani. Okoljska uglašenost, skupnostno odločanje, iskanje dialoga, ravnovesja in raznovrstnosti, nagovor nevidnim in nevidnim, povečevanje vloge kulture v javnih politikah so drugotnega pomena in pogosto skriti za interesi kapitala, koruptivne politike in medijske enoumnosti. Kulturni prostor je skrčen, kultura izključena.

Ali lahko moč skupnosti nadvlada politični status quo?

Naša kandidatura in predlagana kulturna strategija želita biti glas vseh manjših mest in njihovih skupnosti. Z regijskim povezovanjem želimo opolnomočiti kulturni sektor in privabiti nove moči iz kulturnih in kreativnih industrij v gorenjska mesta in na podeželje. Novi modeli kulturnega upravljanja, povečevanje vloge kulture v javnih politikah, odpiranje prostorov soustvarjanja s skupnostnim načrtovanjem in raziskovanje virov za kulturno produkcijo ter mednarodni prepri in svežina partnerstev bodo v fokusu trajnostnega kulturnega razvoja, ki mu želimo slediti.

Zaradi bližine glavnega mesta Kranj lahko postane obiskano kulturno središče z visoko kakovostnim programom, za lokalne in mednarodne ustvarjalce pa mesto-laboratorij, dovzeten za nove in preverjene ideje ter nove umetniške diskurze, pisane na kožo evropskemu državljanu. Urbano v objemu podeželskega in naravnega okolja bo postalo središče "od-spodaj-navzgor" profesionaliziranih participativnih kulturnih modelov. Ključnega pomena naše candidature so in bodo programi, ki jih neposredno ali posredno, identificirajo in predlagajo, skupnosti. Verjamemo v transformativno moč naziva evropske prestolnice. Lahko pa za vedno ostanemo mesto ob avtocesti med Ljubljano in Bledom.

Ustvarili bomo prostore za nove glasove. Zavedamo se, da bo število sporočil, ki jih bomo lahko poudarili, količinsko omejeno, a jih bomo opremili za širok doseg. Vpliv urbanizacije na okolje bomo soočili s trajnostnim kulturnim razvojem. Razumemo pomen prostovoljstva in plačanega kulturnega dela. Razumemo pripadnosti trendom različnih generacij in jih znamo povezati s kulturnim marketingom. Razumemo skupnosti in jih znamo nagovoriti. Ustvarjamo s soseščino, proizvajamo visoko kakovostne programe mini art festivalov, butičnih ponudb za kulturne turiste, akcije ozaveščanja z lokalnimi skupnostmi. Uvajamo nove kreativne metode učenja in modele razvoja.

Kaj potrebujemo?

Slehernik bi na vprašanje o željah ob letu naziva za najbolj pe-

reč problem določil pomanjkanje prostorov. V Kranju smo brez primerne večnamenske dvorane, brez umetniškega kina, brez prave knjižarne. Na Gorenjskem se prostori soočajo s pomanjkanjem umetniških vizij. Za manko javnih prostorov za soustvarjanje so glavni vzroki majhne kapacitete in središčenje istih skupnosti v istih prostorih ter onemogočanje večje dostopnosti ustvarjalcev in publik v sfere kulture in ustvarjanja.

Več prostorov pomeni več programov, povečanje kapacitet in širitev publike. Strateško premišljen odkup stavb in njihova revitalizacija za namene kulture lahko to sliko v regiji in mestu, ki kipi od ustvarjalne energije, ki je ni mogoče manifestirati, hitro spremenita. Diverziteteta manjših regijskih kulturnih dogodkov in akcij, podprta z omejenim številom močnih vsebinskih programov, vrhuncev ob letu naziva, lahko poskrbijo za trajno teksturo, ki bo ostala močna še leta po nazivu. Kranj lahko vodi tok teh kulturnih silnic v umetniško in kulturno središče kulturne regije Gorenjske.

Skupnostno kulturno načrtovanje, ki temelji na nenehnem mapiranju in analizi kulturnih virov, združevanje progresivnih znanj zagonskega podjetništva in nevladnega sektorja na področju kulture in okolja, povezovanje dediščine in sodobnih form, vključevanje šibkih in nevidnih v kulturno produkcijo in potrošnjo, interdisciplinarno povezovanje in stremenje k blaginji človeka in varovanju naravnega okolja – to vse so razlogi, da se prijavljamo na razpis za pridobitev naziva.

Vključevanje okoliškega področja za našo kandidaturo ni zgolj namera. Povezovanje regije skozi kulturni razvoj mest in podeželja je strateški cilj naše kandidature. Povezati želimo urbana kulturna središča gorenjske regije, njihovo kulturno ponudbo in okoljske iniciative z namenom skupnega razvoja programov, optimizacije distribucije in promocije kulturnih vsebin v regiji, opolnomočenje kulturnega sektorja in krepitev sposobnosti, kadrov, sredstev in frekvence izmenjevanja znanj.

Povezana Gorenjska regija

Povečali bomo možnosti črpanja evropskih sredstev za kulturno infrastrukturo, skozi modele souporabe javne infrastrukture gradili na zavedanju skupnega javnega kulturnega kapitala, spoznavali dobre prakse evropskega regijskega povezovanja in oblikovali Gorenjsko kot prototip trajnostne kulturne regije s Kranjem kot njenim formalnim centrom. Opolnomočenje urbanih središč in oblikovanje novih centrov kulturnega dogajanja z novimi decentralizirano usmerjenimi mrežami mest je namreč nujno za razvoj kulturne raznovrstnosti v državi.

Gorenjska šteje 200.000 prebivalcev. Zgodovinsko je bila regija skoraj tisočletje pod germanskim vplivom, njen večinski del je zasedal pokrajino Kranjsko. Stoji na simbolnem križišču Evrope in zmore hkrati nagovarjati in povezovati jug in sever ter vzhod in zahod. Nekoč razviti sever države Jugoslavije, danes spet jug centralne Evrope. Smo severnjaki juga in jušnjaki centra.

Gorenjska mesta si delijo podobno usodo manjših tranzicijskih mest. Močna industrija ob urbanih središčih je izginila in oblikovala prazne prostore, tako fizične kot mentalne. Posledice so vidne v kulturni produkciji, prisotni so anksioznost, občutek manjvrednosti ter periferna neambicioznost. Verjamemo, da lahko z oblikovanjem regijske agende za kulturo z vzponom enega od manjših središč te negativne vidike odženemo.

Kandidaturo razumemo kot odlično priložnost za regeneracijo mest in povezovanje kulturne sfere, predvsem do sedaj večinoma nepovezanega kulturnega in okoljskega nevladnega sektorja na Gorenjskem

ter njegovega bolj trajnega sodelovanja z državnimi in občinskimi javnimi zavodi, občinami in razvojnimi agencijami. Priložnosti za strateško koordinacijo vsebin za urbani razvoj, združevanje kadrovske, produkcijske, tehnološke in izobraževalne kapacitete bodo z utemeljitvijo kulturnega profila in skupnih idej regionalne politike omogočali povezovanje z evropskim prostorom.

Dvig mednarodnega profila regije, krepitev podobe povezane regije v očeh prebivalcev, prepričanje novega življenja v kulturni in urbani sferi regije, iskanje ravnotežja med ekonomskimi in ekološkimi vplivi pri uporabi javne in zasebne infrastrukture ter naravnega okolja, spodbujanje okoljske ozaveščenosti v regiji in spodbujanje dialoga o decentralizaciji ter regionalizaciji so prioritete regijskega povezovanja skozi kulturo.

Preden se posvetimo ključnemu orodju za doseg omenjenih ciljev, se želimo opredeliti še do vsebinske zasnove programa, ki bo del leta naziva. Vsi programi, ki jih predlagamo, bodo dobili prostor v partnerskih mestih regije. Ne želimo, da bi gorenjska mesta v programsko zasnovo ponudila zgolj nekaj že oblikovanih kulturnih projektov in prireditev, temveč jih želimo angažirati, da s predlogi in idejami sledijo na eni strani viziji strategije za pridobitev naziva, na drugi pa njim lastnim zgodbam in vsebinam. Le tako bomo namreč lahko krepili kapacitete in nov zagon v regiji.

Regijska platforma CULTU:RE

Koncept kulturne regije osmišlja platforma Cultu:re z jasnimi cilji na časovnici aktivnosti v naši kulturni strategiji. Z njo bomo v času do leta naziva nagovarjali meha-

nizme za kulturno upravljanje, boljše življenje ciljnih skupnosti, ki bodo dobile možnosti in podporo za izraz. Najpomembnejša projekta krepitve zmogljivosti bosta projekta EU26+ in Akademija za kulturni management. Do in v letu naziva bo platforma nastopila kot ključna podpora struktura, po letu naziva pa bomo s pridobljenim znanjem, povezovanjem regijskih akterjev in mapiranjem znanja potrebnih širili koncept trajnostnega razvoja skozi regijsko povezovanje s sestrskimi evropskimi kulturnimi regijami in postali v evropskem merilu dobra praksa. Verjamemo, da to zmoremo.

Regijska središča morajo v Sloveniji dobiti večji pomen in igrati večjo vlogo. V luči turistifikacije slovenske prestolnice, ki programsko kulturno ponudbo v veliki meri usmerja zgolj k uporabnikom/potrošnikom kulture in zapira možnosti sodelovanja in inoviranja kulturnih konceptov skozi skupnosti, želimo skozi metode prototipiranja razviti nova urbana središča in njihove skupnosti (Kranj, Škofja Loka, Tržič, Jesenice, Radovljica in drugi) z namenom, da se kulturna produkcija decentralizira in inovira.

Zaradi prihajajočega naziva evropske prestolnice kulture moramo na nacionalnem nivoju dvigniti raven dialoga med kulturo in državo, oblikovati predloge in zahtevati spremembe pri upravljanju ključnih regionalnih struktur kulturne politike, ureditev statusa pokrajinskih zavodov in načela sofinanciranja. Trajnostni kulturni razvoj iz regijske sheme moramo predstaviti na državno raven in v letih 2020–2030 voditi (kulturni) nivo pogovorov o regionalizaciji Slovenije.

Slovenija je kljub majhnosti ena bolj raznolikih držav v EU. Stisnjena med štiri evropske jezikovne skupine ima unikatno pozicijo. Razgibana geografija in spremembe političnih sestavov na njenem področju sta le dva od dejavnikov, ki so skozi leta vplivali na razvoj slovenskih mest in jih potisnili v vloge perifernih ali vodilnih mest.

Kranj v odnosu do evrope

Evropa je za vogalom, a je v resnici daleč. Problemi sodobne Evrope so le delno problemi Kranja in Gorenjske. Smo visoko ozaveščena in izobražena skupnost, ki preživlja svoje dneve v coni udobja. Soočanje z Evropo in Unijo je soočanje s problemi sodobnega časa, problemi, ki niso prijetni. Kulturne organizacije se ne poslužujejo mehanizmov črpanja sredstev EU. Zaradi majhnih zmogljivosti se ne uspemo iztrgati obrtniškem načinu dela v kulturnem sektorju. Nizke kapacitete in neambicioznost sta njegova pomembna gradnika in posledično opredeljujeta kulturni profil mesta.

Kranj v odnosu do samega sebe

Pojdimo na teren. Predstavljajte si idiličen vrt pred gradom geostrateško ne zelo pomembnega mesta, ki je zato bolj dvorec kot grad. Vrt je obdan s kamnitim zidom, obsijan je z zahodnim soncem, v vetru se nežno zibajo vrbe. Na vrtu je bel vodnjak, na njem štiri bitja, sv. Janez Nepomuk se bojuje z dvema hobotnicama, nad njimi žaluje vitka vdova. Iz prvovrstnega carrarskega marmorja ga je med leti 1911 in 1913 ustvaril slovenski kipar Franc Berneker. Pred desetletji je veljal za eno najlepših kiparskih umetnin Kranja, danes sta obe hobotnici mrtvi. V njem že več let ni vode. To je žal značilna situacija v našem mestu in neslaven primer odnosa do javne kulturne dediščine.

Prisotna je nizka stopnja ambicij in pomanjkanje ambicioznih produkcij, predvsem med javnimi kulturnimi akterji, s strategijami, ki veljajo za higienski minimum, v katerih ni mednarodnih projektov in medsektorskih povezav. Nacio-

nalna promocija kulturnih vsebin je na nizki stopnji, zadovoljstvo z malim hitro. Kadrovska podhranjenost je izrazita, manjka prostora za soustvarjanje, vrata so zaprta, prostori samevajo zanemarjeni in degradirani. Želja pa je velika. Ustvarjalne skupnosti so močne, veselijo se in iz nič ustvarjajo male čudeže. Publika ceni drugačne projekte, je zelo izobražena in ji nič ne uide.

Kje smo?

Kranj je majhno evropsko mesto. Ima lepo veduto iz srednjeveških časov in nekaj ohranjenega obzidja, nastalega še v antičnih časih. Pod mestom so tovarne, nekatere delujoče, druge propadle. Kranj je skozi transformacije prišel do današnjega stanja, ki je razmeroma dobro, včasih celo odlično; najnižja brezposelnost in najvišja nataliteta v državi, visoka kupna moč, hitro dosegljivi letališče, železnica in avtocesta, raznovrstna mestna ponudba v objemu narave, rekreacijske in športne priložnosti, pitna voda, razmeroma dobra javna infrastruktura, hitra povezanost z glavnim mestom in bližina vseh za mirno ali razgibano bivanje potrebnih institucij.

Mestna občina Kranj je degradirana občina, ima kar 160 ha degradiranih urbanih območij, s katerimi se doslej ni načrtno nihče ukvarjal, zato se problemi krepijo in postajajo kompleksnejši. Kot degradiranih območij mesta je klasificiranih 7 območij ob neposredni bližini reke Save, nekdanjega industrijskega pasu, prav tako pa sta degradirana prostora zgodovinsko območje starega mestnega jedra in največja stanovanjska soveska Planina.

Profil mesta tvorijo naravna, tehnična in kulturna dediščina, ki predstavljajo neizmeren vir navdih za strateški razvoj programov z evropsko dimenzijo v mislih. V Kranju, ki je bil zadnji dom največjega slovenskega pesnika, so doma Prešernovi nagrajenci. Galerija Prešernovih nagrajencev predstavlja najboljše slovenske umetnike in nudi mestu kulturni prestiž. Slovenski kulturni praznik, Prešernov dan, 8. februarja najbolj odmeva prav pri nas. Je najbolj obiskan dan v letu, ki zažene kulturno novo leto.

Naše mesto je mesto izvirnosti, mesto velikih umetniških festivalov v majhnih prostorih s pristnimi programi, ki jih organizira lokalna umetniška skupnost. Kulturna ponudba je unikatna, povezana z zgodbami dediščine in sodobnimi izrazi. Teden slovenske dramatike, likovni umetniški festival, festivali klavirjev, jazza, sodobnega plesa, fotografije, keramike, kolaža in urbane kulture, umetnost v javnem prostoru, največji kulturni praznik in obilica manjših butičnih dogodkov se prepletajo s festivali regije, kjer kraljujejo festivali svetovne (Bled) in narodnozabavne glasbe (Begunje), čokolade (Radovljica), alpskega cvetja (Bohinj), obrti (Tržič) in filma (Kranjska gora).

Mesto se sooča s slabo podobo, v nacionalnih medijih se redko pojavlja kot mesto kulture, nacionalna turistična organizacija Kranja v svoje kampanje ne vključuje nikoli. Unikatno kulturno ponudbo mesta tvori kulturna diverziteteta mini svetov, ki se soočajo s pomanjkanjem in neuravnoteženo distribucijo sredstev, s pomočjo podpornih stebrov pa bi se lahko razvile v glasne evropske zgodbe.

Kranj še vedno ne zadiha s polnimi pljuči, še vedno svobodno ne razpreperuti, nekaj ga še vedno drži prikovanega k tlom. To so kulturne vojne med konzervativno in progresivno stranjo, tako značilne za Evropo. To je konflikt med kranjsko klobaso in podnebno pravičnostjo.

Odstranjevanje prepek

Naše staro mestno jedro je z geometrijsko natančnostjo umeščeno v njegovo naravno okolje. Prvi arhitekti in mojstri za njimi so ravnali s prostorom uglašeno. Nesorazmerja so nastajala z naraščajočo industrializacijo in divjo materializacijo, nastali so novi centri. A ta nesorazmerja danes niso zgolj v obliki nakupovalnih središč, so tudi v odnosih in tradicijah. Če razumemo, kaj so funkcije tradicij, jih lahko skupaj inoviramo. Če razumemo, kaj nam dediščina sporoča, se lahko kot družba, naša in evropska, revitaliziramo.

Kranj je šel v zadnjih letih skozi regeneracijo kulturnega razvoja in poskus urbane prenove, ki so jo vodile predvsem med seboj povezane nevladne organizacije in kulturni posamezniki, ki so znali iskati dialog z občino, javnimi zavodi in podjetji. Sodelovanje je prineslo sadove in nov zagon. Mesto se je kulturno prebudilo, o njem se je spet začelo govoriti zunaj njegovih meja. Prebivalci in obiskovalci so spoznali njegove skrivnosti, navduševali so se nad neodkritim, pozabljenim.

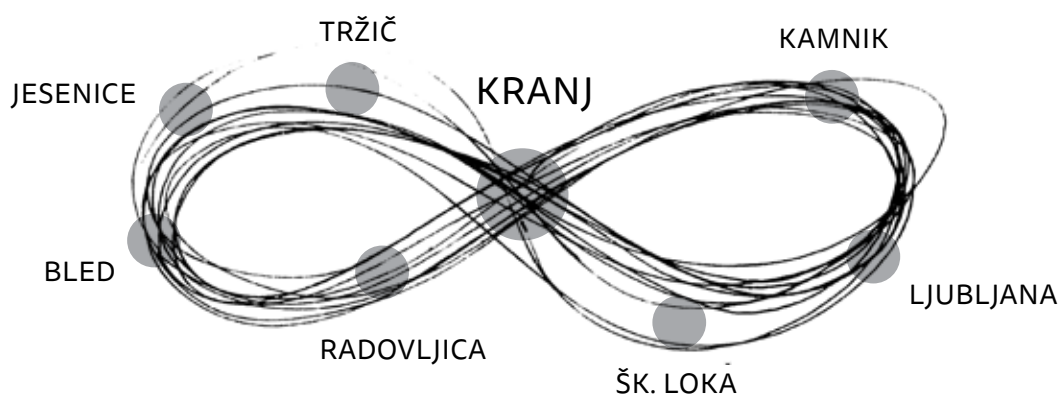
Končno je tu priložnost za trajno shemo, v kateri sobivajo kulturna

dinamika, kreativne ekonomije in ugodno okolje za socialne inovacije. Priložnost, da se upravljanje in skrb nad javnim naslovi naglas, ko bomo z nazivom vsi v mestu in regiji postali soodgovorni za razvoj. Narativa pozitivnih sprememb bo omogočila dihanje z odprtimi pljuči. Že čez dobro leto nas čaka preizkušnja, izziv, da kulturne in okoljske vsebine povežemo s predsedovanjem Svetu EU, drugo polovico leta 2021 bo namreč projekt potekal iz Kranja, le štiri kilometre od mestnega jedra se bo zbirala elita evropske politike.

Pojasnite idejno zasnovo programa, ki bi se začel izvajati, če bi bilo mesto imenovano za evropsko prestolnico kulture.

0.4

Grafični prikaz 1: Neskončna povezanost gorenjskih mest

S predlaganim idejnim konceptom trajnostni sonaravni razvoj opazujemo skozi shemo trajnostne kulture. V zasnovi smo oblikovali kulturne programe, ki nagovarjajo kompleksne teme prihodnjega razvoja ter hkrati razumejo pomembnost veselja, znanja, vključenosti in imperativa dobrega počutja. Poleg družbene in podnebne pravičnosti želimo opozariti tudi na prehransko. Sodelovati želimo pri prenovi prehranske politike z novo prehransko piramido za 3. tisočletje. Prenoviti moramo odnose med generacijami in spoli, šele nato bomo našli skupne jezike tolerantnosti v primeru ras, duhovnih prepričanj in nečloveških živih bitij. To so izzivi evropske prihodnosti.

Kaj nas navdihuje?

Navdihe zasnove programa išče mo v naravni dediščini prostora, definira ga reka Sava, ki se kot modra hrbtenica suče po gorenjski pokrajini. Oblikuje črko S, ki pa jo, ker se znova kot sistem vode vračamo v osnovno stanje, v njen začetek, zaokroži nova linija, ki se zaključí v obliki številke 8. V njej vidimo čebelo, simbol trdega dela in praktične modrosti, a hkrati nesorazmernega vpliva človeka na okolje. Gorenjska mesta se vrtinčijo v neskončni liniji obrnjene osmice. Njeno središče je namenjeno Kranju, ki pridobi na pomenu in zanosu. Vsak konec je nov začetek, povezave so nujne in osrednjega pomena.

Neskončnost časa in končnost prostora

Na podobo Kranja močno vpliva skala, na kateri stoji mestno jedro, kulturni kamen, arheološki bisser, ki ga objemata dve reki. Reki pripovedujeta zgodbo cikličnosti, neobstoynosti, preteklosti in hkrati samoumevnosti. Življenje ob rekah je živa dediščina, razlaga karakter prostora in mest ter zgodbe selitev. Selitve so v naravi vseprisotne. Kako se selijo ptice, kam se premikajo rečne ribe, insekti, živina v Alpah? Kaj jim v teku časa, v dobi antropocena ne ugaja, kako jih moti faktor človeka? Slovenski prostor je močno poljedelsko obdelan, naša daleč najbolj invazivna rastlina je pravzaprav kuzuza, ki hrani živali, ki hranijo človeka. Na prebivalce bolj vplivata kmetijska in okoljska kot kulturna politika. Kako povezati kmetijsko, prehransko in kulturno politiko na evropski ravni? Vzpostavljamo dialog med podeželjem, urbanimi središči, prebivalci, umetnostjo in preteklostjo je izjemnega pomena za razumevanje prihodnosti prostora.

Starka Evropa

Srednja Evropa izgublja avtohtone gozdove, živalske in rastlinske vrste, pokrajina je izrabljena. Podnebne spremembe štiri letne čase

vztrajno spreminjajo v dva, poletje in zimo, vsakega v svojo skrajnost. Šibki členi zemlje so prisotni v vseh porah družbe in naravnega okolja.

Ženska enakopravnost je tema sodobnosti, Evrope in drugih delov sveta. Osredotočanje na boj za nove in predvsem ohranjanje že dobljenih pravic preusmerjamo na boj za pravice ljudi brez efektivne možnosti odločanja. Nevidne skupine v vseh porah družbe povezujemo s temo evropskih razsežnosti, demografijo. Nov družbeni sloj enočlanskih gospodinjstev, starostnikov, žensk, ki živijo s posledicami regulacije naravnih procesov, osamljenih moških, nerazumljenih posameznikov in vseh obolelih s sodobnimi družbenimi boleznimi prihaja v ospredje, skupaj z regulacijo naravnega okolja tvori novo povezavo družbenih pravic in pravic rastlin, živali, rek.

Pri evropski demografiji največja težava ne more biti preveliko število starih ljudi. Kazalniki uspešnega razvoja družbe so zdravo in dolgo živeti starostniki. Zato je uspešna družba družba z veliko zdravimi starostniki, ki dolgo živijo.

Brezčasnost misli

Narava je izumila sistem samogeneracije, ki ga bo moral človek ponotranjiti za svoj in sonaravni razvoj. Z novimi izumi, namenjenimi manipulaciji narave, bo trajnost težko dosežena. Dialog narave in človeka je dialog ženskega in moškega principa delovanja. Naravni principi so pozabljeni, a ohranjeni v mitu naših prostorov. Moderna dediščina nam narekuje principe, ki so nastajali v svetu, ki je cenil pionirski duh, izume in izboljšave.

Gorenjska je (tako kot Evropa) dom večinoma moških pionirjev, ki so vplivali na kulturni profil mest. Stojimo na temeljih dediščine prostora, jezika in mita, podatkovnega oblaka, ki nam lahko z mehanizmi novih tehnologij prikaže različne zorne kote na identiteto in spomin. Novi glasovi, nove narrative in nove uporabe informacij

osvetljujejo pomene in dediščino predstavljajo široko in kritično, ne zgolj kot kolektivni skupek znanj, odnosov in prepričanj. Skupni nagovor osebnih dedovanj in kolektivne dediščine odpira široko polje, kjer lahko, če jih v koreografiji sporočil izgovorimo, razlike med spoli v poteku zgodovine igrajo pomembno vlogo.

Idejna zasnova programa

Namen našega programa za evropsko prestolnico kulture je nagovarjanje ljudskih pobud skozi večje mestne kulturne formate, opolnomočenje kulturnih skupnosti ne zgolj Kranja in Gorenjske, temveč vse Slovenije in širše, ter povezovanje okoljske trajnostne narative s kulturno. Naše skupnosti niso pasivne, so aktivne, polne idej in zagona, a brez pravega javnega podpornega okolja, prostorov in umeščanja v sprejete strategije. Podporna okolja skozi vse leto, predvsem pa že v letih pred nazivom poudarjajo urbano preno, inovativnost in mobilnost. Programski stebri so oblikovani kot trije kalupi, v katerih se najdejo sodelujoči in njihovi programi. Vsi trije skupaj z razvojem strateškega orodja Platforme Cultu:re tvorijo podlago za **Trajnostno kulturno regijo**.

Urbana prenova omogoča nove prostore za soustvarjanje in platformo za naslavljanje nepredelanih družbenih odnosov in tradicij.

Center inovacij vabi raziskovalce in poganja povezave med raziskavami in umetnostjo, kredibilnost in doseg si pridobiva s prototipiranjem modelov in naslavljanjem inovacij v vsakdanjem življenju.

Prešernove rezidence nosijo ime največjega slovenskega pesnika, ki končno postane pojem in mreža, institut.

V prvem podpornem delu idejne zasnove programa se premikajo meje med kulturnimi uporabniki in producenti, laično in visoko umetnostjo, naslavlja se nova oblika soupravljanja s kulturnimi viri, dosega se nova občinstva, drži se kakovost v zasnovi in izvedbi.

V drugem delu pa se z razvojem strateškega orodja Družbena koreografija omogoči skupnostim, da s pomočjo treh programskih stebrov vsebinskega okolja dirigirajo nastanek in izvedbo **Trilogije**. **TAKT** je program, kjer se svet umiri in zamisli. Raziskuje prostore čudenja, taktlnost lepote in pomen dobrega mišljenja. **BIEN** je bienale preprostega življenja, dobrega počutja in trajnostnega napredka, ki

ga zaženemo z letom 2021. Črpa iz biološke, geološke in arheološke danosti prostora, okolja, identitet, industrijske dediščine in tradicionalnih znanj. **START** je igrišče, kjer se srečujejo inovacije in pionirski duh. Obsedenost s tehnologijo preusmerja v produktivnost, inovacije in nove reinterpretacije. Vsebinsko napeljeni programski sklopi so trije in skupaj s podpornimi programi tvorijo celoletno

programsko zasnovo Trilogije.

Programska zapaščina leta naziva

Poleg vzpostavitve modela Trajnostne kulturne regije predlagamo, da za leto 2025 osnujemo še Muzej sodobne agrikulture, Bienale dobrega počutja in Mednarodno nagrado pionirstvu.

Grafični prikaz 2: **Idejna zasnova programa**

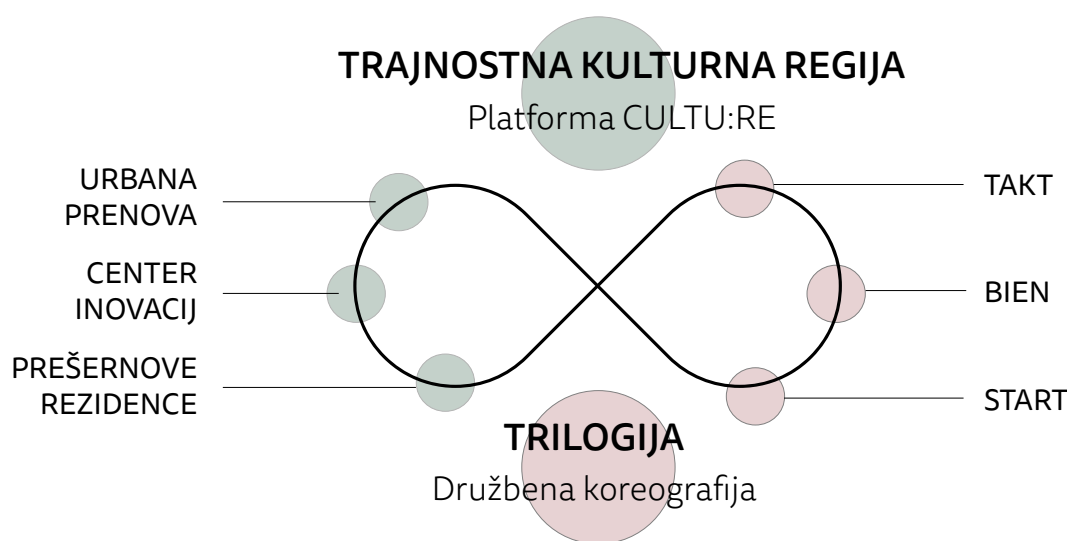

Tabela 1: **Strateški okvir**

TEMATSKA IZHODIŠČA	PODPORNI STEBER	POZIVI K DEJANJEM	VSEBINSKI STEBER	TEMATSKA IZHODIŠČA	UČINKI	ZAPUŠČINA
JAVNO	URBANA PRENOVA	ZAHTEVAJ	TAKT	OKOLJE	KULTURNI	MUZEJ
VIRI	CENTER INOVACIJ	RAZMIŠLJAJ	BIEN	DELO	DRUŽBENI	BIENALE
SPREMEMBE	PREŠERNOVE REZIDENCE	IGRAJ	START	ZNANJE	GOSPODARSKI	NAGRADA
RAZVOJ	TRAJNOSTNA KULTURNA REGIJA	OHRANJAJ	TRILOGIJA	PRAVICE	EKOLOŠKI	MODEL
	PLATFORMA CULTU:RE	VODILO NAJ TI BO PRAVILO*	DRUŽBENA KOREOGRAFIJA			

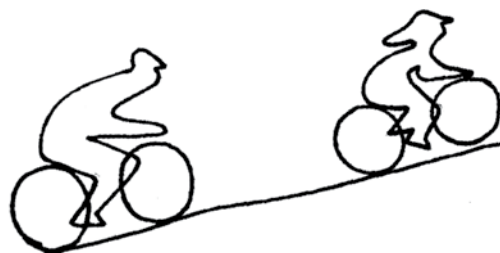
strategija krepitve zmogljivosti

strategija razvoja občinstev

participativna strategija

* Walk the Talk

1. PRÍSPEVEK K DOLGOROČNI STRATEGIJI

Opišite kulturno strategijo, ki je vzpostavljena v času prijave, vključno z načrti za ohranjanje kulturnih dejavnosti po letu naziva.

1.1

Že desetletja v Kranju pogrešamo strateško vizijo, ki bo odgovorila na vprašanja, kakšen kulturni in urbani razvoj si v mestu želimo in zaslužimo. Vizije kulturnega razvoja v regionalnih strategijah praktično ni bilo zaslediti. Prav tako kulturni ustvarjalci že več let pogrešamo kulturno vizijo Slovenije. Sledimo lahko le strateškim prioriteta akcijskega načrta EU za kulturo in svojemu zdravemu razumu.

Strateški kontekst

Ključne težave, s katerimi se soočamo v Kranju in v gorenjskih mestih, so majhna zmogljivost, težave centralizirane produkcije, neambiciozni programi in pomanjkanje prostorov. Potem pa so tu še težave na nivoju države. Smo državljani z močnimi negativnimi emocijami do institucionalne nekompetentnosti, nostalgični po preteklim, osramočeni zaradi majhnosti in nepomembnosti in z nizkim razumevanjem, kaj pomenita javno dobro in kulturni razvoj, nemalokrat oba prezentirana kot zgolj nepotreben strošek. Kot Evropejce in državljane sveta nas nenazadnje bremeni še teža kulturne in tehnične dediščine, ki jo je oblikovala podstat moške dominacije v javni sferi. Kot skup-

nost pa se kljub oviram soočamo s tremi močnimi pozitivnimi poganjalci sprememb: veliko mobilizacijsko močjo, visoko stopnjo okoljske ozaveščenosti in močnimi čustvi ponosa ob večjih mednarodnih dosežkih posameznikov ali skupin.

Nizka ambicioznost brez prodornosti in vizionarske misli je skupna večini strategij, ki so sprejete v času prijave EPK. Z nerazumevanjem in nepoznavanjem konceptov, kako naj bi bili strateški cilji zagotovljeni, skupaj ne premorejo enotne vizije kulturnega razvoja. V njih ni razbrati razumevanja kulture kot področja, ki združuje vse ostale sektorje. V nekaterih se kultura omenja zgolj za okus. Kar je neodgovorno, če vemo, da sta naše mesto in regija kultur-

no izredno bogata, priložnosti za projekte lokalnih skupnosti ter kulturni turizem in geoturizem so številne. Zato smo skupaj z novo mestno administracijo, ki na srečo naše zamisli in namere podpira (prijavo kandidature so podprle vse svetniške skupine), 18 administracijami gorenjskih mest (kandidaturo so formalno podprle vse gorenjske občine), več kot 200 umetniki, ustvarjalci kulturnih in kreativnih vsebin, s skupnostmi in partnerji zagnali poziv k spremembam. Zaradi nove prioritete – pridobitve naziva za EPK, smo določili nove strateške cilje kulturnega razvoja in vključili v strategije regije kulturni razvoj in njegov pomen za razvoj medsektorskih in mednarodnih povezav.

V tem trenutku

Mestna občina Kranj (MOK) je januarja 2016 sprejela Trajnostno urbano strategijo Mestne občine Kranj (MOK TUS), s katero je začrtala vizijo razvoja Kranja 2030 kot trajnostno naravnega, naprednega in živahnega urbanega središča Gorenjske. Ostale strategije, sprejete do vključno leta 2020, pa so Program kulture v MOK 2015–2020, Strategija razvoja turizma v Mestni občini Kranj 2020 in Regionalni razvojni program Gorenjske 2014–2020 (RRP).

Na desni vam predstavljamo njihove prioritete in ključne točke vizij.

Smo sredstvo na poti do uresničevanja skupne enotne vizije kulturnega razvoja

Odločitev Kranja z Gorenjsko za kandidaturu je netivo za tlečo ustvarjalnost in nujnost povezovanja. Istočasnost strategij, ki so v fazi aktivnega oblikovanja, je bistvenega pomena za določitev trajnosti kulturnega modela mesta in regije. Štiri strategije v oblikovanju so: (i) Kulturna strategija Mestne občine Kranj 2021–2026, (ii) Razvojni regionalni program 2021–2027 (v pripravi Regionalne razvojne agencije BSC), (iii) Strateški načrt oblikovanja Trajnostne kulturne regije Gorenjske in (iv) Strategija za razvoj mesta Kranj za pridobitev naziva EPK.

Operativni kulturni model, ki ga želimo z mestno administracijo in regionalnimi strukturami razviti, temelji na trajnosti v programu in obvladljivem proračunu. Razvojna logika sledi ideji Kranja kot izrazitega kulturnega potenciala, njegovi preobrazbi skozi kandidaturu in umeščanju modela v širšo regijo. Sedanji izzivi so vzrok za raziskovanje optimalnega oblikovanja strateških smernic, ki razumejo obilno kulturno ponudbo kulturnih operaterjev, jo povezujejo in internacionalizirajo.

Prioritete vizije razvoja regije v RRP 2014–2020:

1. Gorenjska je raznolika in lahko dostopna.
2. Gorenjska je stičišče svetov.
3. Gorenjska pomlaja.
4. Gorenjci spoštujejo tradicijo in hkrati spodbujajo inovativnost.

Prednostne usmeritve razvoja MOK v RRP 2014–2020:

1. Skrb za okolje: okoljsko visoko osveščena občina, ki trajnostno ravna s svojimi naravnimi viri je komunalno urejena, prometno povezana in dostopna, še posebej s kolesi in javnim prevozom.
2. Pametno mesto: občina prek sistema spodbud in uveljavljanja koncepta pametnega mesta zagotavlja trajnostno gospodarsko rast in privlačnejši poslovni ambient.
3. Središče znanja: vzpostavljamo sodobno, pestro in kakovostno izobraževalno ponudbo v mestu, kjer bodo šole vredne naših otrok – bodočih kadrov, ki jih bodo podjetja z veseljem zaposlovala.
4. Odprto mesto (kultura & turizem): obnovljeno, privlačno, turistično in kulturno vitalno mestno jedro, povezano s ponudbo na podeželju.
5. Skupnost zadovoljnih in zdravih ljudi: ljudem prijazna in s socialnimi in zdravstvenimi storitvami dostopna in varna občina, vključujoča skupnost enakih možnosti za vse.
6. Mesto športa: mesto, kjer vsak najde športno dejavnost zase.

Ključne točke vizije MOK TUS 2016–2030:

1. Večja naklonjenost podjetništvu, novim tehnologijam, mladim talentom, novim rešitvam v informacijsko-komunikacijski tehnologiji.
2. Omogočanje aktivnega, zdravega in ustvarjalnega življenjskega sloga vsem generacijam.
3. Boljša prometna povezanost z okolico in spodbujanje javnega prevoza, kolesarjenja in hoje.
4. Ustvariti mestno središče privlačno za bivanje, nakupovanje, zabavo in turistični obisk.
5. Skrbno ravnanje z okoljem in s kulturno dediščino ter namenjanje kmetijskih zemljišč pridelavi lokalne hrane.

Prednostne usmeritve razvoja kulture v MOK 2015–2020:

1. Izboljšati usposobljenost in medsebojno sodelovanje deležnikov v kulturi.
2. Povečati pomen kulture kot perspektivne panoge v občini.
3. Odprto mesto s spodbujanjem kakovosti kulturne dejavnosti, prireditev in »kulturnega vzorca« v smislu tolerance in sproščenosti, kultiviranosti in kulturnega dialoga.

Razvojna in trženjska vizija turistične destinacije Kranj 2020:

1. Postanemo prepoznana turistična destinacija.
2. Navdušujemo z izjemnimi podobami in ambientu mesta, dogodki, srečanji z domačini, velikimi imeni preteklosti in zgodovino zlate dobe.
3. Izkoristimo središčno lociranost in se pozicioniramo kot idealen prostor za spoznavanje Slovenije.
4. Zagotavljamo občutek varnosti in domačnosti z doživetji, ki osrečujejo.

KULTURNI RAZVOJ KRANJA

Kulturna strategija Mestne občine Kranj 2021–2026 bo zgrajena na petih ciljih, ki povezujejo strateške prioritete kandidature in pereče nujnosti v mestu.

S kulturnim in urbanim razvojem za višjo kakovost bivanja v mestu in regiji:

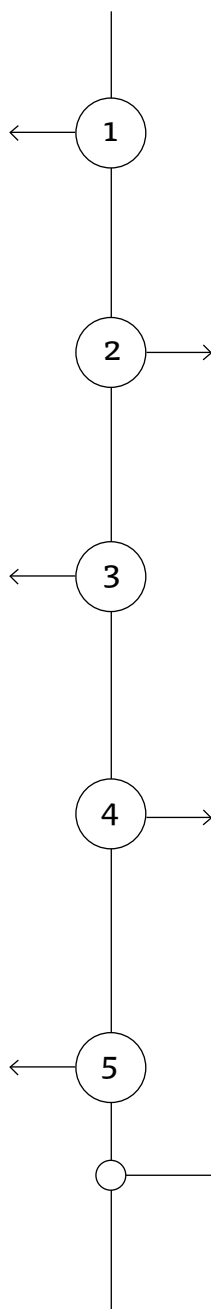
umetnost je proces, evolucija; razvoj mora biti premišljen in stalen z dolgoročnimi trajnostnimi učinki; distribucija kulturne ponudbe bolj enakomerna; prostori morajo biti odprti za različne glasove; kulturni deležniki morajo imeti možnost izobraževanja in spoznavanja novih kulturnih modelov.

Močna vsebinska sporočilnost skozi ohranjanje kakovosti in odličnost programov:

odgovorno naslavljanje perečih globalnih tem; razvoj programov, ki omogoča raznolike kulturne in umetniške izkušnje skozi sporočila trajnosti; pogumno naslavljanje lokaliziranih neprijetnih tem in odprava nevalgičnih točk skozi umetnost; destigmatizacija nevidnih skupin in opolnomočenje njihovih sporočil; ohranjanje in opolnomočenje vsebin, ki že obstajajo.

Kulturna vzgoja in kulturni turizem kot ključna razvojna mehanizma na področju kulture:

vzgoja za vse generacije, ne zgolj za otroke, temveč nagovarjanje k medgeneracijskemu prostovoljnemu izobraževanju; povezovanje umetnosti in izobraževalnega sistema; razširitev ponudbe kulturnega turizma in vključevanje v iniciative civilne družbe; oblikovanje modela spreminjanja potrošnikov v producente; implementacija dobrih praks iz širše regije.

Povečanje zmogljivosti prostorov, kadrov, publik, medresorskih in mednarodnih povezav:

prototipiranje kulturnih modelov, povezovanje z gospodarstvom in kreativnim sektorjem v luči glavne šibkosti kulturnega sektorja – zanašanje na javna občinska sredstva; izobraževanje kulturnih operaterjev o skladih financiranja v EU; odpiranje dialoga z nacionalnimi institucijami in skupen razvoj dolgoročnih načrtov za upravljanje s prostori in programi; revitalizacija prostorov, povečevanje kadrovske zmogljivosti.

Enakomerna porazdelitev dogajanja skozi pametno programiranje vsebin:

oblikovanje strukturiranega operativnega telesa v mestu in vključevanje kulturnih operativcev regije, ki soupravljajo z letno časovnico, združujejo in koordinirajo programe ter povezujejo večje športne dogodke s povečano kulturno ponudbo in širitvijo kapacitet; sprožajo in identificirajo vsebinske akcije znotraj večletnih priprav na obeležja, ki večje festivale in teme dediščine prostora nadgrajujejo za čim večji doseg.

Dolgoročni trajnostni načrti

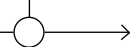
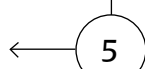
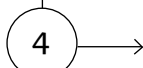
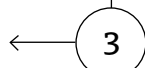
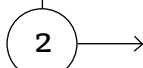
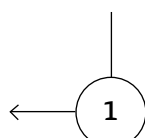
S pomočjo petih ciljev kulturne strategije mesta zagotavljamo uravnotežene dolgoročne trajnostne načrte. Grajenje programa se v letih 2020–2030 krepi in smiselno oblikuje s proračunskimi omejitvami in stalnim izobraževanjem o možnostih črpanja sredstev. Leto naziva bo časovno umeščeno v zaključni del nove finančne perspektive EU, kar nam daje možnosti za razvoj kadrovske kapacitete po koncu perspektive leta 2027. Kontinuiteto izvajanja novo nastalih programov bomo zagotovili s skupnim razvojem obstoječih javno financiranih programov. Znanje in izkušnje, ki jih bomo pridobili ob nastajanju programa kandidature, bomo po letu naziva razširili med kulturno in urbano bolj nerazvita področja, predvsem mesta nekdanje Jugoslavije in Balkana.

CILJI TRAJNOSTNE KULTURNE REGIJE GORENJSKE

Na novo so osmišljeni in revitalizirani kulturni domovi Gorenjske: njihovi programi so vpeti v programske umetniške mreže; oblikovani so stalni programi delavnic in interaktivnih dejavnosti za vse generacije, predvsem se opolnomočijo vezi med izobraževalnim in kulturnim sektorjem.

Mobilnost, kolesarske in peš poti, dostopnost invalidov in senzorično depriviligiranih postanejo prednostne usmeritve urejanja kulturne infrastrukture: kulturna infrastruktura se ne gradi na novo, temveč se prepozna prenovne potrebno infrastrukturo, ki se jo skupaj s programskim in kadrovskim osmišljanjem revitalizira.

Spodbuja se daljše preživljanje časa v regiji, večjo vpletenost in vključenost kulturnih turistov v produkcijo kulturnih dogodkov, razstav, landart postavitev itd. Regija postane zanimiva zaradi ljudi in talentov, ne zgolj zaradi razgledov, gora in naravnega okolja, ki se ga z divjo turistifikacijo uničuje.

Kulturne kapacitete regije se povežejo in združijo, spodbuja se ambiciozne programe, skozi platformo Cultu:re se vnaša v delovanje prodorno in vizionarsko miselnost, ki nagovarja, a hkrati presega lokalno okolje, spodbuja se participacija prebivalcev, osmisli se kulturni program Gorenjske 2021 ob predsedovanju Slovenije Svetu EU.

Turistične točke postanejo dostopne za vse, promocijski materiali in komunikacijska sredstva se optimizirajo v korist manjše porabe potrošnega materiala, uvedejo se enotnejši zemljevidi, enotna signalizacija in tehnološko pogojene komunikacijske rešitve, naravne znamenitosti se ohranja s skrbnostjo in povečano komunikacijo zaščite najranljivejših in s turisti obremenjenih točk v regiji.

Cilji in akcije kulturne strategije mesta in regije bodo ponovno evalvirani ob zaključku prvega faze prijave spomladi 2020.

Trajnostna kulturna regija

V Trajnostno kulturno regijo Gorenjsko se vključujejo cilji mest v regiji. Manjša urbana središča v bližini Kranja se povezujejo v skupne programe in načrtujejo povečanje kapacitet na ravni črpanja sredstev, kadrovske zmogljivosti in dosega občinstva. Najpomembnejši deležniki so v oblikovanju strategije regije občine, regionalne agencije, gospodarski in kulturni ter kreativni sektor s poudarkom na povečanju vloge telesa za regijsko povezovanje nevladnikov, kulturnih, okoljskih in podeželskih. Povečanje mobilnosti med mesti se mora zagotoviti z oblikovanjem dostopov za invalide v mestu in na podeželju, kolesarskih in peš povezav ter s povečanjem kapacitet javnega prevoza med mesti, podeželjem in interesnimi točkami. Skrbno je naslovljena turistifikacija regije, njeni pozitivni in negativni učinki ter stremljenje k bolj trajnostni enakomerni porazdelitvi obiskovalcev regije.

Regionalne prioritete 2020–2030

Strategija turizma v gorenjski regiji je zgrajena okoli dveh elementov: **(a)** alpske krajine z bogatimi in dobro ohranjenimi naravnimi danostmi in **(b)** kulturne dediščine v starih mestnih jedrih in na podeželju. Ključni cilji strategije so: **(i)** učinkovito organizirana in prepoznavna turistična destinacija Gorenjska, **(ii)** privlačni in donosni integralni turistični produkti, **(iii)** izboljšana kakovost turistične infrastrukture, **(iv)** spodbujanje razvoja po načelih trajnostnega turizma, **(v)** spodbujanje malega podjetništva in civilne družbe za povečanje konkurenčnosti ponudbe glede na potrebe trga. V nadaljevanju opisujemo ključne prioritete še treh večjih mest na Gorenjskem.

Jesenice:

1. Nadgradnja kulturnih programov v atraktivnejše in zanimivejše za širše ciljne skupine ter mrežno in programsko povezovanje.
2. Dvigniti kakovost in konkurenčnost kulturne ponudbe.
3. Dvigniti zanimanje za kulturo in vključitev v sistem kulturno–umetnostne vzgoje ter bralne in knjižnične kulture.

Tržič:

1. Spodbujanje kulturne ustvarjalnosti, povezovanje ljubiteljskih kulturnih društev in posameznikov, kulturna vzgoja in izobraževanje.

Radovljica:

1. Postati najpomembnejše kulinarično središče Gorenjske (blagovna znamka Radol'ca, pristno sladka, ki je vezana na čokoladne in medene izdelke; vzpostavitev Hiše čokolade; razvoj ekološkega kmetijstva in čebelarstva)
2. Vzpostavitev Doživljajskega parka Avsenik po svetovno znanem pionirju harmonike.

Sprememba kulturne klime – strategija za razvoj Kranja z Gorenjsko za pridobitev naziva EPK

Programske smernice za pridobitev naziva EPK sledijo ciljem strategij razvoja kulture v mestu in regiji. Nujna je sprememba podobe kulture v očeh javnosti z osmišljenim regionalnim povezovanjem, ki presega neambiciozno zastavljene javne programe in periferno miselnost. Oblikovali bomo mreže, ki večajo zmogljivost kulturne produkcije na štirih ravneh: razvoja publik, opolnomočenja kulturnega managementa, odpiranja prenovljenih prostorov in internacionalizacije. Mreže povežemo z oprijemljivimi sporočili, ki so pogumna. Močna sporočilnost nam z osredotočanjem na vztrajni počasni razvoj omogoča identifikacijo s skupnostmi in odpira za urbani in družbeni razvoj pomembne teme (destigmatizacija, morbidna dediščina, okoljski problemi, spolne vloge itn.). Razvoj trajnostne kulture zagotovimo s pametnim programiranjem in povezovanjem vsebin, letno razporeditvijo dogodkov in večletnim načrtovanjem grajenja programov.

Sprememba kulturne klime:

1. Revitalizacija degradiranosti z novo kulturno vsebino in priredbo prostora brez novogradenj.
2. Izboljšanje kapacitet in znanj kreativnega in kulturnega sektorja (KKS) ter obstoječih kulturnih modelov s kulturno vzgojo, kulturnim turizmom in prototipiranjem novih vsebin.
3. Bivanje v sozvočju z okoljem – presek ustvarjanja (umetnost in inovacije), prihajanja (obiskovalci in prebivalci) in vračanja (obiskovalci, prebivalci in ustvarjalci)

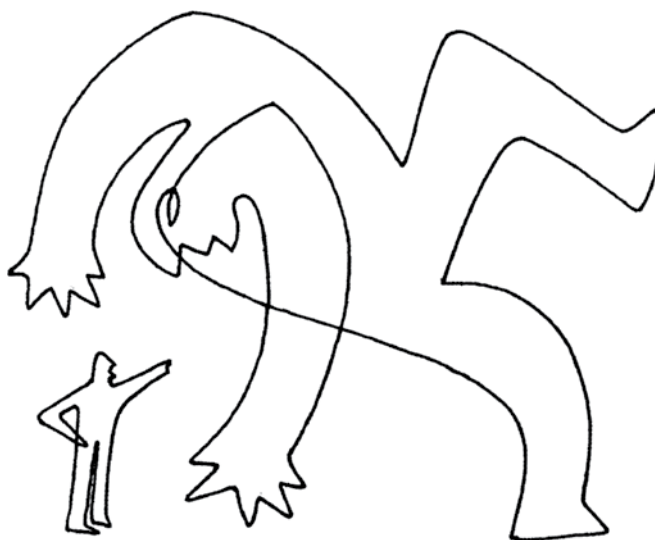
Kaj pa sta ključni spremembi pri naši ideji kulturnega razvoja s prejšnjimi strategijami? Razvili smo participativno strategijo razvoja publik, ki nam bo glavno vodilo pri komunikaciji s prebivalci, z obiskovalci, s producenti in z odločevalci, ter model povečevanja zmogljivosti kulturnega in kreativnega sektorja, ki nam bo omogočil implementacijo programa.

Navodilo naj ti bo pravilo – strategija razvoja publik

Cilje programa dosegamo skozi pozive skupnostim, ki omogočajo širše učinke in sledijo razvoju štirih temeljev – kulture, družbe, gospodarstva in ekologije. Pozivi k dejanjem sledijo idejam, s katerimi se skupnosti zmorejo identificirati, jih ponotraniti kot svoje, vključiti v svoje iniciative in širiti naprej. Model pozivanja k participaciji skupnosti gradijo štirje temelji aktiviranja: zahtevaj/igraj/razmišljaj/ohranjaj. Gre za sklicevanje na netrajnostno ravnanje z okoljem in skupnim, poigravanje in povezovanje zabave in znanja, poglobljenega razmisleka o delu in hrani ter vzdrževanje pridobljenih pravic. Z uspešnim nagovorom vseh štirih akcij lahko model pozivanja prenesemo z našega na nivo številnih evropskih mest, saj se manjša mesta v Evropi soočamo s podobnimi težavami.

Vsaka od pozivnih akcij ima v programski zasnovi dve mesti, v podpornem in programskem delu strukture. Ko opredelimo zahteve po skupnem z Urbano preno, jih manifestiramo v okoljskih zahtevah v TAKT-u. Ko razmislimo o hrani in virih v Centru inovacij, jih apliciramo v široko zastavljene vsebine BIEN-a. Ko se igramo z oblikami umetniških rezidenc v Prešernovih rezidencah, črpamo znanje iz programa START. Skozi vzdrževanje pridobljenega razumevanja javnega dobrega v regijskem povezovalnem podpornem programu Cultu:re se v mednarodnem programu Trilogija dotaknemo ključnega segmenta, pravic. Tematike in grozdi sporočil prehajajo skozi programe in se z navzkrižnim sklicevanjem na posamezne reference utrjujejo v celotnem programu, da deluje koherentno in domišljeno. Programi se ne zaključujejo, njihove pojavnosti se kontinuirano ponavljajo in nagovarjajo publike k večkratnemu obisku.

Model povečevanja zmogljivosti kulturnega in kreativnega sektorja je opisan v odgovoru na naslednje vprašanje, ki podrobneje opiše naše načrte za krepitev zmogljivosti ustvarjalnega področja.

Opišite načrte mesta za krepitev zmogljivosti kulturnega in ustvarjalnega področja, vključno z razvojem dolgoročnih povezav med tema področjema ter gospodarskim in socialnim področjem v svojem mestu.

1.2

Krepitev zmogljivosti kulturnega in kreativnega sektorja že poteka v partnerstvu z regionalnimi razvojnimi agencijami ter izobraževalno in mentorsko podporno enoto operativnega modela za pripravo na leto naziva. Najpomembnejša pridobitev v kulturni politiki mora postati kadrovska opolnomočenje vodstvenih struktur, ki iščejo dodatna javna in zasebna sredstva in nove vire kulturne produkcije. Kreativnost in kulturni razvoj bosta zacvetela, ko bodo izvedeni trije cilji; izdatna razširitev prostorov za ustvarjanje z javno-zasebnimi partnerstvi, dvig stopnje medresorskega povezovanja in povečana kadrovska zmogljivost.

VKLJUČEVANJE

Krepitev kapacitet in znanj v kulturnem in kreativnem sektorju

Sistematično bomo kapitalizirali znanje, izkušnje in rezultate preteklih sofinanciranih projektov. Sprožili bomo podporne programe za razumevanje investicij v sodelovanja in medsebojna povezovanja, v proces vključili pripadnike kreativnih industrij in raz-

širili možnosti za njihovo širitev v prostore, kjer bo možno spontano povezovanje in kreacija novih projektov. Oblikovali bomo vloge facilitatorjev med kulturnimi programi in strokovnim znanjem o komuniciranju, razvoju občinstev in internacionalizaciji.

Spodbujali bomo regijsko in evropsko sodelovanje na področjih kulture in okolja med mesti, umetniško skupnostjo in producenti

kulturnih vsebin. Sporočila bodo odražala evropske teme, temelje naše skupne kulture in bogastvo raznolikosti. Evropsko dimenzijo bomo prevrednotili kritično in jo odprli za namen večjega identifikacijskega učinka.

Imperativ progresivne kulturne politike, ki širi doseg kulturnih in ustvarjalnih vsebin, je "kultura za vse". Obnova degradiranih zgradb prejšnjih dveh stoletij bo potekala z

razumevanjem sodobnih produkcijskih pogojev in povečevanjem dostopnosti in infrastrukture za nevidne skupine. Senzorično ovirani, kolesarji in matere z dojenčki so le tri skupine, ki jih prevladujoče odločevalske strukture kljub finančnim motivacijam za odpravo infrastrukturnih posegov preteklih dob ne uspejo nagovoriti.

Z aktivno participacijo skupnosti v ustvarjanju in razvijanju kulturnih vsebin bomo nadaljevali in prakso še razširili s pomočjo mehanizmov financiranja in gradnje novih zmogljivosti. Odprli bomo možnosti za nove producete kulturnih vsebin in tiste skupine, ki jih kultura navadno ne nagovarja. Interes za kulturo bomo skupaj razširili med neklaslične publike. Kot destinacija, ki stremlje k butičnemu kulturnemu turizmu, bomo predstavili nove vrste inovativnih ponudb, kjer bomo združevali mala podjetja s turističnim fokusom in kulturno ponudbo umetniških rezidenc, delavnic za skupinsko ustvarjanje in domišljeno vzgojo za evropske državljanke.

PROTOTIPIRANJE

Inovativni čezsektorski značaj koncepta: gospodarske, okoljske in socialne inovacije

Uspešna kandidatura Kranja in Gorenjske 2025 bo pomenila začetek transformacije regije v letih 2020–2025, ko bosta kulturni in ustvarjalni sektor gonilo tudi za socialne inovacije in gospodarske nadgradnje. Sinergije bomo dosegali najprej vsebinsko:

→ Predstavljajte si tekstilni bienele, kjer na temo hitre mode nove oblike in nove rešitve iščejo borci proti mikroplastiki, oblikovalci tekstilij, raziskovalci novih materialov in kuratorji razstavnopredstavitvenih prostorov, v občinstvu predavanj in novih idej pa so zagonska podjetja s sorodnih področij, investitorji in podjetniški pospeševalci ter oblikovalski studii z visoko in razpršeno kapaciteto uporabe teh idej v praksi.

→ Predstavljajte si nemško podjetje, ki razvija sistem, ki ne bo nadzoroval le čebeljih panjev, ampak bo iz prepoznavanja zvoka čebel glede na njihovo vedenje znal razbrati tudi okoljske spremembe na bližnjem travniku ali gozdu. In predstavljajte si gorenjsko podjetje, ki razvija metodologijo za vpeljavo kapacitet umetne inteligence v kulturno-socialne, energetske in industrijske procese. Obe podjetji bosta povabljeni k sodelovanju v programu Center inovacij z namenom krepitve pomena kulturne prestolnice v socialnih in gospodarskih sektorjih.

→ Predstavljajte si posredni učinek programa, tj. navdih za sponzane samoiniciativne kulturne in socialne projekte občanov, ki bodo skozi EPK lažje prišli do občinstva in do vpeljave v prakso ter bodo prerasli v socialne inovacije, kot je npr. soustvarjanje participativnega oziroma programskega proračuna občine.

→ Si predstavljate urbano ko-reografijo? To je oseba, ki hkrati osmisli mesto in njegove vibracije ter preslišane zgodbe zapostavljenih skupin njegovih prebivalcev. Te zgodbe, vezane na določene lokacije (tovarne, gozd, tržnico, kulturna dediščina itd.), posname in pripravi mobilno-dinamično pot (sprehod, ples), po kateri te zgodbe prek slušalk predvaja skupini, ki se udeleži tega sprehoda. Na ta način zapostavljeni postanejo glavni vir sporočil, prebivalci in turisti (po)doživijo subjektivno plast zgodovine neke lokacije, hkrati pa pride do angažmaja prebivalstva, ki mesto spet vzame za svoje ter ga pripoveduje in posluša po svoje.

AKADEMIJA ZA KULTURNI MANAGEMENT

Osrednje orodje za razvoj občinstev

V kulturno-kreativnem sektorju (KKS) je izrazito podstandardno pomanjkanje "direktorskih" spretnosti, kot so vodenje ekip in

organizacij, strateško pozicioniranje in načrtovanje, postavljanje vizionarskih načrtov in njihovih operativnih izvedb, mednarodno in medsektorsko povezovanje ustvarjalnih vsebin v širše trende, promocija in trženje kulture itd.

Metodo prototipiranja bomo zato uporabili tudi za sprotno sistematično usposabljanje in mreženje kulturnih managerjev v okviru EPK. V obdobju od 2020/2021 do 2023/2024 bomo pripravili kurikulum za udeležence iz javnih in zasebnih kulturnih organizacij, ki bodo pridobljeno znanje lahko uporabljali na sprotnih manjših ali razvijajočih se projektih, v obdobju 2024–2026 pa bodo prevzeli pomembne funkcije v izvedbi razvitih projektov.

Tovrstna CEO-akademija je neke vrste kulturni pospeševalnik z namenom vzgojiti kulturno-managerski kader, ki bo lahko ne le bistveno pripomogel pri izvajanju vsebin v letu naziva, ampak bo s pridobljenimi znanji pomenil ključne vzvode trajnosti in nadaljevanja koncepta EPK tudi po letu naziva. CEO-akademija bo združila zdaj fragmentirana in nepovezana komplementarna znanja IEDC – Poslovne šole Bled, Razvojnega centra za IKT Kranj, mentorjev Centra za kreativnost pri Muzeju za arhitekturo in oblikovanje ter izbranih uspešnih kulturnih managerjev doma in v tujini. Kurikulum bo predvidoma obsegal 20–30 izobraževalnih vsebin v obliki rednih krajših delavnic in nekajdnevni intenzivnejših seminarjev z gosti iz tujine. Kurikulum bo obsegal tudi po 2–3 rezidence na udeleženca v tujini. Prek rezidenc bodo bodoči kulturni managerji vzpostavili lastne stike in mreže, kovali partnerstva in ideje, nabirali izkušnje v novo zasnovanih projektih ter tako pridobljena nova znanja, spretnosti in kapacitete izkoristili za vodenje kulturnih institucij ter ustvarjanje in promocijo novih vsebin.

Cilji strategije so prevedeni v skrbno načrtovana akcijska področja, ki se medsebojno povezujejo znotraj strategij mesta, regije in kandidature ter so načrtovana v skladu s strateškimi prioritetami Evropske agende za kulturo 2019–2022. V oblikovanju podpornega okolja, ki bo povečeval kapacitete infrastrukture, managementa in občinstev, so vključene obstoječe iniciative, ki v delovanju v novonastali regionalni mreži dosegajo nova evropska partnerstva. Rezidenčni program, center inovacij in platforma za urbano prenovno gradijo temelje za kontinuiran razvoj kulturnih vsebin.

Naziv EPK kot vzvod in katalizator

Zmaga v bitki za naziv evropske prestolnice kulture ni cilj sam po sebi, temveč spodbuda trajnostnemu kulturnemu in urbanemu razvoju mesta in regije. Znotraj aktivnosti za pripravo kandidature smo že z letom 2017 začeli s programskimi sodelovanji in širitvijo kapacitet z evropskimi umetniki, kuratorji in načrti za povečevanje obsega razpoložljivih sredstev za kulturno in kreativno produkcijo. V letih 2018, 2019 in 2020 se usmerjamo v graditev in razvijanje programov ter krepitev partnerstev. Vzporedno poteka priprava prijavnice in v letu 2020, če bo prijava uspešna, priprava drugega bida in strukturiranih delovno-akcijskih priprav. Leto 2020 je ključno v pripravi programskih in podpornih okolij in deluje kot poligon za nastajajoče vsebine. Leto 2021 razumemo kot poskusno leto, ko bodo lahko evropske teme oplemenitene s trenutnimi modeli evropske kulturne politike, saj bo iz Mestne občine Kranj potekalo predsedovanje Slovenije Svetu Evropske unije. Takrat bomo že lahko zabeležili kazalnike uspešnosti, analizirali podatke, opravili resne evalvacije in zastavili načrte za nadaljnje merjenje teh podatkov do naziva in v letu po nazivu.

Od leta 2021 do 2024 bosta potekala razvoj in nadgradnja usmerjenih programskih izhodišč v luči pridobljenega naziva ali pa v nasprotnem primeru implementacija programov v manjšem obsegu s poudarkom na enem od predlaganih programov za vsakega od osmih programskih sklopov in z raznovrstnim spremljevalnim programom, ki omogoča doseganje različnih publik. Leto naziva bo v Sloveniji vsem mestom, ki kandidirajo, omogočilo predstavitev najboljših segmentov predlaganega programa in priložnosti medsebojnega povezovanja. Za obdobje po letu naziva, bomo že vnaprej pripravili in načrtovali močno upravljalno strukturo za puščino naziva. Leto 2025 mora postati mejnik v kulturni politiki Slovenije in sprožilec decentraliziranega regijskega kulturnega povezovanja v državi.

EPK kot osrediščenje razvojnih procesov

EPK je najpomembnejše gonilo in tudi osrediščenje omenjenih procesov. Kulturna strategija za obdobje 2021–2026, ki je v pripravi kot nadgradnja trenutne, kot osrednji orientacijski vzvod osmišlja leto 2025. Do takrat bodo postavljeni srednjeročni cilji, ki bodo skladni s prijavljeno vsebino v predizboru in končnem izboru,

njihovi primarni metodi uresničevanja bosta vključevanje občinstev in prebivalstva ter prototipiranje, ki predpostavljata nove projekte in nadgradnje obstoječih od spodaj navzgor, od obvladljivega manjšega obsega sprememb skozi ponovitve do večjih projektov ter od validacije lokalnih potreb in želja občinstev do evropske dimenzije.

Že z letom 2019 spremljamo, katera tovrstna prototipiranja imajo večji potencial, skladno s tem bomo sproti gradili podrobnejše usmeritve kulturne strategije po letu 2025. Do leta 2030 (in naprej) namreč želimo dediščino, ki jo bo za seboj pustil naziv EPK, ohraniti in razvijati naprej v čim večji meri. Pri tem realistično predvidevamo rahel padec elana, obsega in tudi financ v 2026, a ključen rezultat EPK bo kulturna slika regije, v kateri bodo glavni stebri v EPK razviti prototipi, nadgradnje in inovacije.

Tabela 2: Časovnica aktivnosti EPK Kranj z Gorenjsko

	2016-2019: priprava, pilotni projekti				2020-2024: prototipiranje programa, angažma občinstev					Leto naziva	2026-2030: vzdržati, vzdrževati in nadalje razvijati				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
TRAJNOSTNA KULTURNA REGIJA	Formiranje skupine Kranj25	x	x	x	x	x	x	x							
	Priprava koncepta		x	x	x	x	x								
	ORODJE: CULTU:RE					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Akademija za kulturne managerje					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	1. URBANA PRENOVA										x	x	x	x	x
	Glasovi ljudstva			x	x	x	x	x	x	x	x				
	S-tališča						x	x	x	x	x				
	Mreža navad							x	x	x	x				
	Navadn Kranj									x	x	x	x	x	x
	2. CENTER INOVACIJ										x	x	x	x	x
	Blesk na otip								x	x	x	x			
	Samo skrbno									x	x	x			
	MaterialLab						x	x	x	x	x	x			x
	3. PREŠERNOVE REZIDENCE										x	x	x	x	x
	Lavreati						x	x	x	x	x				
	Beletristi				x	x	x	x	x	x	x				
Naravoslovci					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Več umetnosti, manj stvari								x	x	x	x	x	x	x	
TRILOCIJA	ORODJE: DRUŽBENA KOREOGRAFIJA				x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	4. TAKT						x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Muzej sodobne agrikulture										x	x	x	x	x
	Ambienti					x	x	x	x	x	x				
	Festival keramike in kulinarike				x	x	x	x	x	x	x				
	Invazija zemljevidov						x	x	x	x	x				
	5. BIEN					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Bienale tekstilne umetnosti						x		x		x		x		
	Eksperiment					x	x	x	x		x		x		x
	Mlin25							x	x		x		x		x
	Oklepi prihodnosti								x	x	x				
	6. START										x	x	x	x	x
	Park svetlobe in senc									x	x	x	x	x	x
	Nagrada pionirstvu									x	x	x	x	x	x
	Fotografski festival Kranj			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Doživljajski Muzej Veke Kokalj									x	x	x	x	x	x
Digitalizirane zgodbe									x	x	x				

Če bi bil vašemu mestu podeljen naziv evropska prestolnica kulture, kakšen bi po vašem mnenju bil dolgoročni kulturni, družbeni in gospodarski vpliv na mesto (vključno z razvojem mesta)?

1.4

S pomočjo že oblikovanih in usmerjenih trajnostnih, pametnih in zelenih konceptov bomo usmerili našo kandidaturo v dialog med kulturo, naravo, turizmom in kmetijstvom. Strategija trajnostnega razvoja mesta Kranj in gorenjske regije je zgrajena na štirih stebrih: kulturnem, ekonomskem, družbenem in ekološkem. Osrednje vrednote, ki gradijo teksturo dolgoročnih učinkov, temeljijo na odprti, povezani in vključeni skupnosti.

Transformacija regije

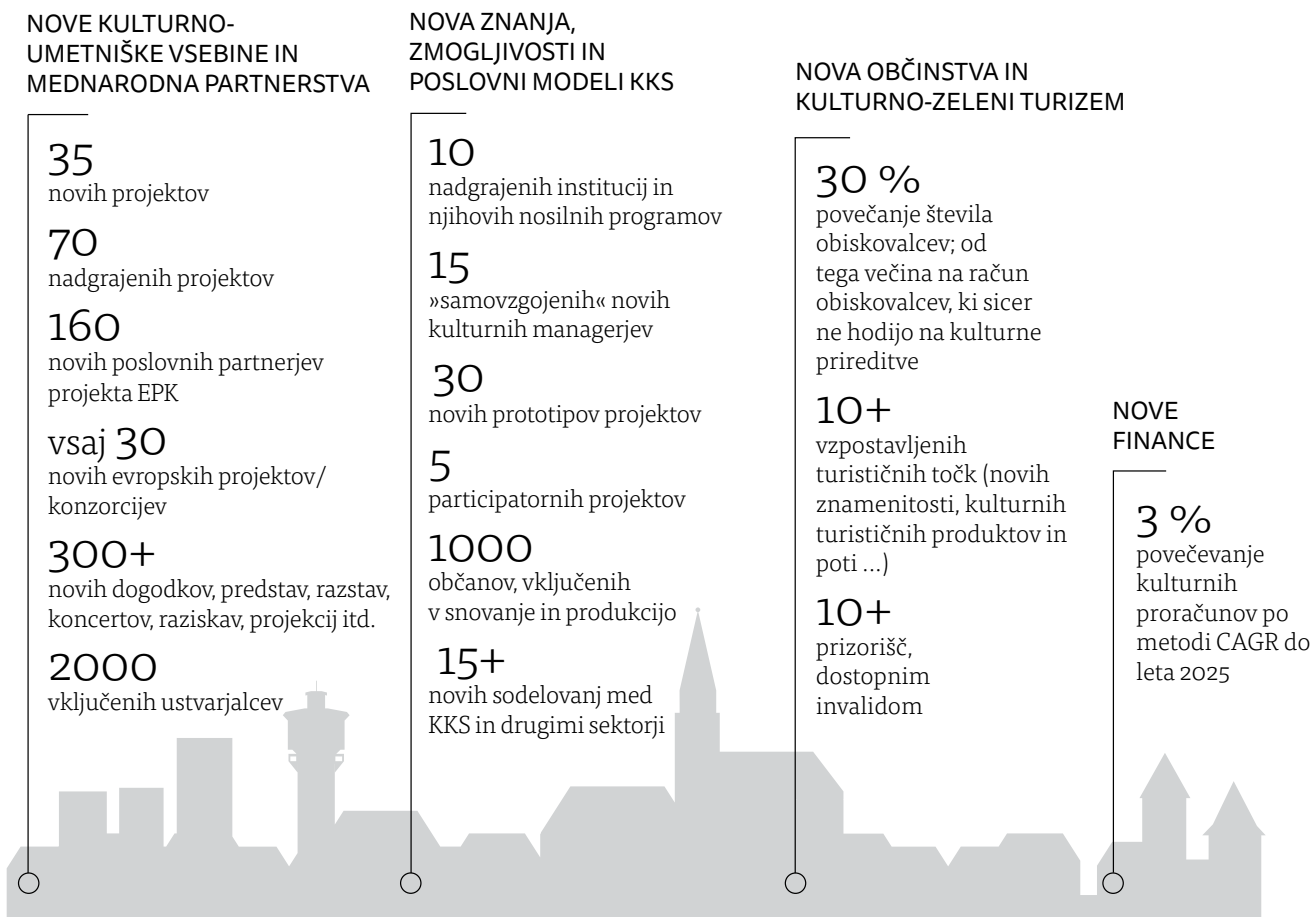
O kulturi govorimo, ko razmišljamo o konceptu širšem od umetnosti, širšem od jezika in vsaj tako širokem kot družbena blaginja. Tudi pri trajnosti ne gre zgolj za preživetje družbe, planeta, za naravovarstvo. Gre za možnosti, da kot odločevalci v ekonomsko bogati in ekološko ozaveščeni državi omogočimo njenim prebivalcem dobro življenje. Idejna zasnova programa razvija povezave med dobrim življenjem skupnosti in trajnostno kulturo z načrtovanimi dolgoročnimi učinki za družbo/skupnost in gospodarstvo mesta in regije. Prispevali bomo v fizični prostor (z dogodki, prireditvami in festivali), finančni prostor (s financiranjem projektov in programov) in digitalni prostor (z znanjem, dialogom in inspiracijo).

Tabela 3: Učinki in posledice

	KULTURNI UČINKI	DRUŽBENI UČINKI	GOSPODARSKI UČINKI	OKOLJSKI UČINKI
PREDPOGOJI	doprinosa k transformativni moči naziva pri oblikovanju kulturne podobe mesta in regije	sledenje ciljem, ki omogočajo prebivalcem socialno blaginjo in dobro življenje	pravilno razumevanje novega središča kulturnih in kreativnih industrij in priložnosti investicije v kulturne modele	pravilno usmerjen in natančno komuniciranje ter združevanje kulturnih, družbenih in gospodarskih vidikov
UKREPI	vpeljane so podporne operative skupine, ki omogočajo optimalno in trajnejšo naravnano ter avtentično kulturno produkcijo, promocijo in distribucijo vsebin	vključenost ženskih ustvarjalok in producentk, predstavnikov nevidnih skupin, prostovoljcev, povečanje vsebinskih akcij, ki nagovarjajo enake možnosti	vpeljani so novi kulturni ekonomski modeli, novi modeli soupravljanja prostorov in dediščine	vpeljane so inovativne komunikacijske prakse povezanih deležnikov iz vrst okoljske, urbane, komunalne in kulturne sfere
MEHANIZMI	uveljavljene so platforme, mreže in središča, ki omogočajo kulturnim vsebinam kontinuirano financiranje in izvajanje	uveljavljeni so prenosi znanj med regionalnimi in mednarodnimi partnerji, ki s pomočjo skupaj razvitih modelov soupravljanja upravljajo z vsebinami in prostori	uveljavljene so povezave med kreativno in kulturno sfero ter povezave z malim gospodarstvom in industrijo mesta in regije	predlagana je nova vizija prehranske politike na ravni države, predvsem na področju izobraževanja in javnih služb
POSLEDICE	naslovljene so teme evropskega povezovanja skozi skupne in različne identitete ter dediščine	naslovljene so teme evropskega vključevanja, raznolikosti in družbene kohezije, v izvedbo programov so vključeni občani	revitalizirani so dotrajani prostori in prenovljeni so degradirani javni prostori s pomočjo javno-zasebnih partnerstev	poveča se število skupnostnih iniciativ, dogodkov, uspešnih okoljskih akcij in poveča obseg avtohtonih rastlin

Evropske prestolnice kulture lahko postanejo vodilne akcijske komponente v boju proti posledicam klimatskih sprememb in se osredotočajo na vsakdanje življenjske odločitve prebivalstva v povezavi s hrano, z oblačilno kulturo, energetske porabo in s količino uporabljene plastike za enkratno uporabo.

UČINEK GLEDE NA PREJ NAVEDENE KLJUČNE ELEMENTE STRATEGIJE

Na kratko opišite načrte za spremljanje in oceno.

1.5

Izvajanje nove kulturne strategije mesta in nove strategije Trajnostne kulturne regije bomo spremljali in ocenjevali prek dveh nizov indikatorjev, kvalitativnih in kvantitativnih. Vendar zgolj primerjava vrednosti nekaj indikatorjev pred in po EPK ne zadošča, želimo si dlje od statistike.

Slovenija in evropa leta 2025 potrebujeta prestolnico z močno sporočilnostjo. Kako meriti sporočilnost? Kako meriti vsebino? Če je naša glavna premisa trajnostna kultura za pravično družbo in trajnostno razumevanje okolja in prostora, je poglavitno merilo razcvet. V sklopu pridobitve naziva in konference za trajnostne kulturne regije Cultu:re bomo z mednarodnimi partnerji razvili analitični okvir za monitoring teh vsebin. To bo naš doprinos k obeleževanju 40. obletnice iniciative evropske prestolnice kulture, ki jo v Evropi praznujemo prav leta 2025.

Projekta EPK ne načrtujemo kot finančno vzdržnega do konca leta 2025, temveč ga razumemo kot dekada transformacije, pri čemer je obdobje do 2025 namenjeno vsebinski gradnji kulturne regije, obdobje 2026–2030 pa poglobljeni analizi učinkov te gradnje ter konfiguraciji novih idej in projektov v nove priložnosti. Zagotavljali bomo sredstva za upravljanje zapuščine in postopkov spremljanja učinkov vse do leta 2030.

A kako meriti razcvet? Cultu:re platforma vsebuje temeljni načrt merjenja kazalnikov, ki jih name-

ravamo doseči pred letom naziva, v letu naziva in po letu naziva do leta 2030. Uvajamo participativne metode merjenja kazalnikov in sveže predloge merjenja kulturnih učinkov v luči potrebnih sprememb kulturne politike in produkcije. Skozi metodološki okvir za spremljanje učinkov EPK bomo uvedli tudi meritve podatkov znotraj programov, npr. poglobljene intervjuje, interaktivne umeetniške inštalacije, spletne in mobilne hitre meritve itn. Uporabili bomo metode fokusnih skupin.

Tabela 4: **Analitični okvir**

STOPNJA SREČNOSTI	STOPNJA RAZVOJA OBČINSTEV
<ul style="list-style-type: none"> • Participacija občanov pri izvedbi programov • Participacija kulturnih turistov • Zastopanost žensk • Zastopanost prostovoljcev • Zastopanost upokojencev • Samoocena možnosti vpliva na življenje v mestu/regiji • Samoocena ujemanja s kulturno identiteto mesta/regije • Samoocena občutka perspektive življenja v mestu/regiji 	<ul style="list-style-type: none"> • Število obiskovalcev programov • Število aktivnih prebivalcev v programih • Število programov, ki združujejo nevidne skupine • Čas, ki ga turisti preživijo v Kranju/ na Gorenjskem • Število kulturnih turistov, ki se vračajo (poziv »vedno dobrodošli«) • Stopnja porazdelitve turistov v regiji
STOPNJA VZNEMIRLJIVOSTI PROGRAMA	STOPNJA OKOLJSKE TRAJNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Število mednarodnih projektov, kjer so nosilci kranjske in gorenjske institucije • Število mednarodnih partnerjev • Število projektov, ki potekajo v sodelovanju z nacionalnimi umetniškimi institucijami • Število mednarodnih umetnikov • Število na novo angažiranih slovenskih/mednarodnih kuratorjev • Število programov, ki povezujejo dediščino in sodobne forme • Visokokakovostni mini art festivali • Razviti novi kreativni modeli upravljanja, učenja, vzgoje 	<ul style="list-style-type: none"> • Stopnja uveljavitve načela »zero waste« • Projekti, ki nagovarjajo trajnostne teme • Okoljski projekti, ki vključujejo javne zavode • Število mednarodnih pobud in projektov sodelovanja med kulturnim in okoljskim sektorjem • Stopnja reciklabilnosti promocijskega materiala in merchandise • Stopnja načela »več kulturnega potrošništva, manj materialnega« • Kvadratura občinskih naravnih habitatov/omogočanje življenja rastlin in živali • Število novoposajenih listavcev
STOPNJA KAPACITET IN PRIMERNE KULTURNE INFRASTRUKTURE	STOPNJA FINANČNE IN ORGANIZACIJSKE TRAJNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Kvadratura nove obnovljene infrastrukture za kulturo (posredno in neposredno povezana z večanjem kulturnih zmogljivosti) • Kvadratura novih javnih zelenih površin • Kvadratura novih signaliziranih kolesarskih poti • Stopnja mednarodnega profila kulturnega managementa • Število kreativnih delavcev • Stopnja visoko usposobljenega kadra v mestu/regiji 	<ul style="list-style-type: none"> • Znesek novih finančnih virov za kulturo • Znesek zasebnih, tržnih in sponzorskih virov za kulturo • Stopnja razpršenosti finančnih virov • Število dolgoročnih projektov v regiji (finančni viri za več kot 2 leti delovanja) • Število dogodkov za mednarodno mreženje in povezovanje kulturnega sektorja • Stopnja vpliva sektorja NVO na dolgoročne politike in strategije • Število samovzdržnih kulturnih projektov in podjetij

Analitični okvir za monitoring trajnostne kulture sestavljajo kvalitativni in kvantitativni indikatorji v šestih sklopih

2. KULTURNA IN UMETNIŠKA VSEBINA

Kakšni sta umetniška vizija in strategija
za kulturni program leta?

2.1

VIZIJA

Naša kandidatura se z večpomensko igro nanaša na trenutek, ko iz ciklične neskončnosti končno svojo priložnost dobita Kranj in Gorenjska. Končno se na velikem odru v koreografiji sporočil prikaže vsa lepota uglašene neskončnosti zgodb preteklosti in omogočene prihodnosti, ki ne bo lastna le našemu mestu in regiji, temveč jo bomo znali pretolmačiti v evropski jezik in jezik okolja.

Poudarki naše vizije:

[PODOBA] Kulturni profil utemeljimo na povezovanju dediščine in sodobnih kulturnih in kreativnih praks. Kulturna, industrijska in naravna dediščina se povežejo s sodobnimi urbani, umetniškimi in ustvarjalnimi izrazi gorenjskih mest, ki oblikujejo združeno vizijo. Razvoj infrastrukture mest poteka sočasno z razvojem kulturnih programov v urbanih in urbaniziranih naravnih prostorih.

[UMETNOST] Iščemo nove inovativne kuratorske prakse, ki presegajo zahodni umetnostni kanon. Spodbujamo dialog med kritično in estetizirano umetnostjo ter ne dovolimo, da sporočila postanejo mlačna in suhoparna. Umetnost predstavljamo kot silo, ki premika intelektualne meje in vstopa v vsakdanjik.

[IZVOR] Vsebinski okvir pluje okoli zavedanja o pomenu Save za oblikovanje naših naravnih, družbenih, industrijskih in kulturnih prostorov ter njihovem vplivu na identiteto kranjskega/gorenjskega karakterja, ki je korajžen in ve-

sel. Je deloven in skrben. Je visoko okoljsko ozaveščen.

[SKUPNOST] Predlagamo soupravljalni model vsebin, kjer vsak član skupnosti nanjo aktivno vpliva. Združujemo skupnosti prebivalcev, NVO, javnih zavodov, podjetij, kreativne in kulturne industrije, izobraževalnih institucij, razvojnih agencij in občin. Participativno upravljanje človeškega kapitala, vsebin in sredstev omogoča nove socialne inovacije ter spodbuja in vzdržuje trajne ukrepe, ki koristijo potenciala mesta in regije.

[INFRASTRUKTURA] Ničesar ne gradimo na novo, temveč revitaliziramo obstoječe objekte kulturne in industrijske dediščine s posebnim premislekom na mobilnosti in uporabnosti objektov za senzorično depriviligirane in invalide. Revitaliziramo odnose in tradicije, vključujemo nova izolirana in nevidna občinstva.

[MREŽE] Ustvarjamo trajne kulturne mreže med gorenjskimi mesti in njihovimi institucijami ter nacionalnimi in mednarodni-

mi povezavami. Skrbimo za vzpostavitev odličnih storitev, projektov in komunikacije. Trajnost v teksturi sporočil povezujemo z nagovarjem dialoga med gospodarskimi in ekonomskimi učinki povečanega števila obiskovalcev regije.

[ŠIRINA] Regijo povežemo s širšo regijo, ki vključuje geografsko bližnje dele Avstrije, Italije in Hrvaške ter zgodovinsko povezana mesta s posebnim poudarkom na Nemčiji 2025. Spodbujamo ali postanemo del ambicioznih in trajno naravnanih projektov na linijah Balkan-vzhodna Evropa-Baltik; gore-nižine; Slovenija-Zahodni Balkan.

[EVROPSKA DIMENZIJA]

Omogočamo prostore in opolnomočimo glasove, ki prepoznavajo vloge vseh evropskih državljanov pri vplivanju na delovanje Evropske unije. V ospredju so ne-dominantne skupine in široka sporočilnost. Lokalne, regijske in evropske zgodbe povezujemo v narativne svetovnih dimenzij in ustvarjamo nove pomene.

STRATEGIJA

Struktura umetniškega in kulturnega koncepta sledi dvema ciljema, podpornemu programu, ki gradi Trajnostno kulturno regijo, in vsebinskemu programu, ki tvori celoletno programsko zasnovo Trilogijo. Struktura razvija osem programskih sklopov. Osredotočajo se na javni prostor, urbano arhitekturo, oživljanje dediščine, mobilnost, socialne in materialne inovacije, inventivno vzgojo otrok, mladih in odraslih ter trajnostne in prožne rešitve za urbani in kulturni razvoj mest. Inspiracija zanje izhaja iz potencialov lokalnega

okolja, ki se do danes niso uspeli razviti v svoji popolnosti. Z njimi želimo soustvarjati nove navdihujoče zgodbe in jih širiti med prebivalce, kulturne profesionalce in obiskovalce regije. Umetniški in kulturni koncept predlaga, da EPK naziv postane katalizator sprememb v regiji ter manjkajoči člen v povezovanju mestnih odločevalcev, načrtovalcev, investitorjev in skupnosti. Realizacija potencialov, ki so združeni v programih, bo možna ob spodbujanju sodelovanja in ambicioznega razmišljanja.

Kako bomo to dosegli?

- Da postanemo **trajnostna kulturna regija**, bomo osnovali tri temeljne podporne programe; programe **Urbane prenove, Centra inovacij in Prešernovih rezidenc**.
- Da postanemo s koherentnim **enoletnim umetniškim programom** leta 2025 mednarodno in lokalno zanimiva kulturna destinacija, nameravamo razviti tri temeljne vsebinske programe; **TAKT, BIEN in START**.

Podajte splošni pregled strukture svojega kulturnega programa, vključno z obsegom in raznolikostjo dejavnosti/ glavnih dogodkov, ki bodo obeležili leto.

2.2

Programi, ki jih predlagamo, niso dogodki sami po sebi, takšni, ki trajajo en večer in so kmalu brez pomena. Povezujejo se v koherentnem programskem oblikovanju z močno sporočilno vrednostjo, umeščenimi tukaj in zdaj, s spoštovanjem do pretekle dediščine in s pogledom, uprtim v prihodnost in nove generacije. Vsi programi predvidevajo stabilno rast vsebinskih poudarkov in krepitev zmogljivosti. Do leta 2025 se vsebine razvijajo skupaj s prispevanjem skupnosti, mednarodnimi povezavami in aktualnimi temami. Že v letu 2019 smo začeli s konkretizacijo vsebin, ki imajo zdrave temelje, da do 2025 zrastejo v močne programske sklope.

Pomembna obeležja, ki jih bomo do leta naziva razvijali v evropskem duhu in širili iz Kranja v prostore Gorenjske in EU, so 50 let Tedna slovenske drame leta 2020, 10 let Mednarodnega festivala likovnih umetnosti leta 2021, 70 let Gorenjskega muzeja leta 2023, 240 let botaničnega vrta v Parku Brdo leta 2025 itn. Združeno in participativno programsko snovanje nam bo omogočilo širše kontekste in večji doseg publik.

KOLEDAR GLAVNIH DOGODKOV 2025

Glavni projekt regije - EU26+

Leto ima 52 tednov, zaznamovali jih bomo s kulinariko, z glasbo in družbenimi projekti povezav 26 držav članic s 26 urbanih središči, trgi in turističnimi točkami na Gorenjskem. Vsako središče bo skupaj z evropskim partnerjem oblikovalo zimski in poletni dogodek ali dlje trajajoči projekt. Skozi izobraževanja bomo odpirali teme podeželskega okolja, prehrane in ekoloških pobud. Pilotni projekt bomo izvedli v letu 2021, ko bo predsedovanje Slovenije Svetu Evropske unije trajalo polovico leta, tj. 26 tednov. Z njim bomo obeležili tudi dejavnosti in dogodke projekta Slovenije kot evropske gastronomske regije 2021.

Vsaka država v EU in kandidatka za vstop v EU bo vstopila v projekt s partnerskim mestom na Gorenjskem. Povezali bomo Kranj in Kaunas, Bohinj in Balaton, Jesenice in Plzen, Jezerko in Narvo, Petrovo Brdo in Rijeko, Matero in Kranjsko Goro ter na simbolni ravni leta 2021 v EU priključili Srbijo z Novim Sadom in ga povezali z enim od gorenjskih središč.

TRAJNOSTNA
KULTURNA
REGIJA

Razumeti prostor

Iniciativa kandidature mesta je povezala deležnike, s katerimi bomo v Kranju naslednje leto skupaj odprli za javnost do nedavnega zaprt most in povezali mestno središče z otokom na reki Savi, ki je z industrializacijo območja odločilno vplival na urbani razvoj mesta. Začeli bomo s kulturnimi in rekreativnimi dejavnostmi ter ga na novo obudili kot javni prostor. Otok je bil nekoč gozd, nato botanični vrt, zatem prostor, povezan z veliko nostalgije na Gorenjski sejem, v času najbolj neodgovornih urbanističnih posegov pa je postal nakupovalno središče.

Že več kot 50 let je Savski otok podvržen sodnim postopkom, s katerim se ugotavlja lastništvo in išče krivce za nastalo škodo zaradi nacionalizacije v nekdanji Jugoslaviji. To so vseprisotne teme, ki dušijo slovensko arhitekturno krajino, teme, ki jih je treba odpreti in razumeti. Projekt EPK je odličan razlog za naslavljanje težkih tem dediščine naših mest in regije ter cele Slovenije. Če jih ne bomo odprli zdaj s pomočjo naziva in mednarodne skupnosti, jih ne bomo nikoli.

Kaj pomeni lastiti si prostor? Kdaj prostori postanejo last javnosti? Kako jih razumeti v luči političnih sprememb, ki vplivajo na prostor, arhitekturo in urbanizem? Kako uporabiti umetnost in tehnologijo za inoviranje teh družbenih vprašanj?

Leto 2025 se bo začelo tam, kjer je nastal Kranj kot urbano središče, ob Savi. Savski otok bo s pomočjo sodobne tehnologije in vizualizacij znova postal botanični vrt, ki bo z velikim šotorom, modularnim paviljonom, zakril posege nakupovalnega središča in predstavil obliko postfosilnega stanja komercialnega središča. Veliko parkirišče bo služilo kot platforma za največji plesni dogodek v mestu. Futurizem in dediščina z roko v roki. Generacije, združene pod skupno streho novega začasnega prizorišča, se veselijo in so navdane s ponosom, uspelo nam je! Sprostitev energije bo služila novemu zagonu in pripravi na aktivnosti prestolnice.

URBANA
PRENOVA

CENTER
INOVACIJ

8. februarja bomo proslavili s celotno Slovenijo, Prešernovimi nagrajenci in produkcijami večletnih rezidenčnih programov. Ob nastopu kulturnega novega leta bomo naslovili ključna sporočila in predstavili rezultate podpornih programov s konferenco Cultu:re. Mesec februar bomo skupaj z gorenjskimi partnerji spremenili v mesec kulture in ustvarili program uvodnih dogodkov po vsej regiji. Opredelitev zahtev civilnih skupin in ustvarjalnih skupnosti do soupravljalnega regijskega modela razvoja programov (pred, med in po nazivu) sovпада z velikimi kulturnimi dogodki po regiji, pri katerih glavno vlogo igrajo kulturne skupnosti Slovenije in izbrani slovenski umetniki, Prešernovi nagrajenci. Otvoritvene slovesnosti so definirane skozi močno lokalno sceno in veseljem ob širitvi njene zmogljivosti.

PREŠERNOVE
REZIDENCE

Svetovni dan gledališča konec marca tradicionalno pomeni začetek največjega gledališkega festivala v regiji, ki z letom 2020 obeležuje 50 let, do leta 2025 pa se razvije v mednarodni festival, Evropski mesec slovenske drame. Ključni in najbolj pričakovani dogodek festivala je prvi del trilogije, ko se v Kranju, okoliških mestih in v naravnem okolju zavrti uprizoritev participativne družbene koreografije. Pri njej bo sodelovalo več kot 300 ustvarjalcev, lokalne skupnosti in umetniki, mednarodni kuratorji, koreografi in umetniki pod taktirko režiserk mednarodnega slovesa. Prebivalci Gorenjske bodo s svojimi specifičnimi znanji poskrbeli za scenografije, kostumografije in vsebinske navdihe uprizorjenih del. Večletni projekt bo razvijal mehanizme pripovedovanja lokalnih zgodb in iz njih ustvarjal presežke. Trilogija se bo nadaljevala 1. junija na mednarodni dan reke Save in se zaključila v sredini oktobra.

TRILOGIJA

S prihodom toplejše polovice leta ljudi vabimo k ponovnemu odkritju narave, zemlje, gline in naravnih materialov. Taktilnost in senzorična občutljivost se prebudita s prebujanjem rastlinskega in živalskega sveta. Ambienti, ki jih ustvarjamo, so pogojeni z vremenskimi vplivi, nekateri izginjajoči že v času nastajanja, z njimi opozarjamo na edino stalnico, stalnico sprememb. Drugi govorijo zgodbe lokalnih okolij mednarodnega dosega, objeti v z okolico uglašene prostore. Jezik in njegov izvor, kulturna raznovrstnost, pojavnost selitev, razumevanje staranja in dolgoživosti skozi zgodbe skal, dreves, rek in vpliva naravne dediščine na življenja ljudi bodo v središču programa TAKT.

TAKT

Smeti so postale stalnica sodobnega človeka, Evropejca. Umestimo jih v program BIEN, bienale dobrega počutja, ki nagovarja tri prioritete akcije EU za kulturo (i) trajnost v kulturni dediščini, (ii) kohezija in dobro počutje ter (iii) enakost spolov. S programom bienala, ki ga razvijamo že v času prijave, ustvarjamo prostore za neskončne evropske povezave in ustvarjamo miselne koncepte, ki človeške vire in njihovo divjo potrošnjo zavirajo in predlagajo alternative. Tekstilna in oblačilna industrija, moda, hitra hrana, hitra rast kreativnega sektorja in energetika so teme, ki se v programu soočajo z intimnimi zgodbami nosilcev industrijske dediščine in današnjega hitrega tehnološkega napredka.

BIEN

START v zimski sezoni odpira nove domislice nad pridobljenim znanjem, ki ga bomo s skupnostmi naslavljali. Pomeni čas za igro s pomeni in izumi, inovacijami in novostmi, ki jih prinaša svet tehnologije. Skupine otrok, mladih, odraslih in starostnikov se skupaj igrajo z iskrami znova mogočega. Park svetlobe in senc bo del mreže svetlobnih točk celotne kulturne regije, ki odpira priložnosti in domišljijo za naslednja leta po nazivu. Zapuščina novih programov predstavlja nov začetek, ki ga decembra 2025 z veliko ceremonijo proslavimo v ozračju zelenih sprememb.

START

Zapuščina

Decembra, ko bomo naziva z nemškimi mestom predajali Slovakom in Fincem, bomo z velikim slavljenjem v novo odprtih prostorih nekdanjega degradiranega okolja regije nazdravili novim uspehom in novim zgodbam, ki jim bodo priča nove stene odprtih skupnostnih prostorov soustvarjanja. Po končanem letu naziva platforme in mreže sestrskih kulturnih regij ohranjajo strukturo financiranja in zmogljivosti ter omogočajo regiji dihanje z odprtimi pljuči, polet kreativnosti, nove zagone in priložnosti.

Podporna struktura nam omogoči, da realizacije vsebinskih programov postanejo trajne.

- V sklopu TAKT-a zgradimo muzej sodobne agrikulture,
- v sklopu BIEN-a dobimo bienale dobrega počutja,
- v sklopu START-a predstavimo nagrado pionirkam in pionirjem.

TRAJNOSTNA KULTURNA REGIJA

CILJ *A*

↓
URBANA
PRENOVA

↓
CENTER
INOVACIJ

↓
PRESEKNOVE
REZIDENCE

Gorenjska, alpska skoraj v celoti, skriva v svojih nedrjih edini slovenski narodni park, zaščiteno naravno območje, kjer se kot glavni simbol slovenstva pne Triglav, naša najvišja gora, očak Julijskih Alp. Nad Kranjem, središčem Gorenjske, se boči Storžič, skupaj s skupino vršacev Kamniško-Savinjskih Alp ustvarja naravno kuliso za mestom, ob meji z Avstrijo pa se sloči gorski hrbet Karavank. Skozi Gorenjsko pluje Sava, reka treh izvirov, v zaledju Triglava v obliki miniaturne jezerske pokrajine izvira Sava Dolinka, s truščem in hrupom slapa Savica izvira Sava Bohinjka, skozi kanjon Vintgar priteče Sava Radovna in se izlije v Dolinko, preden se z Bohinjko zlije v enotno rečno telo. Arhetip trojstva, značilen za Triglav in

identiteto slovenskega prostora, najde svoj odsev v trojnem izviru Save. Do Kranja kot mlada reka teče brezskrbno, pri Kranju pa se preobrazi v spodbujevalko življenja, v ustvarjalno silo.

Naravno okolje je od nekdaj vplivalo na nastajanje in spreminjanje mest in njihove prebivalce. Bližina gora je izoblikovala gorenjskega človeka in njegov karakter, ki je deloven, korajžen in vesel. A tudi skopuški, kot se danes rado reče za Gorenjce. Iznajdljiv je, podjeten, hitro je razumel pomen izkoriščanja energije iz reke. Ob Savi nastajajo tovarne, a zaradi človeškega smisla za optimizacijo procesov tudi propadejo, ko globalizacija omogoči izkoriščanje cenejše delovne sile na drugi strani sveta.

Prinese pa tudi turiste, vedno več se jih zgrinja sem, da bi izkusili naravne lepote Gorenjske, ponudniki to s pridom koristijo, saj Gorenjska vodi po številu turističnih ležišč in beleži skoraj četrtino vseh nočitev v Sloveniji. Gorenjci smo v vrhu med regijami po deležu prebivalcev z višjo izobrazbo, naravnega prirasta in med najbolj zadovoljnimi v Sloveniji. Smo prvi po deležu ločeno zbranih komunalnih odpadkov³. Če bi večji poudarek namenili negativnim učinkom turizma v naravnem okolju, pravičnim delovnim razmeram v turistično-gostinskem sektorju in razumevanju kulturnih razvojnih priložnosti, bi bili na dobri poti, da s pravnimi ukrepi postanemo trajnostna zelena regija.

Razvoj regije

Projekt razvoja kulturne regije povezuje in predstavlja dobre prakse naše in drugih regij skozi kulturo, urbanizem, geokulturo, geoturizem, kulturni turizem in kulturne industrije. Vzpostavlja vzode EPK in sisteme prenosa znanj, išče načinečasne kulturne so-uporabe degradiranih prostorov

v mestih in podeželju. Spodbuja regionalni program sofinanciranja mladih za ustvarjanje vsebin, povezanih z regijo. Nastajale bodo pesniške zbirke, dokumentarni filmi, svetlobne instalacije, performansi. Tradicionalne vsebine bodo temelj novih umetniških produkcij aktivnih starostnikov.

Zimski in urbani športi bodo prizorišča kulturnih povezav, interaktivnih srečevanj z umetnostjo in tehnologijo. Regija bo povezana s kolesarskimi potmi, ki se bodo vile med zelenimi e-kolesarskimi paviljoni. Zbirala bo podatke in jih dala prebivalcem in ustvarjalcem v uporabo.

³ <https://tinyurl.com/qlj2mp3>

Platforma CULTU:RE

Strategijo trajnostnega razvoja regije gradimo na štirih stebrih, ekološkem, družbenem, ekonomskem in kulturnem. Sprejetje strategije in predvsem akcijskega načrta razvoja modela kulturne regije kulturo predpostavlja kot gonilo transformacije mest/regije v sodobno in perspektivno okolje za prebivalstvo, občinstva in kulturni turizem. Platforma razišče in ponudi možnosti za profesionalizacijo nevladnega sektorja, ki bi skupaj z občinskimi službami, razvojnimi agencijami, prostorskimi in kulturnimi akterji znotraj modela vplival na javne politike oziroma prevzel relevantne dele njihovega uresničevanja pod svoje okrilje.

Ključno orodje za upravljanje regijskega kulturnega modela predstavljata platforma in vsakoletna konferenca Cultu:re. Z regijskimi in mednarodnimi partnerji ju bomo zagnali v letih pred nazivom, organizirali

pogovore o kulturi in prisluhnili lokalnim partnerjem. Do 2025 bo postala osnovni gradnik uspešnega prenosa znanja v različnih produkcijskih okoljih. Najpomembnejša projekta platforme bosta EU26+ in Akademija za kulturni management.

Preko izobraževanj in mreženj bomo skupaj z regionalnimi agencijami vpeljali regijske ter mednarodne povezave in povečali razumevanje črpanja sredstev za trajnost kulturnih programov, tako javnih kot nevladnih. Ohranili bomo obstoječe iniciative in oblikovali nove programe, s katerimi se Gorenjska združuje z drugimi regijami, vpenja v širšo regijo in povezuje brez neposrednega geografskega stika. Ti programi skrbijo za nove decentralizirane linije. Razširili bomo kapacitete z mrežo kulturnih domov, ki jih bomo posodobili infrastrukturno in programsko, z usposabljanjem kadrov in upravljaljskimi modeli.

Platforma koristi časovnico projekta EU26+ in lansiranja EPK vsebin, kar ji omogoča, da znotraj kulturnega in kulinaričnega programa vpelje strukturo profesionalizacije in vključevalni model, ki gradi na spoznavanju skupnosti, vsebin, infrastrukture in težav, s katerimi se manjša središča soočajo. Koordinatorско telo sestavljajo posamezniki iz regije ter povabljeni domači in mednarodni strokovnjaki, facilitatorji, ki delujejo na terenu in v praksi ter se z moduli izobraževanj, predavanj, predstavitev in dogodkov platforme in konference prilagajajo prenosu potrebnih ozko usmerjenih znanj.

Cilj tega podpornega programa je, da Gorenjska ob pridobitvi naziva postane primer dobre prakse 2025, oblikujejo se prenosljive prakse za druge regije ter mreža sestrskih regij.

Podporno okolje v kulturi je zunaj meja glavnega slovenskega mesta osiromašeno, zato želimo naziv izkoristiti za povezovanje mest izven centra, iskanje skupnih težav in njihovo sistematično reševanje. V duhu nedokončane regionalizacije Slovenije in nujnega dialoga med kulturo in regionalnim razvojem predlagamo oblikovanje treh podpornih stebrov Gorenjske regije, ki poudarjajo urbano preno, inovativnost in mobilnost.

Tematski kontekst:

→ RAZVOJ

Poziv k dejanju:

→ OHRANJAJ

Partnerji in sodelujoči:

Svet gorenjskih občin, BSC - Regionalna agencija Gorenjske, Razvojna agencija Zgornje Gorenjske - RAGOR, Razvojna agencija SORA, Center za trajnostni razvoj podeželja, Lokalna energetska agencija Gorenjske, Eurocircle (Francija), Grozd, regionalno stičišče nevladnih organizacij, Gorenjski glas, Loški glas, Jeseniškenovice, Gorenjske elektrarne, Društvo UP Jesenice, Društvo Aktivat Kranj, Društva in javni zavodi za turizem Gorenjske, Regionalna destinacijska organizacija Gorenjske, Klub študentov Kranj/Škofja Loka/Jesenice/Radovljica, Medgeneracijski centri Gorenjske, Gorenjski muzej, Prešernovo gledališče Kranj, Zavod O, Kulturno društvo Kultura-Natura Slovenije in društva koroških Slovencev, Zveza kulturnih društev Slovenije, Javni sklad za kulturne dejavnosti, mladinske organizacije Slovenije, Društvo paraplegikov Gorenjske, Društvo slepih in slabovidnih Kranj, Zveza gluhih in naglušnih za Gorenjsko, Slovensko združenje za duševno zdravje, Gospodarska zbornica Slovenije - Regionalna zbornica Gorenjske, Zavod za kulturo Bled

1. URBANA PRENOVA

Kot ključni del prenove prostorov razumemo prenovo odnosov med ljudmi, vpetimi v prostor. Mehke vsebine in premišljeno razvite skupnostne akcije, ki nagovarjajo okolje, umetnost in evropsko povezovanje, nagovarjajo širšo in strokovno javnost. S slednjo razvijamo principe umeščanja vsebin v javni prostor in koncepte participacije skupnosti. Sporočilo, ki ga želimo skozi programe prenove komunicirati, je skrito v odpravljanju mej na najbolj vsakdanje načine. Iščemo jih v človeškem odnosu z javnim in urbano okolico.

Med domovi Evrope ni meja, ni razlik, saj nas v osebnih odnosih pestijo podobne težave in veselijo podobne stvari. Vrednote v stanovanjskih skupnostih in mestnih četrtih so vezane na varno in prijetno bivanje, družinske vezi in prijateljske odnose, ki jih negujemo v urejenih javnih prostorih. Kaj pa, če ni tako? Kjer v Evropi ne dosegamo teh vrednot, tam jih želimo osvetliti s spremembo perspektive.

Z lokalnim znanjem in mednarodnimi partnerji bomo oblikovali nove načine souporabe kulturne dediščine javnih evropskih prostorov in javnih storitev ter s tem povečevali dostopnost in razumevanje javnega. Razvijali bomo modele prenove, spodbujali teorijo in jo preizkušali v praksi, strateško umeščali vsebine v projekte prenove in omogočali participacijo prebivalcev in umetniške skupnosti z vključevanjem v kulturne in družbene vsebine. Osvetljevali in ohranjali bomo dobre in prenosljive prakse oživljanja snovne in nesnovne dediščine, sosesk in naravnih pojavov.

Tematski kontekst:
→ JAVNO

Poziv k dejanju:
→ ZAHTEVAJ

Partnerji in sodelujoči:

prebivalci in obiskovalci regije, lokalni in mednarodni umetniki in kuratorji (povabljeni in izbrani z odprtih pozivov), javni zavodi in upravne administracije Kranja in Gorenjske, Društvo SubArt, Zavod za varstvo narave, Zavod za varstvo kulturne dediščine, Biotehnični center, Komunalna Kranj, Zbirni center Zarica, Društvo KRARH, Pisarna za prenovo soseske Planina, TAM-TAM inštitut, Zavod Carnica, osnovne šole Gorenjske

PRIMERI DOGODKOV:

Glasoni ljudstva

Kako zvenijo mestni park, planina pod vznožjem gora, kolesarska pot in zbirni center odpadkov? Enkratni dogodki temeljijo na dlje trajajočem glasbenem ustvarjanju lokalnih skupnosti s povabljenimi umetniki z vsega sveta. Izbran evropski simfonični orkester na tritedenskem poletnem kampu ustvarja z učenci Glasbene šole Kranj, koncert konec poletja izvedejo na balkonih stanovalcev soseske Planina. V prazni tekstilni tovarni povabljen dirigentka izvede prostorski koncert z lokalnimi in mednarodnimi glasbeniki. Zborovsko petje, pričevanja, terenski posnetki, zvoki industrializacije, povezani z zvoki izumirajočih insektov, postanejo stalnica na kolesarskih poteh po Gorenjski, aranžmaje s pomočjo lokalnih skupnosti ustvarjajo povabljeni skladatelji in režiserji. Na planini zven zvoncev in drobci pastirskih šamanskih praks ustvarjajo podlaga za vokalne umetnice.

V ta program vpletemo in povežemo skupnost, z njim omogočimo razvoj publik in približamo umetnost v vsakdanje življenje. Z razvojem projektov smo začeli dovolj zgodaj, da bodo vsebine pripravljene avtentično in v dialogu z lokalnim okoljem. Nekateri dogodki namreč vstopajo v intimne in zasebne prostore vsakdana prebivalcev, zato morajo biti premišljeni. Že od leta 2018 organiziramo, do 2025 pa načrtujemo posege manjšega dometa v obliki uprizoritvenih dogodkov na vrtovih prebivalcev, uglasbenih podhodov, odprtih uric

ulic in potujoče etnobotanične kavarne, ki med poletnimi meseci zaseda trge mest, vasi in parke ter ustvarja nove mikro javne prostore.

S-tališča

Objekti gorenjskih mest in podeželja, ki spadajo na seznam kulturne in industrijske dediščine, se na začetku jeseni med Dnevi evropske kulturne dediščine in Mesecem prostora povežejo v program novih zgodb. Z identifikacijo nevrvalgičnih točk naše preteklosti in mehanizmi spravljanja z morbidno dediščino odpravljamo negativne aspekte prostorov, arhitekture in urbanizma. Umetniki in kuratorji s cele Evrope, predvsem iz vzhoda in juga, strokovnjaki za interpretacijo dediščine in lokalne skupnosti, se v večletnem programu umetnosti konkretnih praks in neposrednih aktivnosti povežejo v projekte, ki se leta 2025 manifestirajo v številnih manjših dogodkih.

Logika znane situacije skozi participativne projekte izigine in omogoči prostor novih perspektiv, proč od ozke, enostranske obravnave problemov. Arhitektura postane performans, ko se združijo koreografi in arhitekti, zgodbe denacionaliziranih objektov postanejo podatkovne zbirke za vizualizacijo na njihovih pročeljih, muzejske zbirke postanejo grafične, ilustrirane in kolažirane ter prenešene v prostore šol, arhive v roke dobijo matematiki in oblikovalci, avdiovodniki pripovedujejo zgodbe ruševin, zajezenih rečnih strug in propadle industrije skozi oči prebivalcev, pokopališča postanejo nov dom življenja čebel in nerezanega cvetja.

Mreža navad

Vzorci obnašanja do javne, skupne lastnine so del našega splošnega odnosa do družbe. Kako upodobiti kolektivne težave naše družbe z alkoholom? S povezovalje institucij prenosa znanja ter našimi podedovanimi vzorci in tradicijami bomo ustvarili diskurze za raziskovanje družbenih problemov in njihovo interdisciplinarno reševanje. Javni sistemi se v Sloveniji soočajo s polnimi kapacitetami, pomanjkanjem kadrov in čakalnimi vrstami. Kje bomo iskali nove vire strokovne pomoči, kako bomo oblikovali alternative, ki bodo namenjene v prvi vrsti pomoči potrebnim in bodo, še pomembneje, vzpodbujene s strani pomoči potrebnih in ne ministrstev dela, zdravstva in socialnih zadev, ki terena ne poznajo? Ali lahko skupaj predlagamo nove oblike javnih sistemov?

Program skozi serijo pogovorov, izobraževanj, srečanj, oblikovalskih maratonov, pripadajočih razstav in instalacij v javnem prostoru, stalnih in začasnih, vseskozi podprtih z domačim in mednarodnim strokovnim znanjem in izkušnjami ljudi v tiski ter njihovih svojcev nagovarja in vključuje nevidne skupine (otroke, ki se soočajo z nasiljem, starostnike, doječe matere, skupine z največjim tveganjem za samomor – moške v srednjih letih, priseljence druge generacije, depresivne, osamljene, invalide, duševno obbolele itd.). Z vključevanjem nevidnih skupin tudi v ostale programe bomo dolgoročno razvijali skrbne odnose in nov smisel pripadnosti. Z razvijanjem sočutnosti do nevsakdanjosti bomo bližje iskrenejšemu odnosu

tudi do nečloveških živih bitij. Mar ni uspešna tista družba, kjer je srečen njen najšibkejši člen?

Navadn Kranj

Tritedenski festival Navadn Kranj se navdihuje pri dobrih praksah sosedov (Linz, Muenchen) in omogoča osnovnošolcem iz vse gorenjske regije, da vodijo svoje mini mesto s pomočjo javnih uslužbencev, ki sodelujejo pri projektih kot mentorji. Navadn Kranj ima mdr. svojo valuto, komunalno podjetje in javni potniški promet. Ima pa tudi muzej, galerijo, knjižnico, kulturni center, umetniški laboratorij, lutkovno gledališče in jezikovno šolo. Starejši otroci vodijo tečaje kuhanja, urbanega vrtnarjenja in uporabe medijske tehnologije za upokojece. Oblikujejo programe državljske vzgoje za odrasle in jim nudijo kratka izobraževanja o spoznavanju njihovega pogleda na svet, živalskih in rastlinskih vrst, matematike in fizike ter domišljijških šolskih predmetov.

Poletna šola z natančno načrtovano strukturo in cilji krepí pomen javnih storitev ter s tem opogumlja stik in dostopnost do družbenih skupin in javnega, predvsem s pozornostjo na kulturne storitve. Organizirajo ga javne službe in z vključevanjem v programe dajejo tudi odraslim priložnost medosebnega stika, ki je ponavadi zbirokratiziran. Vzporedno z revitalizacijo odnosov z javnimi službami se tako krepí odgovornost otrok do javnih nalog, odrasli pa iz procesa niso izključeni, temveč nagovorjeni, da razmišljajo o svojem odnosu do storitev v resničnem svetu.

2. CENTER INOVACIJ

Center inovacij postane stična točka Kranja in Gorenjske za razvoj inovacij s pomočjo umetnosti, ustvarjalnosti in znanosti. Vsebinski podarki programa sledijo trajnemu in cikličnemu razumevanju virov. Pametni materiali, tekstil, les, hrana in odpadki so predmet raziskovalnega laboratorija, ki razvija socialne in ustvarjalne inovacije. Kot reakcijo na tehnološke inovacije v njem odkrivamo predloge za učinkovitejše, trajnostnejše in pravičnejše rešitve za družbene probleme. Družbena geografija, mobilnost, demografija in dediščina postanejo informacije, podatki za raziskovanje in razvoj konceptov, kjer se najde ta pametno mesto in civilna pobuda.

V Evropski uniji obstaja več delitev med državami, ena od njih je razdelitev po inovativnosti (Innovation devide), inovativnost pa je hkrati tudi temeljni steber modernizacije v novi finančni perspektivi EU 2021–2027. Slovenija se na grafičnem prikazu razdelitve po inovativnosti EU članic nahaja točno na sredini⁴. Kranj in Gorenjska lahko z nazivom sledita temu trendu in ga nadgrajujeta tudi na področju kulture. Podporni program bo sodeloval z evropskimi mrežami, z industrijskimi in zagonskimi podjetji na Gorenjskem in inovativnimi praksami v Sloveniji in tujini ter sočasno bival z in reagiral na ostale vsebinske in podporne programe. Odgovoren je za odprte modele ustvarjanja novih orodij za občinstva, s katerimi bomo ustvarjali nove pomene.

Tematski kontekst:
→ VIRI

Poziv k dejanju:
→ RAZMIŠLJAJ

Partnerji in sodelujoči:

nevladne kulturne in okoljske organizacije, šole, izobraževalne institucije, prostovoljci, Pametno steklo, Invida, Mediainteractive, Borza terjatev, Štular Plus, IDL, Dodona Analytics, Planetcare, NT Electric, AirPod, ZNS (Pametna smučka), Styleshark, aPronex, Odvetništvo Novak, Littery, Zana, Vibe.it

⁴ <https://tinyurl.com/tpmewee>

Trendi so se zasukali in moda 20. stoletja je iz mode. Ne zanikamo vintage in second hand gibanja, temveč principe modne industrije prejšnjega stoletja. Trendi narekujejo naše bivalne prostore, nekoč je razširjena družina živela v večstanovanjskih hišah, danes gradimo drobcene hiše (tiny houses). Nekoč smo za slabe čase obdržali vse, danes se začnemo stvari otepati.

PRIMERI DOGODKOV:

MateriaLab

Vse kaže, da lahko tradicionalni tekstil, kot sta bombaž in poliester, nekega dne postane preteklost. Pojavljajo se nove tekstilije in tkanine z okolju prijaznimi lastnostmi. Nekoč bi jih imeli za odvečne, danes predstavljajo obnovljiv vir. Novi materiali s funkcijo tekstila, ki bi sicer šli v odpad, so že nekaj časa med nami, predvsem jih vedno glasneje širijo progresivne tekstilke in oblikovalke, ki oblačila in dodatke ustvarjajo z reciklirano plastiko, koruzo in lesno kašo. Razvoj, ki sledi večji ozaveščenosti o hudi bremenitvi vodnih in drugih naravnih ter človeških virov pri nastanku oblačil hitre mode, pa predstavlja vedno nove materiale.

Moda postavlja trende in če se pravilno uglasimo, lahko s programom v širši regiji povežemo inovativne tekstilne, arhitekturne in oblikovalske prakse. S tem pokažemo veselje možnosti, ki jih s skupnostmi lokaliziramo. Invazivne rastline, ostanki predelave vina, bakterije in minerali iz okolice bodo eksperimentalno in raziskovalno dobili nove forme v obliki oblačil, nakita in notranje opreme do uporabnih predmetov industrijskega oblikovanja. Program bo nagovarjal in spoznaval modno podjetništvo skozi nove materiale in revitalizacijo obrti. Enote javnega programa MateriaLab bomo središčili okoli BIEN-a, bienala dobrega počutja, kjer bomo predstavljali tekstilno umetnost in razvoj obnovljivih virov.

Center za interpretacijo dediščine

Umeščen v nekdanji mlevski obrat ob reki Savi, prve kranjske tovarne, ki je v načrtu obnove in bo postal osrednje kranjsko ustvarjalno središče Mlin25, bo center nagovarjal čezsektorsko povezovanje in izobraževalno točko za interpretacijo tekstilne, tehnične, arheološke in geološke dediščine. V Mlinu25 bodo tudi osrednji razstavni prostor in prostori za podporne vsebine od studiev, delavnic, odprtih prostorov sodela in MateriaLaba. Center bo omogočal raziskovanje in prototipiranje idej, storitev in produktov, namenjenih razumevanju bogastva dediščine Gorenjske.

Blesk na otip

Raziskovalno središče prehrane in kulture miselno dekonstruira sisteme, kot so prehranska politika, skupnosti podeželskih kmetij in domačnost. Skozi povezovanje z inovativnimi praksami v umetnosti in ustvarjalnosti uveljavlja igriva in taktilna orodja. Projekti znotraj programa krepijo čutne zaznave udeležencev, širijo razumevanje senzorične depriviligira-

nosti in se iz nje učijo sprejemati nove vzvode doživljanja sveta okoli nas. Interdisciplinarni umetniki skupaj z lokalnimi skupnostmi z uporabo različnih medijev odpirajo vprašanja: »Kakšne barve je zvok podeželja? Kako zveni hrana? Kakšne so demografske spremembe na otip?«.

Koncepte, kot so sreča, blaginja, družina in materinstvo, bomo vključili v poglobljena področja raziskovanja. Realizirajo se v obliki dogodkov in druženj ob hrani. Hrana postopoma dobiva drugačen prizvok, želimo jo predstaviti kot ključno za spreminjanje slabega zdravja, nestrpnosti, požrešnosti, odvisnosti in potrošniškega vedenja, ki Evropjce spreminjajo v nesrečne in družbeno obolele.

Samo skrbno

Je popolna samooskrba utopija ali realnost bližnje prihodnosti? So offgrid, samooskrbni prostori, v katerih so prekinjene vse povezave s sistemi družbe, stvar apokaliptičnih predvidevanj? Kako jih lahko z umetnostjo nagovorimo in se iz njihovih pozitivnih vidikov učimo, kako biti boljši uporabniki infrastrukture okoli nas? Koncepti odprtih prostorov, zeleni in eko stanovanjski projekti, trajnostna arhitektura in materiali, razvijajoči se domovi. Sodobni koncepti pametnih prostorov so lahko majhni projekti velikih izboljšav, ki povezujejo tehnologijo in trajnostno rabo.

Program bodo oblikovale razstave, pogovori in performansi skozi najrazličnejše umetniške izraze, ki bodo ponujali informacije o tehnoloških DIY-rešitvah. Obiskovalci bodo v razstavni obliki v naravni velikosti spoznavali alternativne gradnje "earthship" bivalnih prostorov ter skozi programe delavnic in rezidenc skupaj izvajali projekte. Novi prostori bodo odprte platforme za nadaljnji razvoj samooskrbnih vsebin in programov. Povezali se bomo s kmetijskimi in hortikulturnimi institucijami ter s šolskimi in visokoškolskimi centri ter partnerstva nadgrajevali s tekmovanji, izzivi, mladinskimi kampi in delovnimi skupinami.

BIEN bistro

Del Mlina25 bo bistro z rastlinsko (plant-based) hrano, ki bo poleg nudenja obrokov iz ekoloških lokalnih sestavin kot družbeni prostor omogočal in nagovarjal odprto debato o prehranski politiki, krepil ljubezen do neživalskih in lokalnih izdelkov, uresničeval akcije opozarjanja na lastno pridelavo hrane in spodbujal oblikovanje nove prehranske piramide 3. tisočletja.

3. PREŠERNOVE REZIDENCE

Največji slovenski pesnik France Prešeren postane pojem vrhunske umetnosti. Po njem poimenovan podporni program umetniških in raziskovalnih rezidenc predstavlja povezovalni člen med Prešernovimi institucijami, ki v Kranju in na Gorenjskem že obstajajo: Galerija Prešernovih nagrajencev, Prešernovo gledališče, Prešernova hiša in Prešernov gaj ter med obstoječimi in novimi rezidenčnimi projekti. Program postane stik z mednarodnimi mrežami in utemelji v Sloveniji dolgo pričakovano skupno mrežo rezidenčnih prostorov in programov.

Mobilnost umetnikov zaneti nove povezave in preprih v produkciji. Program se povezuje s prostori, ki potrebujejo vsebine, ter v dobršem delu z lokalnimi skupnostmi s poudarkom na podeželju. Usmerjajo se v slovenski prostor, kjer želimo vzpostaviti in utrditi mrežo slovenskih rezidenc in povečati nivo zavedanja in razumevanja umetnosti, ter predstavljajo podporni mednarodni program, ki tvori infrastrukturne in mobilne pogoje za izmenjave umetnikov iz vsebinskih programov TAKT, BIEN in START.

Vrhunsko, nagrajeno umetnost želimo povezati z ljubiteljsko kulturo, mladimi talenti, alternativno kulturo ter omogočiti daljše produkcijske procese in opazovati rezultate. Cilj je približati in vzdrževati odnose med skupnostmi in umetniki, slednjim pa omogočiti prenos svojih znanj v obliki mentoriranja, kuriranja in sodelovanja.

Tematski kontekst:
→ SPREMEMBE

Poziv k dejanju:
→ IGRA

Partnerji in sodelujoči:

Odličan hrčak (Srbija), Sarajevo Disk/OK Fest (Bosna in Hercegovina), Ravno Do Dna (Hrvaška), Password Production (Makedonija), MKC Skopje (Makedonija), SeaRock Kotor (Črna Gora), Docu Fest (Kosovo), Collagistas Festival (Grčija), KC Grad (Srbija), Kulturanova (Srbija), Kasarna Fažana (Hrvaška), SKC Reka (Hrvaška), Distuned Promotion (Hrvaška), K.V.A.R.K. (Hrvaška), Seaspash (Hrvaška), društvo SubArt, Likovno društvo Kranj, Zavod Carnica, Galerija Prešernovih nagrajencev, Gorenjski muzej, Založba Hestija, Mestna knjižnica Kranj, Zavod za turizem in kulturo Kranj, Prešernovo gledališče Kranj

PRIMERI DOGODKOV:

Lavreati

Kranjska Galerija Prešernovih nagrajencev je najpomembnejša galerija v regiji, v njej razstavljajo svoja dela nagrajeni likovni umetniki. Prejemniki Prešernove nagrade in Prešernovega sklada so med sabo nepovezana umetniška skupnost. Ker prihajajo iz različnih umetniških polj, njihovo delo nagovarja različne publike. Skupaj imajo izjemen umetniški potencial in moč, da ustvarijo edinstven umetniški projekt. Program od leta 2023 enkrat letno združi izbrano skupino nagrajencev, ki s povabljenimi mednarodnimi nagrajenci najvišjih umetniških nagrad držav članic EU ustvarijo edinstven skupinski performans. Ta premiero vsako leto doživi v dneh pred proslavo s podelitvijo nagrad na Prešernov praznik, 8. februarja, preden začne gostovati po partnerskih mestih in širiti ime Kranja kot evropske prestolnice kulture 2025.

Najvišja umetnost se približa ljubiteljskim ustvarjalnim skupnostim v večletnem programu, ko z enim od nagrajencev in neprofesionalnimi skupnostmi iz istega umetniškega žanra ustvarjamo produkcije. Teh je več, saj se rezidenčna dejavnost premika

od ene regije do druge in s pomočjo skupnosti raziskuje razlike in podobnosti naše razgibane dežele. Tako se združujejo vrhunske kiparske in glasbene izraznosti z ljudskim izročilom, folkloro in tradicijami, ki jih ohranjajo ljubiteljska društva. Umetniki besede in jezika na poletnem taboru sodelujejo v projektu vizualnih uličnih interpretacij iz kolaža. Lutkarji in dramaturgi zasedejo naravne prostore in ustvarijo uprizoritve s prostovoljci. Zvočni koncepti pristanejo na kovanih miniaturah, razstavljenih na neobičajnih mestih.

Več umetnosti, manj stvari

Slovenija svoje umetnosti ne pozna. Med ljudmi s kupno močjo, ki ne vedo, kje kupiti kakovostno slovensko umetnost, in med umetniki, ki ne vedo, kje jo prodajati, je velika komunikacijska luknja. Inicijative so razdrobljene, nepovezane, v iskanju sistema, ki bi deloval. Z nazivom evropske prestolnice kulture bomo odgovorni za rešitev. Naslovljena mora biti kot ključna zapuščina naziva v Sloveniji, ki bo doprinesla k zavedanju o slovenskem umetniškem trgu doma in v tujini. Prešernovi nagrajenci in progresivni mladi umetniki postanejo ambasadorji te skupne platforme, ki jo bomo razvili s strokovnjaki s področja prodaje umetnosti ter z galerijami v Sloveniji in tujini. Vrhunec akcije načrtujemo ob vsakokratnem črnem petku #lessisnewblack.

Beletristi

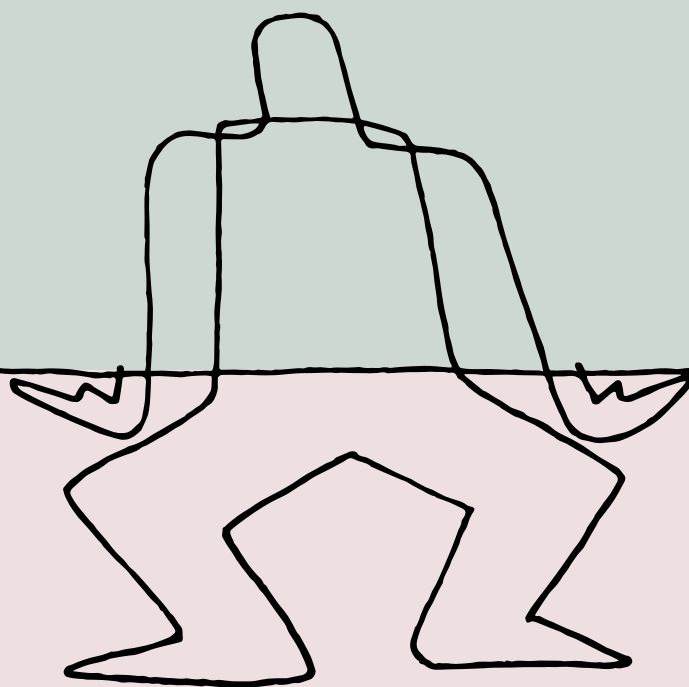
Pop-up pesniški kotiček na ulici, literarni hekaton, rezidence prevajalcev in dramaturgov ter skupinsko pisanje fantastične proze so aktivnosti tega literarnega programa. Rezidenčni program nagovarja mlade z zanimanjem za različne smeri, da svoje potenciale izkoristijo in jih predstavijo svojim vrstnikom, širši in strokovni publiki. Jezikovni izzivi, slovnica in dialekti postanejo del zabavnega programa, ki mlade navdušuje pri raziskovanju svojega jezika. Povezujemo se z drugimi nedominantnimi jeziki v Evropi in iščemo različnosti in podobnosti. Vsebine se digitalizirajo, avdio- in videodokumentirajo ter razširijo po spletu.

Rezidenca dramatike v Kranju nastaja že od marca 2019 z novo edicijo na 50. Tednu slovenske drame marca 2020. Sledile ji bodo še prevajalska rezidenca za prevajanje nagrajene mladinske drame v štiri jezike, nato rezidenca zamejske poezije in rezidenca fantastične proze z maratonskim skupinskim pisanjem. Rezidence bodo spremljali razgibani programi v javnih prostorih, sejmi in fokusno usmerjeni literarni festivali. Tako bodo vpete v širši kontekst literarnega ustvarjanja na Gorenjskem. Strokovna srečanja bodo raziskovala vrzeli v bralni kulturi šolajočih. Kritiki in literarni blogerji bodo ustvarjali letošnje literarne koledarje, ki bodo omogočali debate in poglabitev v kurirane teme.

Naravoslovci

Program povezuje zaledje z mesti. Rezidenčni programi ponujajo priložnosti mentorskih programov, srečevanj z domačimi in mednarodnimi umetniki in soustvarjanja z lokalno skupnostjo, pojavijo se nove oblike celostne turistične ponudbe. Vsebine tematskih poti se vsakič znova spreminjajo in vabijo k ponovnemu obisku in spoznavanju nastajajočega. Različne ciljne skupine oblikujejo skupnostne projekte, skupnostne umetniške razstave v času in prostoru. Raziskovalni umetniški projekti temeljijo na temah okoljske trajnosti, demografskih sprememb in tem prihodnosti, kot so bioekonomija, trajnostna kemija in biotehnologija. Produkcija vstopa v vsakdanje življenje in gradi temelje rezidenčnega bivanja tudi po letu naziva, ko raziskovanje, kuriranje in inoviranje kulturnih modelov postanejo redna praksa.

Skozi likovno in zvočno umetnost, kulinariko, ples, arhitekturo, urbanizem, projekte land-art ter up-cycling se kanalizirajo kompleksne vsebine velikih produkcij številčnih ustvarjalcev. Razstavni prostor postane celotna Gorenjska, trajni ali začasni objekti in dogodki pa oblikujejo razgibano mrežo točk za raziskovanje in obiskovanje. Produkcije bodo primarno namenjene lokalnim neurbanim skupnostim, ki bodo s skupinami mentorjev sooblikovale z naravnim prostorom interaktivne projekte. Posamezniki inovirajo in ustvarjajo na delavnicah in ustvarjalnih taborih s skupnim ciljem. Bivalne enote za rezidente nudijo prebivalci, s tem simbolično spuščajo v svoje domove neznance, ki postanejo prijatelji.

4. TAKT

SVET, KI POSPRAVI ZA SABO

Čas, v katerem živimo, prinaša mnoge, tudi radikalne spremembe, dileme, vprašanja in odgovore, na katere se večkrat z inovativnimi rešitvami odzivajo umetniki, oblikovalci, obrtniki, znanstveniki. Refleksija na družbene spremembe je potrebna vsak dan znova, saj se poleg družbene teksture močno spreminja tudi naše okolje. Podnebne spremembe so pristale v besednjaku mladih posameznikov, na kar opozarjajo s podnebno pravičnostjo in nesprejemanjem odgovornosti za onesnaževanje in dolgoletno izčrpavanje zemlje generacij pred njimi.

Dotikanje prsti, korenin, rastlin, debel, opazovanje in vonjanje narave so spet zanimivi. Prizemljitev, stik z naravnim okoljem, potreba po čistem zraku, čisti vodi, zdravi hrani, nesebičnem obravnavanju drugih živih bitij, ki jim znova priznavamo pravice, se v veliki konkurenci sporočil prebijajo v prve vrste. Vse to smo kot družba že imeli, pozabili in zdaj znova odkrivamo. Luksuz je postal čas, ki ga lahko namenimo sebi, sočloveku, preživljanju časa v naravi, opazovanju preprostega. V postfosilni družbi se ljudje bolj spoštljivo obnašamo do okolja in soljudi. Zavedanje, da brez tega ne bo mirne prihodnosti, raste.

S programskim stebrom TAKT želimo z oblikovanjem in umetnostjo iskati inspiracije v naravi, se ji na svoje načine poklanjati in ji vračati pomembnost. Ponovna invencija pozabljenih znanj nas pelje do spoznanja o nenehnem izumljanju, ki ga premore in za svoj obstoj potrebuje človeški um. Pomembni so trajnost nenehne pozornosti do zemlje, intuitivni in prvinski vzgibi pri nagovarjanju vseprisotnih tem, ki so v svoji nepolitičnosti politične, osnovane na primitivnihemocijah, ljudskem, tradicionalnem, arhaičnem, z rituali obkroženem, novemu animizmu, matriarhalnih vzorcih. Spet spoznavamo rastlinski svet, svet, ki daje les in naravne materiale, organski svet, ki vpliva na cvetlične vzorce in rastlinske oblike, svet folklornih motivov, ki prikazujejo plodnost. Ciklični svet, ki iz narave vzame in naravi vrne. Svet, ki pospravi za sabo.

Tematski kontekst:
→ OKOLJE

Poziv k dejanju:
→ ZAHTEVAJ

Partnerji in sodelujoči:

prebivalci in obiskovalci regije, mednarodni in domači umetniki in kuratorji, ekološke šole, študenti programa krajinska arhitektura, študenti Akademije za umetnosti in oblikovanje Ljubljana, Trajna, Center za razvoj podeželja, ArtMap (Češka), Marko Pogačnik - Unescov umetnik za mir, društva za zaščito rek, ptic in narave, Društvo za slepe in slabovidne, Društvo za gluhe in naglušne za Gorenjsko, Zavod TRI, Zavod O, FlammaArt, Kulturno društvo Tabor Podbrezje, Zavod za kulturo in turizem Kranj

PRIMERI DOGODKOV:

Ambienti

Program vzpostavlja odnose z naravnimi ekosistemi, gorenjskimi rekami, porečji, alpskimi dolinami, živalski in rastlinski habitati, prostori bivanja. Senzorični prostorski ambient po vsej Gorenjski bodo imeli skupno rdečo nit, ki bo skozi umetniške instalacije in spremljajoče projekte oblikovala in vzdrževala idejo o trajnostnem razvoju alpske regije. Obujali bomo slovenski in evropski etnološki spomin in spodbujali ekološko zavest. Naravni ekosistemi se sami regulirajo in sami zdravijo, z možnostjo regeneracije po propadih, zato želimo te naravne značilnosti pripeljati v mesta in omogočati vrnitev divjine, ki smo si jo s tehnologijo podjarmili.

Projekti land-art in sound-art bodo nastajali v naravnih in polnaravnih okoljih, kjer s svojo prisotnostjo ne bodo zmotili ekosistemov, ampak jim bodo celo pomagali pri obrambi pred negativnimi vplivi turistifikacije, invazivnih rastlin in svetlobnega onesnaženja. Mikrokulturni projekti na javnih in zasebnih vrtovih bodo združevali intimne glasbene, pesniške in pripovedovalske večere ter kulinarčne rezidence divje hrane, nabrane v okoliških gozdovih in na obrežjih rek. Mednarodni projekt Tihi kanjoni raziskuje rastlinske

in živalske vrste v kanjonih Evrope. Projekt Evropski zeleni mit oživlja mite rastlin in živali alpske in drugih regij, tkane in lesene strukture po Gorenjski ponujajo počitek, razmislek in igro. Oživeti želimo botanične vrtove na Gradu Brdo, 2025 bo namreč minilo 240 let nastanka alpskega botaničnega vrta bratov Zois.

Festival keramike in kulinarike

Glina in moka. Keramika in hrana se tradicionalno srečujeta v potičnici, posodi za peko potice, značilne slovenske jedi, ki jo je v letu 2019 iz rok prve dame ZDA prejel celo papež. Evropa bo potico na veliko okušala leta 2021, ko bo naša dežela postala gastronomska evropska regija in predsedovala Svetu EU. Potice z orehovim, makovim in drugimi nadevi, ki jih lahko dobite povsod po Sloveniji, se bodo šibile na mizah. A le ena bo posebna potica, potica spod gorenjskih gora, iz Podbrezj, ki je nadevana s suhim sadjem, jabolki in hruškami. Vsaka od držav članic bo v sadovnjaku Evrope posadila sadno drevo, ki bo po štirih letih dalo nove okuse za nadeve potic.

Več tisoč let nazaj so na prazgodovinskih statvah (najdene so bile v gomili v okolici Kranja) visele keramične uteži. Na njih najdemo znak, ki ga arholozi interpretirajo kot pričevanje o pomembni vlogi ženske v takra-

tni družbi. Roke ženske, ki mesijo testo za potico, kruh, slivove cmoke, so ustvarjene v času. Keramika je stalno prisotna, je topla, domača in vsakdanja. Voda v lončenem vrču, pehar suhih hrušk v lončeni posodi. Danes dišeča kava iz keramične skodelice. Čas bomo ustavili na vsakoletnem spomladanskem Festivalu keramike in kulinarike in se oddolžili svojim čutom, okuševalskim in taktilnim ob ustvarjanju z glino in mesenju testa. S programom smo začeli v letu 2019, ko smo organizirali Festival Kroginkrog z umetniško razstavo kinetične keramike, senzoričnimi delavnicami in kulinarično spremljavo. Z obilico keramičnih dogodkov v lončarskih središčih Gorenjske bomo v prihodnje še utrdili pomen keramike v regiji tako za umetnike kot obrtnike, podjetnike in ustvarjalne skupnosti.

Invazija zemljevidov

Selitve so stalnica. Če obrnemo perspektivo, bomo morda opazili, da se po zemlji ne premikajo ljudstva, temveč le tla pod našimi nogami. V višine se zaradi segrevanja premika živina v planinah. Kaj nam sporoča? Projekt pripravimo s partnerji iz alpske regije. Kako se premikajo ptice po porečju Donave in Save? Z okoljevarstvenimi organizacijami opozorimo na krivolov ptic na Balkanu. S partnerji iz srednje Evrope ustvari-

mo zemljevide najstarejših dreves, drevoredov in izginjajočih gozdov in travnikov ter prikažemo posledice neregulacije kmetijstva. Skozi plasti se ozremo v čas pred 1000 in 100 leti ter primerjamo pojavnost listavcev, kraljic in kraljev srednjeevropskih gozdov, bukve, gabra in hrasta. Projekt nudi alternativo turističnim zemljevidom in obiskovalce vabi v to, kar je ostalo od narave.

S sestrskimi kulturnimi regijami odpiramo prostor za majhne jezike Evrope in ustvarjamo jezikovne izzive, iščemo podobnosti in razlike, izvore in mite, ki gradijo našo kolektivno zavest in spomin. Skozi problematiko invazivnih vrst, ki ogrožajo avtohtone rastline, na provokativni način odpiramo debate o invazivnem človeku, vrsti, ki najbolj ogroža prav sebe. Z etimologiji in etnobotaniki razvijemo interaktivni zemljevid lastnih imen in priimkov, ki so prvi naseljevali naravne prostore Evrope. Kako so se Gorjanci našli v nižinah in Nižinski pod gorami? Kakšno dinamiko prinesejo priimki iz juga in vzhoda? Kako je mogoče, da se v 21. stoletju še vedno pojavljajo priimki z ženskim obrazilom, ki predpostavljajo lastnino ženskih članov družine? Kakšne alternative pridobivanju priimkov žensk bodo predlagale umetniške skupnosti?

MUZEJ SODOBNE AGRİKULTURE

Raziskovalci Umetniškega sveta Anglije (Arts council England) so v letu 2019 izmerili⁵, da umetnost in kultura v Veliki Britaniji prispevata več k njihovem gospodarstvu kot agrikultura. Agrikulturi mora biti mesto v muzeju.

Osmisliti želimo muzej, ki bo postal prostor neprekinjene debate o agrikulturi, njeni zgodovini in posledicah poljedeljstva in živinoreje skozi različne sodobne umetniške izraze. Kmetijstvo ima ključni pomen v lokalnem kot globalnem okolju, a ostaja predmet politike, redko umetnosti. Je očitna in pereča tema, ki zajema proizvodnjo hrane v povezavi z revščino in s podnebnimi spremembami, podeželje, trajnostno upravljanje s hrano ter obdelavo zemlje in reje s kemičnimi snovmi.

Muzej nove dobe je v neprestani interakciji z ljudmi in v nenehnem postavljanju vprašanj. Prehranska piramida, ki se prilagaja človekovim potrebam vzporedno z globalnimi spremembami, postane predmet strokovnih, oblikovalskih in umetniških aktivnosti. Stalne zbirke prikazujejo zaradi človeka in njegovega načina življenja izumrle vrste, vizualno in večmedijsko predstavljajo zastupljanje in izkoriščanje, obdane so s projekti mladih, ki ogliščno družbo postavljajo pod vprašaj. Soba utopičnega kmetijstva zagotavlja kritične razmisleke. Fizične postavitve so povezane z digitalnimi kampanjami, ki širijo ideje sodobnih dilem in predlagajo njihove alternative.

5. BIEN

BIENALE DOBREGA POČUTJA

BIEN je bienale dobrega počutja, preprostosti in trajnosti. Tvorijo ga vlakna tkanin in niti, njihovi volumi. Naravna vlakna živih organizmov, njihove transformacije. Vlakna pametnih materialov, njihova taktilna senzibilnost. Nastaja v mestu, kjer urbani razvoj temelji na industrijskem razvoju, ki ga je poganjal tekstil. Kranj, gorenjska in številna evropska mesta družijo propadla tekstilna industrija. Svet se danes sooča s krizo naravnih virov, podnebja, prehrane, odpadkov. Lep in dober življenjski prostor se je skrčil na manjši del prebivalstva zemlje. Na tej strani smo še vedno mi, na drugi so smeti.

Dediščine tekstilne industrije ter tehnične industrijske dediščine prek povezovanja z izobraževanjem, industrijo, kreativno in umetniško skupnostjo, prebivalstvom regije, širše regije in mrež na linijah Balkan-Baltik utrdimo kot ključni bienalni dogodek z močnim in kontinuiranim programom tudi znotraj letnih programov. Tekstilno umetnost predstavimo kot nišno vsebino, ki ozavešča, sledi trajnosti in sodobnim

⁵ <https://tinyurl.com/y68kbpypa>

trendom, t. i. slow fashion gibanju, oblikuje narative skozi industrijo odpadkov, industrijo hrane, krožno gospodarstvo, okoljske probleme.

Moda je za nafto drugi največji onesnaževalec na svetu. 20 % svetovnega onesnaženja vode je rezultat tekstilne industrije, s prekomerno kemično obdelavo zemlje in drugimi obremenitvami okolja pa izginja biodiverziteteta. Naša modna prizadevanja sta naravo pripeljala do hude onesnaženosti. Trajnost mora postati nova moda. Izdelovalci oblačil in notranje opreme že danes iščejo bolj etične načine oblikovanja virov in produkcije, oblikovalci pa raziskujejo nove materiale in procese, ki bi zmanjšali negativne vplive. Do leta 2025 želimo biti del teh sprememb.

Bienale črpa iz biološke, geološke in arheološke danosti prostora, okolja, identitet, industrijske dediščine, tradicionalnih znanj in vseprisotne geopolitične krize. S pomočjo inteligentnih tekstilij načrtujemo začasne javne prostore, na novo interpretiramo noše in slavimo najbolj napredne sodobne izraze globalnih in lokalnih skupnosti. Predvsem tistih, ki imajo tekstil v svojem DNA, ter tistih, ki hrano, vire in preprostost razumejo kot politično izbiro.

Tematski kontekst:
→ DELO

Poziv k dejanju:
→ RAZMIŠLJAJ

Partnerji in sodelujoči:

lokalna ustvarjalna skupnost, Naravoslovnotehniška fakulteta Ljubljana - oddelek za tekstilje in oblačila, Fakulteta za dizajn, Zavod za gradbeništvo Slovenije, Gorenjske elektrarne, PlanetCare, Štular Plus, aPronex, Zavod Carnica, Gorenjski muzej, Kreativnice, Regionalna agencija Gorenjske, partnerji projekta O-CITY

PRIMERI DOGODKOV:

MLIN25

Razstava se z letom 2025 prestavi v revitaliziran mlin ob reki Savi, ki je pred 150 leti sprožil urbanizacijo Kranja in kasneje pogon energije. Poimenujemo ga Mlin25 ter vanj poleg razstave in spremljevalnih aktivnosti bienala uvrstimo programe leta naziva, center inovacij, večnamensko dvorano, studije in delavnice ustvarjanja, plant-based bistro in kavarno. Prostor, bienale in tekstura programa nosijo močna sporočila, ki jih moramo ohranjati za trajnostno programsko zasnovo. Vanjo vključujemo številne regijske iniciative in postavimo reden program delavnic za vse generacije prebivalcev. Umetniški program bo močno preprečen z obrtništvom in podjetništvom v regiji, v program pa bomo vključevali tudi mednarodno okolje, organizacijske sheme in umetniške skupnosti že obstoječih programov interpretacije tekstilne, tehnične in naravne dediščine.

Eksperiment

Spremljevalni, izobraževalni in eksperimentalni programi bienala, ki jih organiziramo čez leto, odpirajo teme na liniji Slow Fashion, Anti-Fashion, No Fashion, delavnic učenja tekstilnega jezika (Textile Language) in form naravne geometrije, razumevanja ponovne uporabe odpada, geologije in rabe zemljinih virov ter kreativnih izzivov za industrijsko tekstilno oblikovanje. Učenje principov iz narave se zdi ključno: Narava ne zapravlja odpadkov in milijone let gradi in oblikuje forme in strukture, ki so po značaju ekonomični.

Tekstilni paviljoni so interaktivni objekti, ki jih umeščamo v prostor, narejeni iz pametnega tekstila. Zasnovo arhitekture, tehnologije in vsebine za vsak bienale na novo razvije umetniška skupina. Površina paviljona deluje kot tridimenzionalni zaslon, ki se na zunaj v živo spreminja s spremembami novega vnosa podatkov, na katerega vplivajo obiskovalci. Obiskovalci so torej aktivni producenti vsebine. Prvi paviljon, ki

nastane kot prototip maja 2020, bo deloval kot paviljon vključevanja prebivalcev in obiskovalcev s svojimi predlogi, mislimi in idejami za razvoj dodatnih vsebin druge faze bid booka.

Oklepi prihodnosti

Kljub skovanki doba moško-ženske enakopravnosti, v kateri naj bi se vsak čas prebudili in naj bi predpostavljala razumevanje odnosov vpliva ženskosti in moškosti na družbo, nas bodo v programu zanimale omejitve, ki so jih prinesle posledice večletne dominacije moškosti v sferi raziskovanja, umetnosti, arhitekture, obrti, industrije in vsakdanjega življenja ter nova gibanja emancipacije ženskega pola, ki so se v evropskem okolju razvijala vzporedno z možnostmi dela (predvsem) v tekstilni industriji. Z razumevanjem, da sodobna ženska gibanja omogočajo nove izraze in glasoje tudi moškim, nas predvsem zanimajo možnosti vmesnih nebinarnih oblik spola. Vpliv spola na življenje in izkušnje posameznikov bomo raziskovali skozi zgodovinske in v prihodnost zazrte zgodbe žensk in moških iz vsakdanjega življenja iz vseh por družbe.

Metode, ki jih bomo razvijali, bodo raznolike, v ospredju pa bodo dediščina in dedovanje družbenih vzorcev. Motive bomo iskali v zgodovini in arheologiji, npr. v lamelnih oklepih vojščakov, ki veljajo za najpomembnejšo najdbo v regiji in pričajo o pomenu Kranja kot pomembnega središča Frankov in Alemanov v času njihovega razcveta sredi 6. stoletja. Oklepi bodo izgubili svojo militaristično konotacijo in se pretvorili v nove noše. Motiv nakita, ki je bil najden v grobovih Slovanov in Germanov ter se že uspešno predstavlja kot izjemno zanimiv motiv interpretacije, bodo nagovorili mednarodni umetniki in prilagodili pomene na današnji čas. Kaj označujemo z nakitom danes, kako razumemo svoja telesa in s čim jih zaljšamo? Nosljive (wearable) dodatke bomo reinterpretirali skupaj s progresivnimi postavljalci trendov. Povezovali jih bomo s produktnim marketingom znamke EPK.

BIENALE TEKSTILNE UMETNOSTI

Bienalna razstava sodobne tekstilne umetnosti se bo prvič odvila leta 2021 in do leta 2025 tekstilno umetnost nadgradila v umetniške intervencije na teme trajnosti, preprostosti in dobrega počutja. Gre za enega vsebinsko najmočnejših programov s potencialom, da postane tradicionalen in mestu in celi regiji določi umetniški profil. Vsi trije podporni programi določajo zgradbo bienala, ki bo samo z veliko pomočjo in angažmajem skupnosti postala vodilni umetniški dogodek v regiji. Tekstilno umetnost razumemo kot umetnost tekstilij in novih materialov. Povezujemo jo z naravnimi vlakni in biorazgradljivimi materiali.

Umetniški nagovori zagovarjajo močno vsebino, hkrati pa želimo, da bomo uspeli koncept "manj je več" vpeljati tudi v izvedbo, materiale in produkcijo. Tudi format bienala publike ne želi dušiti s preobilico sporočil, zato ga načrtujemo predstavljati v serijah. Pozornost bomo namenili večkratnemu obisku, ki bo v vmesnem času obiskovalcem omogočal premislek o videnem/slišanem/čutenem. Razvijati želimo priložnosti za reprezentacijo novih kuratorskih praks, tekstilije pa povezati s tehnološkimi pristopi.

BIEN 2021: Delo in spomin; naslavljamo pomen identitete, družinskih in čustvenih vezi za razvoj mesta. Industrijsko dediščino povežemo z dedovanjem, nastankom ženskih (delavskih) pravic z intimnimi spomini.

BIEN 2023: Vzorci; v fokusu so folklor, moda in ženske Balkana skozi zgodovino. V letu, ko slavimo 70 let Gorenjskega muzeja, oživimo arheološko dediščino slovanskega nakita in oživimo tradicijo obrti.

BIEN 2025: Selitve narodov; tekstilna industrija je v Evropi propadla zaradi razvoja cenejše produkcije v Aziji. V fokusu so industrijske in tekstilne oblikovalke iz Kitajske, Bangladeša in Indije, pa tudi centralne Azije, vzhodne Evrope in Baltika. Pregledna razstava tekstilne umetnosti vzhodne poloble s sodobnimi izrazi in progresivnimi imeni.

6. START

PIONIRSKO MESTO FOTOGRAFIJE IN FILMA

Z inventivnim vzgojno-izobraževalnim programom prebivalce in obiskovalce vključujemo v soustvarjanje podobe mesta in regije. Kranj je pionirsko mesto fotografije in filma, Gorenjska pa dom mnogih izumiteljev. Z ustvarjalnimi skupnostmi, ki so aktivne na teh področjih, spodbujamo nove izume in inovacije še skozi drugo medijsko dediščino in s pomočjo medijske arheologije in tehnologij, ki nas obkrožajo. Predstavljamo jih na digitalnih platformah, v fizičnem prostoru in preko skupnostnih akcij. Odvisnost od spletnih in mobilnih tehnologij preusmerjamo v produktivnost in nove aplikacije. Novodobno zrcalo, ki srka pozornost vseh generacij, predvsem pa tistih, ki odraščajo z njim, bo postalo njihovo igrišče.

Produkcijo fotografskih, video, animiranih, multimedijskih in igričarskih vsebin vključujemo v splet znanosti, umetnosti in zabave. Ustvarjamo poznane in imaginarne svetove ter doživetja v mestih, podeželju in v naravi. S knjižnicami, šolami, muzeji in prostori, ki spodbujajo ustvarjalnost, bomo oblikovali večletni program, ki se bo nadgrajeval in v letu 2025 realiziral v optičnem mestnem parku svetlobe in senc ter mreži instalacij po celi regiji.

Mladi skupaj s prihajajočimi imeni večmedijske umetnosti, fotografije in filma razstavljajo svoje objekte ali realizirajo projekte, dogodke, akcije. Nov javni prostor ustvarimo kot kombinacijo zelenih površin in doživljajskih kotičkov, ki bodo zaživeli že pred letom naziva in postopoma gradili prisotnost vizualnih doživljajskih interakcij v prostoru. Razvijalci urbanih vsebin bodo povabljeni k sodelovanju z umetniškimi skupinami iz cele Evrope. S kuratorskim programom park in točke v mreži postanejo prostor vizualizacije digitalne transformacije in urbanega razvoja.

Tematski kontekst:
→ ZNANJE

Poziv k dejanju:
→ IGRAJ

Partnerji in sodelujoči:

mednarodna in domača skupnost kuratorjev, fotografov in vizualnih umetnikov, Društvo Puhart, Nova Iskra (Srbija), Slovenski filmski center, Slovenska kinoteka, Mestna knjižnica Kranj, Zavod Carnus, so.p., Klubi študentov, kulturna društva regije, šole, muzeji regije, Kovačnica, Open Lab

NAGRADA PIONIRSTVU - Nagrada Pajer za fotografijo kriznih žarišč

Z razvojem programa fotografije kriznih žarišč usmerjamo pozornost na krizo okolja in podnebja ter jo povežemo s političnimi krizami, kjer je fotografski medij od nekdanj igral pomembno vlogo pri predstavljanju realnega stanja aktivističnih, protestnih, vojnih območij. Program zasujemo kot odziv na delo sodobnega mednarodno priznanega in večkrat nagrajenega fotografa mlajše generacije iz lokalne skupnosti, Matica Zormanana, ki v objektiv zajema posledice kriz na Bližnjem vzhodu in drugih političnih kriz.

Za pionirja svetovne popotniške fotografije velja Kristjan Pajer, Kranjčan, ki je od let 1860 in 1864 ustvarjal v svetovnem merilu pionirske popotniške fotografije Palestine in Egipta. Z nagrado 185 let po njegovem rojstvu opozorimo na posledice hitre, divje globalizacije na izgled sveta. Kakšen je svet v palestinskem mestu, na grenlandskem ledeniku in v gozdu srednje Evrope? Kako razumeti Zemljo kot celoto in posledice družbenih procesov prikazati kot neizbežno povezane? Po Pajerju poimenovana nagrada se podeli na svetovni dan zemlje, 22. aprila. Spremljevalni program pa do leta 2025 tematizira posledice razvoja popotništva do današnje (ter prihodnje) masovne produkcije turističnih vizualnih sporočil in posledice podnebnih sprememb. Z nagrado dodajamo razsežnost krizam, ki pretijo človeku in družbi, kot jo pozna. Del prijavnine fotografij namenimo v sklad za zaščito in ohranjanje zaradi človeka izginjajočih živalskih in rastlinskih vrst.

PRIMERI DOGODKOV:

Fotografski festival Kranj

Zapis fotografije na steklo ali 'svetlopis' je izum Kranjčana Janeza Puharja, ki ga je v reviji Carniola objavil leta 1843, devet let kasneje pa je za izum prejel diplomo Francoske akademije znanosti. Je pa Puharjev svetlopis tudi navdih festivala 21. stoletja, ki raziskuje pomen fotografije v današnjem času v poplavi vizualnih instagramificiranih podob. Festival združuje mednarodne fotografske skupnosti z lokalnimi, ljubiteljskimi in s profesionalnimi. Poudarja eksperimentalno fotografijo, analogne žanre in se vrača k osnovam medija. Z mesti pionirjev in izumiteljev se povežemo v mreže, naslovimo izumiteljstvo 19. stoletja v Evropi, iščemo pozabljene posameznike iz mest evropske periferije in ustvarimo veliko interaktivno razstavo, ki gostuje po partnerskih mestih in širi ime Kranja kot evropske prestolnice fotografije.

Skozi analogne tehnike fotografije, vizualizacij, glasbe in brez računalniškega vmesnika posredovanih sporočil do podpore analognim ustvarjalcem ter ustvarjanja igre - velike analogne igre, ki nastane kot produkt dlje trajajočih delavnic analitičnega mišljenja, principov iger in maketarstva, pripeljemo pomen fotografskega pionirskega mesta do novih dimenzij. Program predstavlja, podpira in vključuje različne publike in posebno pozornost namenja izobraževanju, spoznavanju medija in druženju. To že z leti 2018, 2019 in 2020 zagotavljamo s serijami mednarodnih fotografskih razstav, delavnic in fotografskih šol, t. i. "Master class" forme, kjer združujemo povabljene mednarodne fotografe z lokalno fotografsko skupnostjo.

Doživljajski muzej Veke Kokalj

Novodobni muzej dobi prostor ob kranjski mestni knjižnici, ki velja hkrati za najbolj napredno knjižnico v Sloveniji in največji odprt prostor za delo v Kranju. Muzej poimenujemo po prvi kranjski, slovenski in jugoslovanski filmski snemalki Veki Kokalj. Od let 1978 do 1985 je bila glavna snemalka po celotni Jugoslaviji priljubljene risanke Medved Bojan. Bojan je iznajdljivi slikar, ki s tremi osnovnimi barvami sli-

ka svoj svet. Osnovni scenarij risanke preobrazimo v muzejski kontekst in s tehničnimi in ročnimi učinki predstavimo animirano filmsko dediščino, risane junake in trike v filmih, videoprodukciji in igričarstvu, povsod, kjer svojo vlogo odigra črno zrcalo, ki nas od nastanka televizijskega ekrana danes spremlja na vsakem koraku.

Digitalizirane zgodbe

Neverjetne zgodbe regije, kot je omenjeni Pajer, ki se je ob drugem obisku Egipta na dvotedensko potovanje z ladjo poslal v kovčku, pa Legatov Tonček, ki se je v Bohinju predstavljal za abesinskega cesarja Haile Selasieja, Leopold Layer, ki je v 18. stoletju v svoji kleti v Kranju ponarejal avstrijski denar, Lovrenc Košir iz Škofje Loke, izumitelj znamke, Jože Jan - Iztok z Bleda, ki je rešil drugo svetovno vojno, ter mnoge druge zgodbe bodo dobile svoj prostor v digitalni obliki. Potem so tu še drugi izumitelji in pionirji, kot sta Slavko Avsenik iz Begunj na Gorenjskem, pionir alpskih melodij, in Peter Florjančič, še živeči stoletnik, izumitelj z Bleda, ki se podpisuje pod patente: pršilec na steklenički za parfum, okvirček za diapozitive, plastična zadruga itd. Poseben poudarek bomo morali nameniti odsotnosti žensk iz zgodovinskega spomina. Zgodbe bomo pletli okoli Smejoče kmetice, ki bi jo lahko Duerer leta 1505 naslikal na področju današnje Slovenije na svoji poti v Trst. Spoznavali bomo osebne zgodovine preprostih žensk in raziskovanje hkrati razširili na celotno Evropo, kjer bomo iskali slovenske ženske, ki so svoj pečat pustile v drugih evropskih mestih, kot sta bili npr. slikarka Ivana Kobilca in pisateljica in urednica Zofka Kveder.

Projekt združuje zgodovinski spomin in pričevalce iz regije, ki se v obliki srečanj, pripovednih dogodkov in zapisovanj povežejo z interpretatorji dediščine, ti pa z ustvarjalci digitalnih zgodb. Digitalizirana dediščina omogoča, da iskrive, duhovite in ironične pripovedi, ki so vedno povezane s čustvi pripovedovalca, prikažemo na nove načine. Ne tehnološko suhoparno, temveč intrigantno in smelo. Zgodbe razdelimo po lokacijah in ciljnih skupinah.

TRILOGIJA

Orodje:
DRUŽBENA
KOREOGRAFIJA

CILJ *B*

↓ ↓ ↓
TAKT BIEN START

Konvencija o varstvu biotske pestrosti za njeno ohranjanje prepoznava pomen in varstvo nesnovne kulturne dediščine (znanj, veščin, praks in verovanja). Vloga nesnovne kulturne dediščine, zlasti pa mitov, ima pri oblikovanju odnosa posameznika do narave v okviru naravovarstvene stroke velik pomen. Naša resničnost je prisotna v snovnem svetu, ne zavedamo pa se, da se zanašamo izključno na podatke, ki nam jih prinaša pet fizičnih čutov na ravni resničnosti. Telesnemu občutku, čustvenemu dožemanju in skrivnostni intuiciji ne znamo prisluhiniti. Sodobna kultura je podrejena diktatu razuma, ignoriramo pa druge razsežnosti. V trilogiji jih skozi večletno umetniško raziskovanje skušamo najti in nagovoriti. Brezdvomno vznemirljiv končni rezultat bo delo umetniške sku-

pine raziskovalcev, koreografov in kuratorjev v sodelovanju z lokalnimi prebivalci in mednarodno umetniško skupnostjo.

Vodilna evropska klimatologinja Lučka Kajfež Bogataj, Kranjčanka, napoveduje, da bosta v prihodnjih letih v našem delu sveta nastali 2 sezoni, zimska in poletna. Se nam mar obeta konec najlepše obarvanih delov leta, pomladi in jeseni? S trilogijo začnemo, ko se prebudi pomlad in zacvetijo prve češnje, nadaljujemo v juniju na praznik reke Save, ko se narava razcveti, in zaključimo s sredino oktobra, ko se drevesa odenejo v rumeno. To so zgodbe jate izkušenih rek, starih rek, ki vedo o življenju vse. Ki se prelivajo od izvira do izliva že tisočletja. Starih skal in dreves, ki jim nepotrebne starosti nismo nikoli očitali. Le opazili je nismo. To so zgodbe izkušenih žensk.

Kot ljudje severa naše mikrogeografije inspiracijo iščemo na severu Evrope. Najdemo jo pri norveškem filozofu Guttormu Fløistadu, ki meni, da bomo resnično prenovo vedno našli v upočasnjenosti, razmisleku in skupnostnem (slowness, reflection, togetherness). Prenovo bomo kot vrsta dočakali, če bo premišljena skupaj in ko jo bomo vzpostavili na vseh področjih življenja. Hitra hrana, hitra moda, hitri medijska produkcija in konzumacija, hitra potrošnja, hitra potovanja potrebujejo konceptualni zasuk. Sprememb ne bo prinesla revolucija, ampak trajna evolucija. Prinesla jih bo evolucija trajnostnega kulturnega razvoja, saj zna umetnost pomene prikazovati v vsej svoji kompleksnosti.

“Z razvojem znanosti postanejo miti nepotrebni.”

James George Frazer

Trilogija se odpre na Savskem otoku, poveže mesta in podeželska prizorišča in se zaključi v gozdu mladih bukev in starih kamnov, spomenik, trajna instalacija, postane prostor ob sotočjih in nabrežjih rek. Nagovori bodo raznoliki in avtorski, zato v nadaljevanju ponujamo le izhodišča performativnega jezika v nastajanju. Spodbujali bomo poglobljeno razumevanje prostora in s tem sprememb v svetu. Ozko lokalizirani in hkrati široko aplikativni bodo aktualni izrazi in interpretacije. Metoda vključevanja publik je ustvarjanje kinestetične izkušnje prostorov, ki omogočajo bogate miselne zemljevide, vzpostavljanje osebnega odnosa in grajenje osebnega pomena ter širjenje razumevanja vrednot skupnosti. S pomočjo interpretacije dediščine gradimo zavedanje o neskončnih diverzitetah.

Tematski kontekst:

→ PRAVICE

Poziv k dejanju:

→ OHRANJAJ

Partnerji in sodelujoči:

prebivalci in obiskovalci regije, mednarodni in domači umetniki in kuratorji, Prešernovo gledališče Kranj, Galerija Prešernovih nagajencev Kranj, Društvo Odprti predali, Društvo Qulenum, Kulturno društvo KIKS, gledališka društva Gorenjske

2025

**OKTOBER
2025**

**JUNI
2025**

**MAREC
2025**

Etnološki spomin
Mit o Zlatorogu
Rajski vrtovi pod Triglavom
Alpske cvetlice
Divja bitja
Bele žene
Rojenice in sojenice

Rimska deklica
Arelija
Slovanke in
Germanke
Nakit in noša
Babe
Panjske končnice
Smejoča kmetica
Agata in druge
čarovnice
Ponižane ženske
Ženska glagolska
dvojina
Mizoginija

Vojne in moški
spopadi
80 let konca druge
svetovne vojne
30 let konca vojne v
Bosni in Hercegovini
Posilstvo
Industrija hitrosti
Izgubljene korenine
Dediščina
Ženski vpliv na
prostor
Narava, boginja, mati
Kmetica, tekstilna
delavka, upokojenka
Naravni spol
Pravice
Mit

Grafični prikaz 4: **Trilogija**

MIT

V prvem delu trilogije glavno vlogo igrajo naravno okolje in miti, ki ga spremljajo.

SPOMIN

Drugi del trilogije prehaja iz cikličnega v linearni čas, ko se vtis arhaičnosti in enigmatičnosti upodobi.

ZGODOVINA

Konec drugega dela trilogije je tik pred izbruhom vojne. Do oktobra čakamo na razplet tisočletnih spopadov moških.

ORODJE: DRUŽBENA KOREOGRAFIJA

Koreografija deluje kot model, kot metoda združevanja množice sporočil v enotno formo. Raziskuje sporočila, njihovo medsebojno vplivanje, telesa in odnose v prostorih, gib posameznika in gibanje družbe ter predstavlja edinstvene družbene izkušnje.

Izmenjava mnenj in idej ter gradnje dolgoročnega modela participativne uprizoritvene produkcije znotraj programa stremi k oblikovanju koherentne umeetniške vizije, v kateri dele razvijajo različne produkcijske ekipe,

ki sodelujejo tudi pri programskih sklopih in projektih kulturnega razvoja za doseg ciljev kandidature. Več odrov v različnih prostorih, naravna prizorišča, njihova okolica, kostumografija, zgodba, izvedba itd. se nahajajo v za potrebe trilogije specifično urejeni infrastrukturi in komunikaciji, ki sledi strategiji razvoja publik Navodilo naj ti bo vodilo.

Z orodjem dosegamo štiri cilje: (1) aktivno participacijo in angažma številnih skupnosti na Gorenjskem pri oblikova-

nju programa, (2) mednarodno prepoznavnost mesta in regije kot poganjalcev ideje o gibanju slow culture in ustvarjalcev (3) dolgoročnega, dlje trajajočega umetniškega dela, ki nastaja in se prikazuje v serijah ter publike spreminja v producente in jim omogoča premisleke o prostorih, v katerih živimo, in idejah, ki za te prostore nosijo pomen, ter (4) vzpostavitev odnosa s publikami, ki se vračajo in jim lahko vedno znova izrekamo dobrodoščilo.

Povezovanje in združevanje lokalne kulturne dediščine z inovativnimi in eksperimentalnimi izrazi je vpisano v našo strategijo opolnomočenja kreativnih in kulturnih kapacitet, izražalo se bo pri premisleku k izvedbi tradicionalnih in že oblikovanih kulturnih programov in dogodkov ter igralo pomembno vlogo pri pripravi kulturnega programa za kandidaturu in leto naziva. Najpomembnejše, nove zmogljivosti bomo povečevali z izobraževanji na področju razpisov za inovacije, namenjenih tako kulturnemu in podjetniškemu sektorju kot javnemu sektorju občinskih in upravnih administracij.

Kranj je mesto tehnoloških izumov, naše tovarne so bile v 20. stoletju pomeben deležnik na področju telekomunikacijskih in elektronskih tehnologij (npr. legendarna tovarna Iskra, ki se je kasneje razvila v več samostojnih enot). Danes obiskovalci starega mesta Kranj že spoznavajo dele mesta in zgodovine s pomočjo AR-tehnologije, celotna regija pa je ena najmočnejših v IT-tehnologiji z močnimi in v mednarodno okolje usmerjenimi zagonskimi podjetji. V Kranju smo tudi edini na svetu s krožiščem, na sredi katerega stoji obeležje tehnologiji veriženja podatkovnih blokov (blockchain).

Gorenjska je ena vodilnih regij v razvoju električnih vozil, predvsem na področju souporabe električnih koles. Mreža koles in nove možnosti mobilnosti (aplikacija za optimizacijo kratkih potovanj med točkami interesa v regiji, kjer javni prevoz praviloma ne vozi) bodo skupaj z umetniškimi interpretacijami znotraj sistemov in na teme porabe virov predstavljali pomemben inovativni model mobilnosti regije.

Predstavili bomo inovativni čezsektorski značaj programa kandidature ter združevali kulturo z gospodarskimi, okoljskimi in socialnimi inovacijami. V modele prototipiranja bomo vključevali posameznike in skupine iz regionalnega okolja in jim skupaj z administracijami gorenjskih mest omogočali, da mesta postanejo laboratoriji za nove metode. Pomembno je izpostaviti, da smo dva pilotska projekta, jate (Trilogija) in pametni paviljoni (BIEN), že začeli izvajati in razvijati v letu 2019 in morda najboljše predstavljata, kaj si pod inovacijami predstavljamo.

Jate so družbena koreografija za III. življenjsko obdobje, ki udeležence

vzpodbuja k pripovedovanju zgodb, publika pa jih skozi sprehode po fizičnem prostoru poslušala preko slušalk. Tu strah pred nastopanjem pred publiko zamenja poznavanje priložnosti novega medijskega okolja, avdioprostora. Z jatami že načrtujejo nov sklop delavnic koreografije in združevanje v mrežo mest iz širše regije.

Pametni paviljoni pa so konec 2019 v fazi produkcije, prvi paviljon bo publikam predstavljen maja 2020. Gre za prototip, ki bo v nadaljnjih letih podlaga za nove paviljone po regiji, združuje pa znanje pametnih e-tekstilij, arhitekture in elektrotehnik. Nagovarjal bo k taktilnim in zvočnim interakcijam in predstavljal portal za vstop v nove dimenzije občutenja. Za leto 2021 načrtujemo paviljon na lokaciji predsedovanja Svetu EU, kjer bomo skupaj z Gorenjskimi elektrarnami pripravili paviljon, ki bo v realnem času predstavljal porabo energetskih virov.

V regiji sta se z letom 2019 odvila tudi dva projekta za nevidne skupine, ki sta nagovarjala dostopnost kulture za vse. Čebelarski muzej iz Radovljice je kot prvi muzej na svetu na letošnji mednarodni dan bele palice predstavil panjsko končnico, ki jo lahko občutijo slepi in slabovidni. Projekt nevladnih organizacij iz Škofje Loke in Kranja je prav tako v letu 2019 predstavil program za različne deprivilegirane skupine in je mdr. organiziral gledališko predstavo z gluhami, celoletne kreativne delavnice in obiske dobrih praks po Sloveniji.

Ne želimo, da so kulturni programi postavljeni v brezhibne tehnično opremljene prostore, z najnovejšo opremo za spremljanje virtualne resničnosti in dragimi stroji. Ino-

vacije in eksperimentalno želimo povezovati z načrtom za razvoj publik. Z nagovarjanjem določenih ciljnih skupin in skrbjo za družbeno razumevanje tehnologije bomo programe oplemenitili tako tehnološko kot družbeno inovativno. Dediščino želimo oblikovati kot dostopno za slepe in slabovidne, gluhe in naglušne, osebe z motnjami v duševnem razvoju ter socialno deprivilegirane. Izkoristili bomo omreženost evropskih državljanov in ideje širili tudi digitalno. Pričakujemo, da bi velika odzivna digitalna akcija lahko dosegla večkratnik obiskovalcev regije v 2025.

Posebno pozornost bomo usmerili v spletišče za komunikacijo in arhiviranje vsebin naziva, regije in Evrope. Predvsem s sporočilnim vsebinskim marketingom bomo nagovarjali ciljne skupine, ki jih v prvi vrsti zanima ideja, ki jo nagovarjamo, in ne dejstvo, da je ideja del programa evropske prestolnice kulture. Tu ne želimo zanikati pomena EPK in naših načrtov za širjenje evropskih vrednot pod EPK-podporo, temveč se usmeriti v nove publike in jim v fazi angažmaja predstaviti vključenost v EPK-družino. Center inovacij s Centrom za interpretacijo dediščine bo stičišče novih modelov soupravljanja in reinterpretacije snovne in nesnovne dediščine. Projekti centra bodo podprti z odličnostjo v komunikaciji in s poenoteno sporočilnostjo.

S kranjskimi predstavniki tehnologije blockchain (soustanovitelja ene največjih kriptomenjalnic sta Kranjčana) bomo oblikovali projekte kulturne dediščine in sodobne ustvarjalnosti v prostoru novih ekonomskih modelov. S predstavniki turističnih organizacij in oblikovalci

ponudbe in doživetij bomo identificirali zgodbe dediščine, ki so že povedane, a bi potrebovale osvežitve. Povezovali bomo doživetja regije, da bodo uporabnikom na voljo na enotnem kanalu. Prav tako smo že začeli z načrtom inoviranja vsako-

letnih dogodkov in tradicionalnih prireditvev. Prav pri tradicionalnih prireditvah, kot je Prešernov dan, želimo prikazati rezultate novih modelov in produkcij, povezanih s tehnologijo in socialnimi inovacijami. Povezovali bomo podobna

vsebinska izhodišča evropskih mest in pripravljali projekte tudi z mednarodno skupnostjo, za primer lahko navedemo AR-aplikacijo, ki bo združevala gotske cerkve v Evropi in v naravni velikosti prezentirala njihove vhode.

Kako mesto vključuje ali kako namerava vključiti lokalne umetnike in kulturne organizacije v zasnovo in izvedbo kulturnega programa?

2.4

Kulturno ponudbo v mestu in regiji soustvarjamo posamezniki in institucije z manjšo ali večjo podporo politike brez pravega preboja v nacionalnem in mednarodnem prostoru. Do najave kandidature smo delovali nepovezano in še danes, ob prijavi, naše moči niso v polnosti povezane. S strateškim ciljem Trajnostne kulturne regije bomo to spremenili, saj trajnosti v kulturni ponudbi ne moremo graditi brez močnih povezav med kulturnimi operaterji regije in umetniki, ki jih regija predstavlja.

Programi, ki jih predlagamo v prijavi, so navdihnjeni s projekti, ki jih lokalna umetniška skupnost že izvaja in imajo ogromen potencial za razvoj ali pa se v glavah prebivalcev še kalijo. Ožja skupina pripravljalcev kandidature smo prepoznali in povezali ideje civilne družbe, ki se ljubiteljsko ali profesionalno ukvarja s širjenjem umetniških, ustvarjalnih, urbanih in okoljskih pobud. Nadaljevali bomo z mapiranjem in identifikacijo kulturnih operaterjev in lokalnih zgodb, ki potrebujejo podporne stebre za realizacijo, ter svetovali ustvarjalcem lokalnih razpisov za kulturne vsebine s predlogi za vključevanje metod razvoja publik, inoviranja programov itd.

Z odprto komunikacijo in rednimi srečanji z lokalnimi umetniki in ustvarjalnimi skupnostmi smo pridobili informacije o njihovih potrebah in pričakovanjih za leto naziva ter v času priprav nanj. Hkrati delujemo na širšem področju slovenskega prostora ter vključujemo v zasnovo tudi nacionalne kulturne organizacije, umetnike in ustvarjalne skupnosti iz drugih mest. Ključni dejavnosti naših priprav sta sodelovanje in povezovanje v širših projektih, kjer lahko vsak partner doprinese svoj delež.

Že v letu 2019 smo pripravili številne projekte, ki so delovali kot osnove za modele sodelovanja z lokalnimi umetniki in kulturnimi organizacijami. Tako smo spomladi organizirali festival keramike, kjer smo povezali nevladne kulturne in družbene organizacije, javne službe, galerije,

javne zavode Kranja in umetniško skupnost. Nato smo na razstavi tekstilne umetnosti, ki smo jo povezali s simpozijem o oblikovanju bienala tekstilnih umetnosti, združili šole, regijske oblikovalce vsebin tekstilne dediščine, skupnost tekstilnih umetnikov, regionalno agencijo in javne ter zasebne organizacije na področju kulture. Poletje je minilo v znamenju krepitve ideje pionirskega mesta fotografije in filma, z mrežo lokalnih knjižnic, nacionalnimi organizacijami na področju filma ter umetniško in filmsko skupnostjo smo pripravili prireditve ob obeleževanju stoletnice rojstva kranjskega režiserja Franceta Štiglica. Jeseni smo nadaljevali s promocijo fotografije in ideje fotografskega festivala, kjer smo združili vsa društva, ki delujejo na področju fotografije, ter mednarodno in lokalno skupnost fotografov pod vodstvom portugalskega kuratorja in lokalnih kuratoric. Vzporedno smo organizirali strokovna srečanja, kjer smo opredelili potrebe in želje umetnikov iz regije pri pripravi programa fotografije. Z mladimi iz regije in literarnimi navdušenci smo sodelovali pri zasnovi sobe za pisanje in branje, ki bo služila kot stična točka beletristike in rezidenčnega programa za literarne ustvarjalce. V letu 2019 smo v aktivnosti kandidature vključili več kot 200 umetnikov in ustvarjalcev, četrtnina je lokalnih.

V letu 2020 načrtujemo nadgradnjo programskih aktivnosti in začetek šole za kulturni management, ki bo služila krepitvi kapacitet in novih ustvarjalnih kadrov. Načrtujemo

podporne vsebine za opolnomočenje umetnikov, ustvarjalnih skupnosti in nevladnih kulturnih organizacij v regiji. Poseben sklop bo namenjen participativnemu delovanju, kjer bomo po tematskih področjih kandidature povezovali zainteresirane in povabljene umetnike in kulturne operativce.

Trenutna nizka povezanost kulturnih operaterjev v regiji je za pripravo kandidature prej izziv kot ovira. Začetki kulturnega in urbanega razvoja regije bodo tako postali osnova za povezano in sinhrono delo ter postali ena ključnih zapuščin leta naziva. Naša kandidatura je predvsem vsebinska. Močna pripadnost bo zgrajena skozi vsebinske povezave med projekti in mesti v regiji. Zaradi raznolikosti kulturne ponudbe, a hkrati majhne moči kulturnih operaterjev pri odpiranju lokalni in mednarodni skupnosti (nezamenarljivo je dejstvo, da se večina regijskih kapacitet nahaja v turističnem sektorju), mesta združujemo v operativni model Trajnostne kulturne regije, kjer bo vsaka skupnost doprinesla s svojimi idejami, in jih ne omejujemo z izbiro nekaj programov, ki jih bodo v projekt prestolnice umestili. S tem namreč ne bi doprinesli ničesar k povezanju regije in njenih kulturnih organizacij. Ključno je, da se organizacije poistovetijo s programskimi sklopi ter da se obiskovalci zaradi obiska enega dela projekta odpravijo še na ogled drugih. Tako bodo dobili širšo sliko in večji obseg sporočilnosti posameznih sklopov kulturnega programa.

3. EVROPSKA RAZSEŽNOST

Navedite splošni pregled dejavnosti, predvidenih za:

- > spodbujanje kulturne raznolikosti Evrope, medkulturnega dialoga in boljšega medsebojnega razumevanja med evropskimi državljani;
- > poudarjanje skupnih vidikov evropskih kultur, dediščine in zgodovine ter evropske integracije in trenutnih evropskih tem;
- > nastope evropskih umetnikov, sodelovanje z nosilci dejavnosti in mesti iz različnih držav ter nadnacionalna partnerstva.

3.1

V času priprav na kandidature smo na enem od posvetov skupino dijakov prosili za svoje asociacije na temo Evrope. Prejeli smo zgolj negativne asociacije, in sicer: odsotnost neposredne demokracije, egocentričnost, sebičnost, živinoreja, zdravje, krize malih narodov in pomanjkanje empatije pri odločevalcih.

Razsežnost evropske tragedije

Evropa. Evropska iluzija. Menimo, da je čas za kritično prevrednotenje Evrope, saj naivno poudarjanje skupnih vrednot v vseprisotni geopolitični krizi ne more zdržati resnosti diskurza. Kritika samega sebe je vrednota, ki jo Evropejci močno cenimo, a je v svoje lastne prakse ne znamo vključevati. Ko postanemo evropska prestolnica kulture, postanemo evropski glasniki, propagandni aparat multikulturalnosti, integracije in demografskih sprememb. Tem, ki postavljajo neprijetna vprašanja,

dušijo kontinent in jih vodilna evropska politika ne zna nagovoriti, kaj šele sistematično reševati v dialogu vseh družbenih skupin. Kako naj bi jih mi? Medsebojno razumevanje evropskih državljanov je skoraj neobstoječe, polarizacija je velika. Kako se lahko sploh približamo skupinam v družbi, ki EPK vidijo kot levičarski projekt in nepotreben strošek?

Izziv je kompleksen. Zaradi liberalizacije in globalizacije je prišlo do upada tradicionalnih vrednot, kar v Evropi povečuje populistično politiko, ki jih hoče zaščititi.

Kulturna raznolikost na eni strani in skupni kulturni vidiki na drugi predpostavljajo politično korektnost projekta EPK. In takšne vrste komunikacija bo trn v peti vseh.

Nagovore evropskih razsežnosti moramo oblikovati pametno in z raznovrstnimi ciljnimi skupnostmi v mislih. "Ohranjanje" nam bo pomagalo pri doseganju tako levega kot desnega pola ter predvsem tistih, ki so že preseгли klasične politične delitve in se zavedajo pomena hkratnega ohranjanja okolja in tradicij.

V središču, sredi ničesar

Kranj je mesto, ki ga Evropa ne pozna. Zanj še ni slišala, a hkrati je Kranj na križišču evropskih idej, v središču vsega, sredi ničesar. Smo na sredini Evrope, med srednjo Evropo in Sredozemljem. Nezadovoljstvo nad evropskimi strukturami je v državah evropske periferije izrazita. S kandidaturo želimo nasloviti težave držav, regij in mest Evrope nižje hitrosti in prevajati evropske vsebine v jezik kulture. Z dobljenim nazivom želimo razširiti doseg vzhoda in juga. Postati želimo prostor predstavljanja tako najboljše sodobne zahodne kot vzhodne umetnosti. Evropo želimo opazovati v kontekstu kontinenta, Evrazije. Stran od vodilnih tokov želimo graditi in se vključevati v nove linije povezovanja v Evropi in širše. V umetniške procese bomo prinesli od obstoječih drugačne kuratorske prakse in poskrbeli za prepričljivost v produkciji.

Kot ena najmlajših držav Evrope (neodvisni smo postali leta 1991) imamo dolgo zgodovino okupacij slovenskega ozemlja s strani drugih narodov in posledično uporniško zgodovino. Kultura je vedno igrala pomembno vlogo pri oblikovanju narodne identitete in je bila uporabljena (in vedno znova zatrta) kot orodje narodne emancipacije. Zaradi razgibane preteklosti imamo unikatno pozicijo med štirimi jezikovnimi skupinami, slovansko, germansko, romansko in ugrofinsko. Imamo torej vse možnosti, da s pridobitvijo naziva našo kulturo razumemo bolj multikulturalno, kot jo danes.

Osrednja vloga kulture v procesu evropskega združevanja

Agenda EU za kulturo 2019-2022 si zastavlja naslednje prioritete:

- trajnost v kulturni dediščini;
- kohezijo in dobro počutje;
- ekosistem, ki podpira umetnike, kulturne in ustvarjalne profesionalce in evropske vsebine;
- enakost spolov;
- mednarodne kulturne odnose.

Vseh pet prioritet ima svoje mesto v naši predlagani strategiji za pridobitev naziva evropske prestolnice kulture. Trajnost v kulturni dediščini bomo dosegali skozi postavitev prototipa Trajnostne kulturne regije, dobro počutje bo razvito v bienalu dobrega počutja, ki ga bomo oblikovali s pomočjo kritike in novih premislekov tekstilne industrije skozi umetnost, podporni ekosistem za umetnike razvijamo v programu rezidenc, enakost spolov skozi programe BIEN, TAKT in START ter predvsem v finalni Trilogiji, mednarodne kulturne odnose pa vseskozi z novimi partnerstvi. Prav slednja prioriteta je naš največji izziv.

Nadnacionalna partnerstva

Gorenjska mesta, predvsem Kranj, so z mednarodnimi partnerstvi podhranjena. Do danes ni nobena od predlaganih in sprejetih strategij načrtno vodila politike mednarodnih sodelovanj, ki so obtičala na ravni pobratenih mest, kjer občine na načelni, bolj teoretični ravni izvajajo partnerstva. V praksi rezultatov povečini ni. Redki v Kranju poznajo razlog za ime mestnega parka La Ciotat. Gre za francosko pobrateno mesto, ob 50. obletnici pobratenja je park dobil novo ime. A v parku ne boste doživeli koncerta francoskih šansonov, saj se z vsebinskim razvojem partnerstev občine redko ukvarjajo.

Povezovanje kulturnih operativcev s terena je na nivoju lokalnih politik skoraj neobstoječe. Regionalna agencija Gorenjske deluje skoraj izključno kot povezovalno telo, redko kot vodilni partner in iniciator vsebin, ki bi jih utegnili razvijati lokalni javni in nevladni zavodi. Ti se v mednarodnem okolju znajdejo sami, nekateri bolj aktivno, drugi manj. Z napovedjo kandidature smo uspeli ustvariti prepričljivost v razmišljanju, ki kulturni sektor postavlja pred mnoge izzive. Nanje se odzivamo in počasi, a vztrajno gradimo na zavedanju o pomenu združevanja skozi vsebinske programe. Zavzemamo enotne pristope in standarde odličnosti sodelovanj, ki jih mora-

jo vključevati dolgoročna partnerstva.

Trenutna situacija na področju evropskega povezovanja je torej slaba. Zavedamo se, da bo potrebno vložiti ogromno dela in truda za spremembe na tem področju. Priložnosti pa so izjemne. Naziv EPK je ključni mehanizem za oblikovanje trajne mreže partnerstev. Zgradili bomo podporno okolje, ki bo organizacije spodbujalo k spremembi miselnosti in ambicioznejšemu razmišljanju. Že leto 2019 je bilo prelomno v kontekstu mreženja med organizacijami na regionalnem in mednarodnem nivoju. Do leta 2025 želimo, da se na letni ravni oblikujejo vsaj šest novih projektov mednarodnega povezovanja. Z razdelano programsko shemo bomo lažje vstopali na evropski trg črpanja sredstev in lokalne organizacije usmerjali k razpisom, potrebnim za razvoj njihovih in skupnih vsebin. Projekti sodelovanja bodo oblikovali pogoje za trajnostni kulturni razvoj in dlje trajajoča partnerstva med mrežami in umetniki.

Prostorske mreže

Premisliti je potrebno, kakšne posledice bo regiji prinesel povečan dotok turistov in novih obiskovalcev, ki ga prinaša naziv prestolnice kulture v državo majhnih dimenzij, kot je Slovenija. Vzpostaviti moramo zelo strateško premišljene ciljne trge. Naša želja je, da se obiskovalci v letu naziva vračajo ter da so v programe osebno vpleteni. Partnerstva nameravamo krepiti predvsem v alpskem prostoru, prostoru nekdanje Jugoslavije in Balkana ter v vzhodni Evropi.

Gorenjska meji na Goriško in Osrednjeslovensko pokrajino, na italijanski strani na Furlanijo - Julijsko krajino in na severu na avstrijsko Koroško. Kot njen skrajni jugovzhodni del se vpenja v alpsko regijo. Kot zibelka izvirov Save Dolinke in Bohinjke si ob modri hrbtenici Slovenije deli identitete v porečju Donave vse do Črnega morja. Kot skrajna meja preseljevanja Slovanov si delimo jezikovni prostor z južnimi in vzhodnimi

slovanskimi narodi. Kot nov dom ekonomskih migrantov in beguncev iz Bosne in Hercegovine, držav nekdanje Jugoslavije in Albanije, gradi na raznolikosti mešanih družin in kulturnih izrazov. Posebno pozornost usmerimo v zamejstvo in gradimo na stikih s Slovenci na Koroškem ter Slovenci, ki so svoj novi dom našli v drugih mestih Evrope.

Zahodni Balkan Kulturni regionalni center (KRC)

Kulturni centri so ogledalo scene v mestih in regijah, ustvarjajo družbeno kulturno krajino, ki presega nacionalne meje, ter povezujejo pluralizem in raznolikost izražanja. Center pozornost namenja mobilnosti kulture s kulturnimi izmenjavami, medkulturnemu dialogu in razumevanje kulturne raznolikosti s socialno vključenostjo in skupnimi projekti. KRC je v fazi vzpostavljanja

Programske mreže

Najpomembnejši program transnacionalnih partnerstev bo postal Trilogija, kjer bomo z družbeno koreografijo nagovarjali mreže performativne in družbenokritične umetnosti. Uprizoritvene umetnosti so predvsem v Kranju odlično pozicionirane, z letom 2020 slavimo že 50 let Tedna slovenske drame v organizaciji najpomembnejšega regionalnega gledališča – Prešernovega gledališča Kranj. Z letom 2020 bomo organizirali mednarodno konferenco dramatike ter s povabljenimi mednarodnimi in nacionalnimi gosti iz sveta gledališča in performativne umetnosti identificirali priložnosti slovenske dramatike za razvoj in predstavitev v mednarodnem okolju.

Trilogija bo strateško vstopala tudi v mreže inovativnih performativnih praks ter združevala prenose znanj in izkušenj med partnerskimi mesti. Projekti sodelovanja bodo potekali na ravni družbene koreografije, performativne ulične umetnosti, dramatike, združevanj

uprizoritvenih umetnosti z drugimi umetniškimi zvrstmi in raziskovanja gledališke umetnosti.

Programi TAKT, BIEN in START predvidevajo razširjeno mrežo programskih sklopov, ki jih vodi različne organizacije. Skupaj z njimi bomo identificirali evropska mesta, ki imajo podobne programe in cilje, ter iskali in se vključevali v osmišljene projekte sodelovanja in mreže. Povezali se bomo s sodobnimi muzeji in raziskovalnimi institucijami, ki nagovarjajo teme trajnosti okolja ter podnebne in prehranske pravičnosti. S programi in festivali, ki raziskujejo in predstavljajo umetnost tekstila, novih materialov, ponovnih uporab ter industrijsko dediščino in prihodnost, bomo nagovarjali obstoječe platforme in gradili nove. Z inovativnimi praksami medijske tehnologije se bomo povezovali v vsebinskih in strokovnih srečanjih, dogodkih, akcijah.

Podporne mreže

Rezidenčni program ima ogromno potencialov za vključevanje v mreže evropske umetniške mobilnosti, ki se bodo razvili iz pilotnega programa EU I-portunus. Vzpostaviti želimo partnerstva s skladi nagrad za umetnike v evropskih državah in jih združevati v tandemu z nagrajenci naših največjih nagrad za umetniško ustvarjanje, Prešernovih nagrad. V programu Urbane prenove se bomo združevali z mesti dobrih praks revitalizacije sosesk, kjer smo zaradi prejema evropske nagrade URBACT za prenovo soseske Planina v Kranju partnerstva že vzpostavili z nemškimi in avstrijskimi mesti.

Skozi modele prototipiranja bomo v Centru inovacij nagovarjali povezave kulturnih institucij z mednarodnimi in domačimi zagonskimi podjetji ter raziskovalnimi središči ter skupaj identificirali in predlagali točke raziskovanja. Elemente civilne družbe in pametnih rešitev v urbanih okoljih želimo predstaviti kot evropsko temo. Razvijali in

testirali bomo nove oblike participativnega odločanja in spodbujali inovativne forme demokratičnega odločanja in soupravljanja v manjših sredinah, kot so krajevne skupnosti. Posebno pozornost bomo, kot že omenjeno pri strategiji nagovarjanja marginaliziranih skupin, namenili nevidnim skupinam in s socialnimi inovacijami lajšali njihovo dostopnost do kulturnih in drugih vsebin.

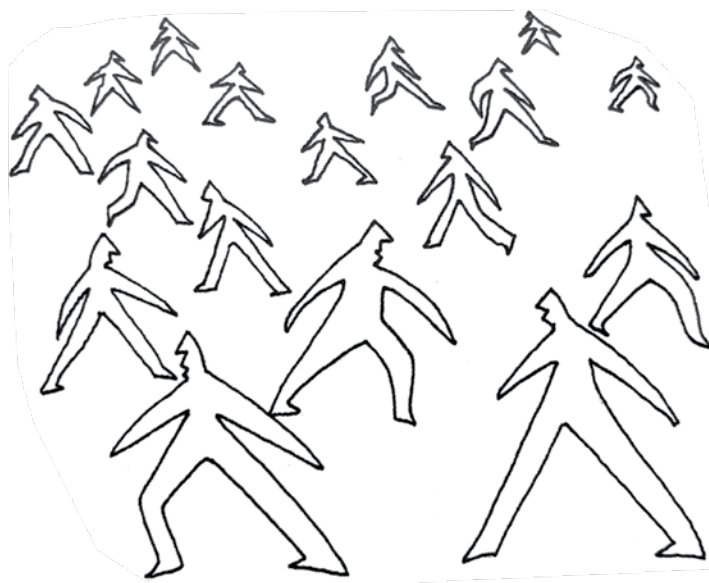
Del umetniškega raziskovanja in nagovorov publikam bo usmerjen v teme algoritmov, podatkov in nadzora. V svetu, kjer ima banka Golden Sachs več zaposlenih programerjev kot Google, kjer Deutsche Bank zaradi avtomatizacije odpušča petino svojih zaposlenih in kjer postaja normativ algoritmično trgovanje s pomočjo umetne inteligence, se pozivi umetnosti k bolj transparentni in vključujoči družbi zdijo nevidni. Vprašanja, kako krepiti pomene umetnosti in ustvarjati ne zgolj utopične miselne alternative obstoječim sistemov, bodo na ravni evropske kulturne politike vsekar morala stopiti v ospredje. Program nameravamo razviti skupaj z mestom iz vodilne tehnološke evropske države, Nemčije, ki bo prav tako postalo prestolnica kulture leta 2025.

Dodatne povezave

Ob 40 obletnici prve evropske prestolnice kulture načrtujemo vzpostavitev think tanka na temo enotne metodologije kulturnih projektov unije. Vzpostaviti želimo raziskovalno telo, ki bo predlagalo metodologijo merjenja učinkov za urbani razvoj mest skozi kulturo.

Odpreti želimo debato o skupnem evropskem mediju, ki predstavlja umetnost in kulturo posameznih članic, deluje vključujoče in skrbi za decentralizirane glasove.

Nadaljevati želimo s programi evropskih prostovoljcev, poleg mladih želimo nasloviti še eno ciljno skupino, upokojenca.

Ali lahko pojasnite svojo splošno strategijo za pritegnitev zanimanja širše evropske in mednarodne javnosti?

3.2

Mednarodno javnost bomo na programe EPK opozorili že v letih pred nazivom na petih ravneh:

- z regionalnimi in nacionalnimi kulturnimi, turističnimi in športnimi partnerstvi;
- s široko zasnovanimi digitalnimi kampanjami, vezanimi na sporočila, ki jih želimo širiti;
- z mednarodnimi partnerstvi, predvsem iz držav v naši neposredni bližini;
- s skupinami Gorenjcev, živečih v drugih evropskih mestih;
- s pomočjo EU projektov, kot bo predsedovanje Slovenije Svetu EU leta 2021.

Na nacionalnem nivoju bomo oblikovali partnerstva, ki bodo širila ime EPK Kranja z Gorenjsko preko kanalov partnerjev. Na kulturnem področju bodo to povezave z nacionalno skupino za pripravo slovenskega paviljona na Beneškem bienalu leta 2025. Druga kulturna iniciativa bo povezana s Prešernovimi nagrajenci, ki bodo postali ambasadorji EPK v tujini. Na turističnem področju bomo s pomočjo Slovenske turistične organizacije oblikovali strategijo za pridobitev enega od slovenskih mest za naziv evropske prestolnice pametnega turizma. Na športnem področju pa bomo razvili promocijsko kampanjo, ki bo predvidela podporo EPK našim športnikom, predvsem v kategorijah zimskih športov, kjer blestijo Gorenjci.

Zasnovali bomo digitalne kampanje z močnimi sporočili in inovativnimi tržnimi prijemi, ki bodo dosegali domače in evropske publike ter ciljne skupine izven meja Evrope. Tu se želimo osredotočiti na podnebno krizo, prehransko pravičnost in krizo odpadkov ter se povezati s centralno in vzhodno Azijo.

Postavili bomo partnerske promocijske kampanje na Hrvaškem v Srbiji, Bosni, Italiji, Avstriji, Nemčiji in na Madžarskem. Z vsakim od deležnikov bomo oblikovali specifična sporočila, ki bodo ponujala točke identifikacije in pripadnosti vsebinam EPK. Posebno pozornost bomo namenili preteklim in prihajajočim Evropskim prestolnicam kulture

Dosegli bomo Gorenjce, ki živijo v drugih evropskih mestih in z njimi in s pomočjo slovenskih ambasad oblikovali promocijske projekte, ki bodo širili glas Kranja z Gorenjsko ter se povezali z zgodbami zgodovinskih osebnosti, ki so zaznamovale ta mesta.

Predsedovanje Slovenije Svetu EU 2021 bomo izkoristili za oblikovanje pilotnega projekta EU26+. Povezali bomo 26 držav članic s 26 urbanimi središči, trgi in turističnimi točkami na Gorenjskem. S tem bomo začeli s targetiranim povezovanjem in graditvijo kapacitet mednarodnega povezovanja na Gorenjskem. Poseben poudarek bo poleg kulture tudi na kulinariki, saj bo leto 2021 Slovenija postala tudi evropska gastronomska regija.

V kolikšni meri nameravate razviti povezave med svojim kulturnim programom in kulturnim programom drugih mest, ki nosijo naziv evropska prestolnica kulture?

3.3

Maribor 2012

Leta 2012 je Slovenija gostila prvo evropsko prestolnico kulture. Maribor se je po končnem izboru povezal z mesti širše vzhodne regije. Med domačimi kulturnimi logi se rado pove, da je šlo leta 2012 za politično voden projekt, ki je za izvedbo ob letu naziva najel Ljubljance. Ti so ob koncu leta iz mesta odšli, zmogljivosti niso narasle, temveč so se zmanjšale.

V Kranju imamo Trg Rudolfa Maistra, ki ga želimo v programsko upravljanje ponuditi vsem mariborskim kulturnim ustvarjalcem, ki priložnosti za sodelovanje leta 2012 niso imeli. Rudolf Maister je slovenski pesnik in vojskovodja, ki je leta 1918 ubranil slovensko severno mejo in določil, da je Maribor v posesti takratne Države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Poleg Maistrovega trga bomo z Mariborčani sodelovali tudi v drugih projektih in krepili decentralizirane mreže kadrovskih zmogljivosti.

Nemčija 2025

S petimi nemškimi mesti, ki so si prislužila vstop v drugi krog selekcije za naziv evropske prestolnice kulture 2025 v Nemčiji, smo vzpostavili stike in nagovorili sodelovanja z njihovimi programskimi iztočnicami. S Hildesheimom bi si želeli skozi umetniške projekte in izmenjave umetnikov nagovoriti prehransko in agrikulturno politiko ter izginjajoče gozdove srednje Evrope. Z Nuernbergom bi vstopili v skupni projekt ob 80 obletnici konca druge svetovne vojne. Z njimi bi se povezali tudi pri oblikovanju velike analogne igre in raziskovanju Duererja. Z Madgeburgom bi nagovarjali biodiverzitetu in se povezovali v

rezidencah umetnikov, delujočih v javnem prostoru. Hannover nas navdušuje z agoro in možnostjo povezovanja trajnostnih rab javnih prostorov in samooskrbne stanovanjske sheme. Chemnitz vidimo kot partnerja v mreži mest s poudarkom na tekstilni industriji ter povezovanjem z urbano prenovo.

Reka 2020

V sklopu Festivala likovnih umetnosti smo v letu 2019 v Kranju gostili predstavitev aktivnosti reškega muzeja, ki so potekale ob pripravi za leto naziva 2020. S kulturnimi institucijami na Reki in njeni okolici se povezujejo nekatere naše kulturne organizacije, predvsem na področju krepitve zmogljivosti in vsebinskih povezav v mrežo rezidenčnih centrov.

Novi Sad 2021 in Matera 2019

Povezave z Novim Sadom so že začrtane na nivoju kulturnih centrov Zahodnega Balkana, poleg tega pa že poteka izvedbena faza projekta O-CITY, kjer Gorenjska regionalna agencija sodeluje s partnerji iz Novega Sada in Matera na področju sodobnih interpretacij kulturne dediščine. Nevladna kulturna organizacija Kulturanova iz Novega Sada in kranjska nevladna kulturna organizacija Zavod Carnica sta sklenili partnerstvo za novonastali projekt programskega sodelovanja in umetniških rezidenc, ki sta ga prijavi na razpis Creative Europe.

Kaunas 2022

Kaunas je pravzaprav litovski Kranj. Mesti sta si podobni v marsičem, podobnosti programskih nastavkov pa so skorajda neverjetne. Tudi Kaunas svojo vizijo oblikuje okoli mita mesta in regije, soča se z negativno podoben med

prebivalci mesta, regije in države ter izvaja programe reinterpretacije dediščine skozi sodobne prakse. Veselimo se povezovanja z njihovim bienalom, ki se je ob svojem nastavku najprej predstavljal kot tekstilni. Kaunas bo postal eden najpomembnejših EPK partnerjev Kranja in Gorenjske ter sogovornik za vzpostavljanje odnosov z Baltskimi državami. S Kaunasom smo vzpostavili stik in nagovorili skupne teme.

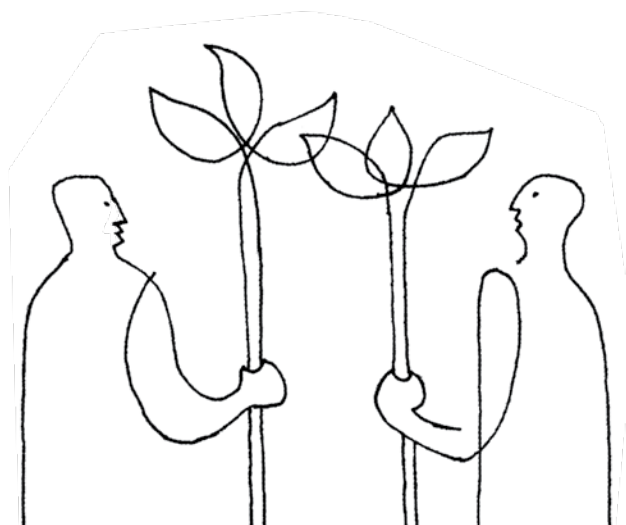
Vežsprem Balaton 2023 in Bad Ischl 2024

Sosedi, Madžarska in Avstrija, gostita naziv evropske prestolnice kulture dve leti in leto pred nazivom v Sloveniji, zato bosta imeli veliko vlogo pri oblikovanju skupnih partnerstev. Z obema mestoma, ki se prav tako kot Kranj z Gorenjsko, predstavljata kot regiji, bomo sodelovali pri prenosu dobrih praks in izmenjavi izkušenj pri pripravi na leto naziva. Udeleženci Akademije za kulturni management bodo obiskali obe mesti in se v obliki kulturnih praks izobraževali ter spletali nove povezave. Obe prihajajoči prestolnici pa sta izrazito usmerjeni v soočenje s težavami, ki jih prinaša hiper turizem, zato smo v prvih stikih naslavljali predvsem programske poudarke, ki bi širili te teme.

Leeuwarden 2018 in Donostia San Sebastian 2016

Obe pretekli prestolnici sta v svojih programih predstavljali vlogo manj uporabljanih jezikov v Evropi (frizijskega in baskovskega). S programom Beletristi bomo to počeli tudi mi v letu 2025. Z obema ekipama smo navezali stik.

4. DOSEG

Pojasnite, kako so lokalni prebivalci in vaša civilna družba vključeni v pripravo prijave in kako bodo sodelovali pri izvajanju leta.

4.1

Ker ustvarjalno, ljubiteljsko in profesionalno kulturno skupnost poznamo, smo njen del in iz njenih potreb izhajamo od samega začetka, poziva za ideje (še) nismo objavili. Krepiti pa smo začeli projektno delo kulturnih institucij ter umetniške skupnosti in sodelovanja pri večjih umetniških projektih in akcijah v mestu in bližji regiji. 10. februarja 2019 smo na projektni spletni strani www.kranj2025.eu objavili poziv za pridružitve k razširjeni skupini EPK Kranj 2025.

LOKALNI PREBIVALCI IN CIVILNA DRUŽBA SMO MI

V preteklemu, najaktivnejšem letu priprav za oddajo kandidature, smo ključne programske vsebine in teme, ki jih naslavljajo, povezali v serijah srečanj z več kot 250 predstavniki organizacij ter skupnosti prebivalcev in ustvarjalcev. Skozi prireditve in delavnice za lokalne prebivalce smo širili idejo kulturnega razvoja in participativnih mehanizmov. Skozi komunikacijske akcije smo nagovarjali tudi tiste, ki jih kultura, urbanizem in okolje (še) ne zanimajo, aktivirali smo nekdanje prebivalce Kranja in Gorenjske, ki živijo v drugih evropskih mestih.

Močno verjamemo, da smo naredili pri iskanju in povezovanju operativcev s pozivom k sodelovanju večjo korist, saj smo s tem tudi nakazali, da želimo krepiti kadrovske zmožljivosti. Odprt poziv za vsebine pa

je pripravljen za lansiranje ob koncu zime 2020, ko bomo poznali rezultate selekcije. Realizacija projektov v 2020, ki predvidevajo začetek kampanje, osnovanje programov in podpornih mrež, bo možna le ob občinskem in nacionalnem sofinanciranju, ki mu bomo aktivno dodali partnerstva iz zasebnega sektorja, in povečanem obsegu dela na področju črpanja sredstev EU in sredstev drugih mednarodnih skladov.

Še dva razloga sta za odlog razpisa za vsebinske ideje. Prvi tiči v komuniciranju o pomenu povezovanja z mednarodno skupnostjo in nagovarjanja civilne družbe k razmisleku, kako sami doživljajo mednarodno okolje in kako lahko sami pripomorejo k mreženju. Drugi pa je skrčen kulturni prostor. V

majhnih družbah, kot je naša, lahko prevelika pričakovanja in obljube ob porazu naletijo na negativen odziv. V preteklem letu smo se kljub redni komunikaciji z mediji (pričakovano) soočali z nizko stopnjo zanimanja naše kandidature na nacionalnem nivoju. Sama kandidatura je pri prebivalcih večkrat kot ne plod pavšalnih ocen in nepopolnega razumevanja projekta med prebivalstvom ter, žal, večinoma negativnih mnenj o izvedbi evropske prestolnice kulture 2012 – Maribora.

Mesto Maribor si je naziv leta 2012 delilo skupaj s partnerskimi mesti Ptuj, Velenje, Murska Sobota, Novo mesto in Slovenj Gradec ter predvsem zaradi političnega vpliva na potek aktivnosti med evropskimi prestolnicami velja za primer slabe prakse. Kljub temu je Maribor da-

nes živahno kulturno mesto, ki ga razvijajo skupnosti v mestu in prebivalci. Še vedno se bori proti stigmatu mrtvega mesta in drugih "gostilniških" ugotovitev o stanju duha v štaterski prestolnici.

Veliko število prijavljenih mest za naziv leta 2025 nas opogumlja, hkrati pa sporočilo dosega prebivalstvo celotne Slovenije, splošno publiko, ki počasi začenja razumevati pomen dogodka leta 2025. Katerokoli od mest kandidatov bo slavilo naziv, bo soočeno z močnim odporom dela prebivalstva na priprave. Ne kultura, ne Evropa, sploh pa ne javna sredstva med marsikaterimi deli družbe v Sloveniji niso priljubljene teme. Nasloviti te dele prebivalstva z njihovimi potrebami po kulturnih in urbanih vsebinah bo

izjemen izziv za vse.

V eni najmanjših evropskih držav, Sloveniji, so razdalje med mesti ogromne. Poleg realnih kilometrov potrebujete za na pot še nekaj imaginarnih. Z nazivom evropske prestolnice želimo sprva premakniti meje med mesti. Kranj je največje mesto v okolici Ljubljane. Ko bo enkrat Kranj blizu, bodo blizu tudi Nova Gorica, Koper, Maribor, Ptuj, morda celo Črnomelj. Ko bo enkrat Kranj tako v očeh svojih prebivalcev kot v očeh prebivalcev drugih mest postal še ena prestolnica, takrat, verjamemo, bomo v vseh slovenskih mestih našli in ugledali unikatne zgodbe, ki jih bo vredno raziskovati in se k njim vračati. Z našo kandidaturo nameravamo opolnomočiti koncept trajnega kulturnega

razvoja za vso Slovenijo in nagovoriti prebivalce vseh njenih manjših mest.

V oktobru 2018 smo uradno začeli s kampanjo, objavili spletno stran in pričeli s komunikacijo preko socialnih in lokalnih medijev. V lokalnem časopisu smo vsak mesec objavljali članke o aktivnostih na priprave, projektih povezovanja in programskih vsebinah. Komunikacijo smo odprli in bili dovzetni za vse predloge in ideje, predvsem pa smo pozornost usmerili v strokovna srečanja, kjer smo združevali in spoznavali potrebe operaterjev na področju kulture.

Pojasnite, kako nameravate ustvariti priložnosti za udeležbo marginaliziranih in prikrajšanih skupin.

4.2

Eden od prioritarnih ciljev naše kandidature je ustvarjanje odprtega prostora za delovanje nevidnih skupin. Poleg razumevanja o dostopnosti kulture za vse, ki predvideva infrastrukturne posege javnih stavb in prostorov naravne in kulturne dediščine, smo in bomo posebno pozornost namenili udeležbi nevidnih skupin pri produkciji vsebin.

T. i. deprivilegirane skupine smo poimenovali nevidne skupine, ki jim z novim poimenovanjem omogočamo orientacijo v kulturni sferi. Nevidne skupine namreč niso zgolj senzorično deprivilegirani, invalidi in duševno oboleli. So tudi družbeno oboleli, starejši, revnejši in vsi tisti, ki jih družba odrija na rob. Kultura manjšin in priseljenih je s pomočjo določenih društev v Kranju in na Gorenjskem že v porastu, a je hkrati zaprta v svojih prostorih, redko povabljen v javne prostore, redko nagovorjena kot enakovredni deležnik v kulturni sceni.

Poglavitnega pomena za vse nevidne skupine je ustvariti platformo, ki ne bo izvajala pritiska, da so določene družbene skupine vključene ravno zato, ker so ranljive. Pri mnogih integracijskih projektih, sploh takšnih, ki so sofinancirana in se kot projekt končajo, je največja

težava ohranjanje trajnosti. Predstavniki nevidnih skupin bodo razvili pripadnost, ki jo moramo trajno negovati. Omogočiti jim moramo napredovanje s predlaganjem, kuriranjem in produkcijo vsebin. Oblikovali smo programe, ki nevidne skupine združujejo z drugimi, privilegiranimi občinstvi.

Posebno pozornost namenjamo tudi skrbi za biodiverzitetno živalskih in rastlinskih vrst, ki so pomemben del našega vsakdana, a so v stiku naravnega okolja z urbanim postali marginalizirani. Zakaj so pomembni? S toleranco do vseh čutečih bitij odpiramo diskurze raznovrstnosti.

Programi, ki nagovarjajo nevidne skupine, so Mreža navad (podporni program Urbana prenova), vsebine, ki jih razvijamo v TAKT-u in BIEN-u ter vsebine Trilogije. Čutenje ima več načinov, v vizualno

invazivnih svetovih, ki vladajo današnjemu svetu, poudarjamo taktilnost, zvočnost in okus. V Trilogiji se ukvarjamo z družbeno koreografijo III. življenjskega obdobja, del nastopajočih in producentov so aktivni upokojeanci in upokojenke. Z razumevanjem in prikazovanjem raznolikosti bomo ustvarjali mreže svetov, ki jih nemalokrat spregledamo in jim ne namenimo potrebne pozornosti. Povezovali se bomo s socialnimi podjetji in v Centru inovacij s pomočjo tehnoloških rešitev razvijali prakse, ki bodo nevidnim skupinam omogočale boljše življenje. Nagovarjali bomo turistične ponudnike, da v svoje ponudbe uvrstijo programe zanje, ter javne službe in kulturne organizacije, da dostopnost kulturnih vsebin vedno vzamejo v obzir. Močno bomo zagovarjali tudi izobraževanje kulturnih delavcev na tem področju.

Oblikovali smo šest nivojev razvoja občinstev:

1. participativna strategija Navodilo naj ti bo vodilo;	4. partnerstva;
2. programi vsebinskega sodelovanja občinstev;	5. program prostovoljcev;
3. komunikacijska strategija s poudarkom na družbenih medijih, digitalnem vsebinskem marketingu in odnosih s tradicionalnimi mediji;	6. zaposlovanje strokovnjakov za razvoj občinstev.

Strategija za privabljanje občinstva je zajeta v participativni strategiji Navodilo naj ti bo vodilo (Tabela 1, stran 9). Oblikovali smo pozive k dejanjem, ki nagovarjajo odnose do kulture, družbe, okolja in gospodarstva. Pozivamo k zahtevanju, razmisleku, igri in ohranjanju. Pomeni, ki jih komunicirajo pozivne akcije, so vpeti v vse programske sklope in jih kot lepilo držijo skupaj. Poenotena komunikacijska strategija je ključna za doseganje zastavljenih ciljev. Namenjena je lokalnim prebivalcem, odločevalcem, producentom vsebin, partnerjem in obiskovalcem. S posebej oblikovanimi digitalnimi akcijami pa bomo dosegali tudi občinstva, ki s programi nimajo neposrednega stika, jih pa zanimajo določene ključne teme in vprašanja programskega okvira.

Občinstva bomo vabili k sodelovanju in oblikovanju programov, projektov in dogodkov. Oblikovali

bomo natančen komunikacijski načrt za lansiranje sporočil v pripravljanih digitalnih akcijah ter jih povezali z domačimi in mednarodnimi mediji. Poenotili bomo komunikacijske strategije partnerjev in načrtovali pozive za prostovoljce, lokalne in mednarodne. V luči krepitve kapacitet bomo zaposlili skupino, zadolženo za razvoj občinstev.

Nagovori, ki od državnih in evropskih politik zahtevajo ukrepe, so danes najglasnejši med mladimi, ki opozarjajo na podnebno pravičnost. Iskra razumevanja skupnega, skupnega prostora in skupnih ukrepov je zblížala evropsko politiko in evropskega državljana. Znotraj te narative bomo vzpostavili strukturni dialog, da vpliv programa ne bo viden zgolj v mestu in regiji, temveč v evropskem merilu. Gre za ključni učinek programa, ki ga zmoremo tudi meriti. Več cvetenja, večja uspešnost.

Sodelovanja z izobraževalnimi institucijami

Urbana prenova in program START bosta postala programa, najbolj dovzetna za povezovanje s predšolskimi in šolajočimi otroki. Povezali se bomo z vrtci, s šolami in glasbenimi šolami v regiji.

Pri programu BIEN že sodelujemo z Naravoslovnotehniško fakulteto, Fakulteto za dizajn, Eletrotehnično fakulteto in Šolskim centrom Kranj. Načrtujemo še sodelovanja s Fakulteto za arhitekturo in visokošolskimi ter srednješolskimi institucijami v regiji.

V projektu TAKT že sodelujemo z Akademijo za likovne umetnosti, povezali pa se bomo še z oddelkom za krajinsko arhitekturo ter Biotehniško fakulteto in Biotehničkim centrom Naklo.

Trilogija bo vključevala programe izvenšolskih dejavnosti, ki se osredotočajo na ples, gib in gledališče.

Tabela 5:

STRATEGIJA RAZVOJA PUBLIK		OROĐJA
POS LANSTVO	Razumeti občinstva in skupnosti	identifikacija in targetiranje
	Izobraževati	možnosti vključevanja in učenja
	Krepiti zmogljivosti	oblikovanje ekipe za razvoj občinstev
	Vzdrževati finančno sliko	dostopnost in vrednost kulture
PROGRAMSKI FOKUSI	Program Trilogija	participacija, družbena koreografija
	Navodilo naj ti bo vodilo	neprofitni marketing segmentiranim ciljnim publikam
	Trajnostna kulturna regija	lokalno in mednarodno povezovanje
CILJI	Povečano število sodelujočih obiskovalcev	dosledna izvedba, evidentiranje
	Okrepiti odnos publik do kulture, javnega in okolja	umetniška vsebina, vsebinski marketing
	Povečanje zadovoljstva in priporočil	visoka kakovost, dober glas, gostoljubje
	Izmerjeni pozitivni učinki na okolje, gospodarstvo, družbo	merjenje in raziskovanje javnega mnenja

5. UPRAVLJANJE

A. FINANCE

Mestni proračun za kulturo:

Kakšen je bil letni proračun za kulturo v mestu v zadnjih petih letih (brez izdatkov za sedanjo prijavo za evropsko prestolnico kulture)? (Prosimo, izpolnite spodnjo preglednico).

Leto	Letni mestni proračun za kulturo v mestu (v evrih)	Letni proračun za kulturo v mestu (v % skupnega letnega proračuna za mesto)
n-1	5.426.670	7,56 %
n-2	5.050.070	8,39 %
n-3	4.434.733	8,33 %
n-4	4.228.491	5,00 %
Tekoče	6.156.689	7,76 %

Proračun Mestne občine Kranj za kulturo v zadnjih 5 letih je naveden zgoraj. Za leto 2020 je predlagan proračun za kulturo 7.072.283 EUR oziroma 8,12 % občinskega proračuna.

V zadnjih treh letih je skupni povprečni proračun naslednjih 5 največjih občin v regiji (Jesenice, Bled, Škofja Loka, Radovljica, Tržič) 12,81 mio EUR oziroma med 7 % in celo 30 % občinskih proračunov. Pri tem odstopa občina Bled, kjer se vstopnine obiskovalcev Blejskega gradu stekajo v Zavod za kulturo.

Če mesto za financiranje projekta evropske prestolnice kulture načrtuje uporabo sredstev iz svojega letnega proračuna za kulturo, prosimo, navedite ta znesek, začenši z letom prijave na razpis pa do leta evropske prestolnice kulture.

Zgoraj navedeni letni proračun je namenjen rednim kulturnim aktivnostim in ni namenjen financiranju EPK. Mesto in regija načrtujeta uporabo lastnih sredstev za sofinanciranje projekta EPK. Ta znesek bo predmet lastne proračunske postavke ter posebne medobčinske pogodbe in bo neodvisen od siceršnjih letnih proračunov za kulturo vključenih občin. Predvidena višina zneska, ki ga bo za sofinanciranje projekta EPK namenila Mestna občina Kranj, je 8 mio EUR.

Kolikšen je skupni letni proračun, ki ga mesto namerava porabiti za kulturo po letu naziva evropska prestolnica kulture (v evrih in v % skupnega letnega proračuna)?

V obdobju 2015–2020 je povprečni proračun mesta Kranj, namenjen kulturi, znašal več kot 5 mio EUR (=

pb. 7 % celotnega proračuna) na leto pri 5–14-odstotni letni rasti. Skupni proračuni za kulturo v naslednjih 5 največjih občinah v regiji (Jesenice, Bled, Radovljica, Škofja Loka, Tržič) so znašali povprečno po 12,8 mio EUR na leto (= pb. 12 % seštevka proračunov) pri več kot 20-odstotni povprečni rasti (pretežno posledica investicij in vstopnin na Blejski grad).

V Mestni občini Kranj bomo glede na kulturno strategijo po letu naziva porabili 9 % letnega proračuna za sofinanciranje kulturnih dejavnosti. Od leta 2026 do 2030 pri predpostavki 90 mio EUR letnega proračuna Mestne občine Kranj tako načrtujemo po 8,1 mio EUR sredstev za kulturo letno. Pri predpostavki 110 mio skupnega letnega proračuna naslednjih 5 občin v regiji pa temu dodamo še 9,9 mio EUR preostalih občin skupaj. Celoten proračun za kulturo v obdobju po nazivu EPK na regijski ravni torej znaša vsaj 18 mio EUR.

Ta sredstva bodo namenjena ohranjanju in nadaljnjemu razvijanju rezultatov projekta EPK, predvsem umetniškimi in izvedbenim kapacitetam, kulturni vzgoji, izboljšanim kompetencam privabljanja mednarodnih partnerjev in občinster ter čezsektorskemu povezovanju (npr. platforma Cultu:re, ki bo glavno regijsko telo za napredno kulturo po letu naziva).

Poleg tega bo zaradi EPK kulturni sektor, ki ga pretežno poleg NVO sestavljajo tudi javni zavodi, pomembno opolnomočen in opremljen z relevantnimi izkušnjami pred in v letu naziva za dodatno pridobivanje sredstev prek programov EU. Do leta naziva bo EPK proces ustvarjal momentum novih vsebin, partnerstev in konzorcijskih projektov, ki bodo po letu 2025 številčno verjetno sicer upadli, znanje pridobivanja sredstev zanje pa bo v obdobju po nazivu glede na zdajšnje stanje zelo pomembna pridobitev tako za mesto kot za širšo regijo.

Operativni proračun za leto naziva

Prihodki za kritje odhodkov iz poslovanja:

Pojasnite skupni operativni proračun (tj. sredstva, namenjena posebej za kritje odhodkov iz poslovanja). Proračun zajema fazo priprave, leto naziva, oceno in ukrepe glede dejavnosti s trajnostnimi učinki. Prosimo, izpolnite tudi spodnjo preglednico.

Skupni prihodek za kritje odhodkov iz poslovanja (v evrih)	Iz javnega sektorja (v evrih)	Iz javnega sektorja (v %)	Iz zasebnega sektorja (v evrih)	Iz zasebnega sektorja (v %)
31.000.000	29.000.000	93,5 %	2.000.000	6,5 %

Prihodki iz javnega sektorja:

Kakšna je razčlenitev prihodkov, prejetih iz javnega sektorja, za kritje odhodkov iz poslovanja? Prosimo, izpolnite spodnjo preglednico:

Prihodki iz javnega sektorja za kritje odhodkov iz poslovanja	V evrih	V %
Vlada	10.000.000	34,5 %
Mesto	8.000.000	27,6 %
Regija	6.000.000	20,7 %
EU (brez nagrade Meline Mercouri)	2.000.000	6,9 %
Drugo	3.000.000	10,3 %
Skupaj	29.000.000	100 %

Skupni operativni proračun (celoten proračun EPK minus investicije v infrastrukturo) znaša 31 mio EUR, od tega javni viri pokrivajo 29 mio EUR. Proračun je sestavljen iz neuradne zaveze države o sofinanciranju izbranega mesta (10 mio EUR za operativne odhodke), konzervativne vzdržne ocene prihodkov s strani mesta v višini 8 mio v 6 letih, ostalih občin skupaj v regiji v višini 6 mio v 6 letih, prilivov s strani razpisov EU v višini 2 mio v 6 letih ter drugih prihodkov (preoblikovanje obstoječih programov in razpisov za cilje EPK prek sofinanciranja sektorja NVO) v višini 3 mio v 6 letih.

Trenutni javni izdatki za kulturo v Kranju so v zadnjih 3 letih znašali po 5,5 mio EUR letno, v ostalih 18 občinah v regiji skupaj pa po 15 mio letno. Ta zneska vključujeta le ožjo kulturo: kulturna dediščina, kulturni in umetniški programi, glasbene šole in kulturna vzgoja ter posebne javne institucije za kulturo in turizem, kjer so jih občine ustanovile. Ob vključitvi transformativnih programov in čezsektorskih sodelovanj (urbanizem in okolje, kulturne industrije in gospodarstvo, digitalne inovacije, mobilnost in dostopnost, izobraževanje in mladina, turistično gospodarstvo itd.) ta znesek skupaj naraste na več kot 50 mio EUR letno (proračuni vseh občin v regiji skupaj sicer znašajo več kot 280 mio EUR v 2019). Ocena je, da mesto in regija skupaj v 6 letih lahko prispevata 14 mio EUR za projekt EPK, ki bo skladno s svojim konceptom kulturo umestil kot gonilo transformacije mesta in regije.

Skoraj vsi javni razpisi v Sloveniji ne glede na EPK predvidevajo sofinanciranje prijaviteljev z lastnimi ali drugače pridobljenimi sredstvi. Pri projektu EPK predvidevamo podobno. Ob javnih virih v višini 0,8 mio EUR, ki se v regiji povprečju razdelijo sektorju NVO prek razpisov, ta kot sofinancerski delež prispeva vsaj po 0,4 mio EUR. V 6 letih to predstavlja vsoto 2,4 mio EUR. Nadalje v obdobju do leta 2025 načrtujemo bistveno povečanje prijav kulturnih projektov v regiji na razpise EU, predvsem programa Ustvarjalna Evropa. Pri podobni stopnji uspešnosti razpisa, kot velja zdaj, predvidevamo vsaj 3-4 sofinancirane projekte s strani EU. Če višina tega sofinanciranja za manjše

projekte ostane 60-odstotna in maksimalno 200.000 EUR ter za večje projekte 50-odstotna in maksimalno 2.000.000, to pomeni potrebo po 1,5 mio lastnih sredstev NVO in od tega 0,5-0,7 mio EUR s strani gorenjskih prijaviteljev.

Skupen vložek sektorja NVO torej načrtujemo v višini 3 mio EUR. Pretežni del teh sredstev je pokrit ali vsaj kombiniran s sredstvi državnih ali drugih podobnih javnih razpisov (uteženih v korist EPK), zato jih štejejo kot javne vire.

Ali so organi javnih financ (mesta, regije, države) že glasovali o finančni zavezi za kritje odhodkov iz poslovanja oziroma so te finančne zaveze sprejeli? Če ne, kdaj bodo to storili?

Odločitev Vlade Republike Slovenije o dodelitvi 10 mio EUR za operativni proračun EPK izbranega mesta je bila sprejeta dne 13. 12. 2019.

Svet gorenjske regije je 11. 12. 2019 sprejel sklep o podpori kandidature Gorenjske s Kranjem kot nosilcem, že pred tem je Mestna občina Kranj formalno na seji občinskega sveta kot najvišjega organa odločanja sprejela odločitev o kandidaturi ter za pripravo prijave že rezervirala sredstva v proračunu. Oboje pomeni podporo tudi vsebini prijave, torej tudi finančnemu delu, a uradno ne regija ne mesto še nista odločala o finančnih vidikih celotnega projekta EPK. Izračuni so pripravljene po ocenah in neformalnih okvirih sprejemljivih zneskov in deležev. Mesto in regija bosta o tem odločala po zaključku predizbora, ko bo jasno, ali gre Kranj z Gorenjsko v finale.

Prihodki iz zasebnega sektorja:

Kakšna je strategija za zbiranje sredstev pri iskanju podpore zasebnih pokroviteljev? Kakšen je načrt za vključitev pokroviteljev v dogodek?

Zasebni pokrovitelji in sponzorji v finančnem toku kulturnega sektorja nimajo velike teže, lahko pa govorimo o zelo dobrem sodelovanju s tovrstnimi partnerji, ki se kaže v mreženju, dostopu do infrastrukture (npr. kulturi namenjena plakatna mesta oglaševalca TAM-TAM pred kranjsko knjižnico in Mergentalerjeva ulična galerija, kjer moči združujeta TAM-TAM in Layerjeva hiša) ali materialnih sponzorstvih (npr. catering na dogodkih v zameno za oglaševalski prostor). A tovrstna sodelovanja imajo ogromen potencial, še posebej v kontekstu predvidene rasti kulturnega sektorja v času do naziva ter pozornosti občinster in podjetij (npr. v turizmu, digitalnih inovacijah ipd.), ki jih bo ta rast prinesla.

Strategija zbiranja sredstev s strani zasebnih pokroviteljev vključuje tako nanašanja na izkušnje preteklih uspešnih praks (npr. projekt Prešernov smenj), nova spoznanja in trende o sponzorstvih v kulturi, kot tudi čezsektorska partnerska sodelovanja v posamičnih projektih ali ukrepih (npr. z Elektro Gorenjska za električna vozila, s turističnimi ponudniki za namestitve itd.).

Ustanoviti nameravamo tudi poseben klub za prijatelje EPK Kranj25, ki bo pod pokroviteljstvom župana Kranja združeval podpornike EPK in jim na dogodkih omogočal kurirano mreženje in poslovne priložnosti. Klub pokroviteljev bo vključeval različne sponzorske pakete in nivoje. Del sredstev za programe želimo pridobiti tudi v obliki množičnega financiranja in z obširno akcijo nagovoriti vseh 2.000.000 prebivalcev, da prispevajo k projektu 1 EUR.

Ustvarili bomo skupnost zelene ustvarjalnosti. Zagonska podjetja, ki delujejo v ustvarjalnih dejavnostih, kulturi, razvoju okoljskih tehnologij, na področjih tehnologij umetne inteligence in veriženja blokov ter podobnih nišah, ki so že, v prihodnosti pa bodo še bolj povezana z napredno kulturo, bomo vabili na letna srečanja z namenom ustvariti skupnost urbanih, okoljskih in ustvarjalskih mislecev in podjetnikov. Povezali se bomo s sorodnimi dogodki, kot je npr. festival Katapult na Norveškem. Ta niša bo po napovedih v prihodnjih 5–10 letih doživela izrazit preboj in menimo, da gorenjska regija že nekaj let s fokusom na zeleni razvoj in ustvarjalne inovacije deluje v tej smeri; tovrstna konferenca bo le zaokrožila vsebino in po 5 letih postala pomembno mesto srečevanja, povezovanja, prenosa znanj in idej, sklepanja poslov in investicij ipd. znotraj omenjene niše zelenih in socialnih tehnologij ter njihove relevance za kulturo in ustvarjalnost. Konferenca bo kot produkt platforma za predavanja mislecev in narekovalcev trendov z omenjenih področij, predstavitev in povezovanje zagonskih podjetij, priložnost za investitorje, priložnost za ekskluzivo za prej omenjeni Klub prijateljev EPK Kranj25 in kot trženjski produkt konkretno orodje zbiranja sredstev.

Vsi našeti ukrepi bodo v 6 letih privedli do 2 mio EUR zbranih sredstev s strani zasebnih virov.

Odhodki iz poslovanja:

Prosimo, navedite razčlenitev odhodkov iz poslovanja v preglednici spodaj.

Proračun za investicijske izdatke:

Odhodki iz programa (v evrih)	21.700.000
Odhodki iz programa (v %)	70 %
Promocija in trženje (v evrih)	4.960.000
Promocija in trženje (v %)	16 %
Plače, režijski stroški in upravljanje (v evrih)	4.340.000
Plače, režijski stroški in upravljanje (v %)	14 %
Drugo (prosimo, navedite) (v evrih)	/
Drugo (prosimo, navedite) (v %)	/
Odhodki iz poslovanja skupaj	31.000.000

Kakšna je razčlenitev prihodkov iz javnega sektorja za pokritje stroškov investicijskih izdatkov v povezavi z letom naziva? Prosimo, izpolnite spodnjo preglednico:

Prihodki iz javnega sektorja za kritje investicijskih izdatkov	V evrih	V %
Vlada	6.000.000	16,7 %
Mesto	10.000.000	27,8 %
Regija	5.000.000	13,9 %
EU (brez nagrade Meline Mercouri)	15.000.000	41,7 %
Drugo	/	/
Skupaj	36.000.000	100 %

Ali so organi javnih financ (mesta, regije, države) že glasovali o finančnih zavezah za kritje investicijskih izdatkov oziroma so te finančne zaveze sprejeli? Če ne, kdaj bodo to storili?

S strani države operiramo z informacijo, da bodo investicijski infrastrukturni projekti, vključeni v EPK, predmet prioritete obravnave na programih in razpisih kohezijskih sredstev. Ocena deleža sofinanciranja znaša 50 %, torej 18 mio EUR, od tega 15 mio EUR s strani EU in 3 mio s strani države.

S strani mesta je bil sprejet nabor 10 projektov investicij v kulturno infrastrukturo, ki jih občina namerava izvesti, ocenjenih na skupaj 26 mio EUR. Infrastrukturni projekti v regiji so stroškovno ocenjeni na 10 mio.

Kakšna je vaša strategija za pridobivanje finančne podpore iz programov Unije/sredstev za pokritje investicijskih izdatkov?

Poleg občinskega sofinanciranja pretežni del pokritja investicijskih stroškov v kulturno infrastrukturo načrtujemo glede na odločitev Ministrstva za kulturo o prioritetni obravnavi v EPK vključenih projektov na kohezijskih programih in sredstvih. Pri predvidenem deležu to rezultira v 15 mio EUR s strani EU in 21 mio EUR s strani države, regije in mesta.

Če je ustrezno, prosimo, vstavite tukaj tabelo, ki opredeljuje, kakšni zneski bodo porabljeni za novo kulturno infrastrukturo, ki se bo uporabila v letu naziva.

Glej seznam projektov obnove na strani 59 →

B. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

Prosimo, na kratko opišite predvideno strukturo upravljanja in izvedbe za izvajanje aktivnosti evropske prestolnice kulture.

Struktura upravljanja sledi idejni zasnovi od spodaj navzgor (bottom-up). Ta koncept zahteva več časa, a je bolj pristen in trajnosten – to, da kulturniki, prebivalci in NVO razumejo ter si predstavljajo EPK in njena pravila ter na tej osnovi zasnujejo, programirajo, izvedejo in upravljajo aktivnosti, ki se jim zdijo primerne za standard in idejo EPK, traja dlje, kot če to počnejo strokovnjaki za odnose z javnostmi, prodajalci projektnih konceptov ali izključno vrhovi občin. Pri tem, in to je ključno, trajno krepijo tudi svoje izvedbene kapacitete. Struktura upravljanja je torej zasnovana s formiranjem institucij, metodologij in teles, ko je to glede na vsebine primerno, z namenom ohraniti momentum in znanja tudi za obdobje po letu naziva.

2019–2020: Struktura obsega skupino za pripravo koncepta prijave, ki je imenovana s strani župana Kranja, člani pa prihajajo iz ključnih javnih kulturnih zavodov ter sektorja NVO. Skupina vključuje tudi podžupana, ki je v Kranju pristojen za kulturo, ter občinske referente za kulturo in komuniciranje. Taka struktura omogoča neodvisno pripravo kvalitetnega osnutka ter njegovo preverjanje in dopolnjevanje s strani ostalih občin, hkrati pa tudi redno sodelovanje s politiko, ki končno prijavo potrjuje v najvišjih občinskih organih odločanja.

2020–21: Skupini se pridružijo predstavniki širšega KKS ter tudi drugih sektorjev (inovacije, turizem, okolje, mobilnost itd.) v regiji, predstavniki regionalnih agencij in operativni akterji regijskih kulturnih institucij in programov. Na ta način se hkrati konkretizira in pili prijavni koncept v končno prijavo ter formira ogrodje širšega programskega odbora.

2022–25: Strukturira se naslednja sestava:

- nadzorni odbor: evalvacija, nadzor financ;
- programski odbor: svetovalno telo;
- glavni direktor + 4 vodje direktoratskih: kulturno-umetniški direktor, direktor za razvoj (pokriva sodelovanje z ostalimi sektorji, partnerstva, mreženje, mednarodno prisotnost), direktor za občinstva in komunikacije (vključevalna participacija), finančni direktor;
- produkcijska telesa in projektni vodje za izvajanje projektov: skupaj 8 vodij vsebinskih sklopov, ki si za posamezne projekte, vključene v EPK, formirajo produkcijske ekipe;

Taka sestava omogoča fokus na prototipiranje, pripravo in nadgradnjo projektov ter grajanje momentuma v obdobju pred nazivom, izvedbeno zmogljivost v letu naziva 2025 ter tudi, s posebno ekipo, pripravo strategije za obdobje po 2025.

2026–2030: glede na evaluacijo vsebinske, finančne in trajnostne uspešnosti ter odzive obiskovalcev bomo pripravili strukturo upravljanja, ki bo ustrezala nadaljnji vsebini. V vsakem primeru bomo nadaljevali z regijsko konferenco Cultu:re, ki bo predvidoma tudi nosilec nadaljnjih krovnih regijskih odločanj o kulturi na Gorenjskem.

C. NAČRTOVANJE RAVNANJA V NEPREDVIDLJIVIH RAZMERAH

Katere so glavne prednosti in pomanjkljivosti vašega projekta? Kako nameravate odpraviti ugotovljene pomanjkljivosti?

Prednosti:

- Dolgoročna vizija, ki se ne zadovolji s tukaj in zdaj, ampak s kaj in kako bo potem.
- Preseganje tipičnega strogo umetniškega okvira z nanašanjem na trajnost in okolje.
- Neinstitucionalna, na NVO bazirana gonilna sila, ki pri koncipiranju in izvajanju vidi širše kakor tipični zbirokratizirani javni sektor.
- Dobesedna materializacija ciljev EPK ter regijskih in mestnih strategij v rdečo nit, ki realno lahko vodi do transformacije regije, kjer bo kultura igrala pomembnejšo vlogo kot do zdaj.
- Pristopa prototipiranja in skupnostne participacije omogočata bottom-up grajanje projektov in vključevanje občin, ki tako rastejo s "svojimi" projekti z manj tveganji, da bo šla EPK mimo njih.

- Projekt ni osnovan na velikih tveganih infrastrukturnih posegih, pač pa na programski vsebini, ki polni obstoječo infrastrukturo in obnavlja/ gradi le potrjeno nujne objekte.
- Znotraj 20 km od glavne osi Kranj–Jesenice je vsa potrebna kulturna infrastruktura in velika večina lokalnega prebivalstva, ki je primarna ciljna skupina projekta.
- Fokus na revitalizacijo z vsebinami, ne z betonom.

Pomanjkljivosti:

- Pomanjkanje kulturno-managerskih kadrov v regiji: To bomo odpravili z vključitvijo producent-skih in organizacijskih ekip za vodenje projektov iz širšega okolja, drugih sektorjev ter z lastnim sistemom usposabljanja kulturnih managerjev (Akademija za kulturni management).
- Namestitvene kapacitete v mestu Kranj so precej omejene (120 tisoč v 2019⁶): To bomo odpravili z vključitvijo regijskih kapacitet v skupno ponudbo na podlagi osi Kranj–Bled–Kranjska Gora, ki omogoča namestitve v rangu manj kot 20 km stran od dogodkov, s kapacitetami do 2,9 mio prenočitev in nadaljnjih 2,1 mio, če vključimo še kapacitete iz 25 km oddaljene Ljubljane⁷.

⁶ <https://tinyurl.com/wkebgur>

⁷ <https://tinyurl.com/uqsbrtv>

- Slaba vpetost regijskega kulturnega sektorja v mednarodna partnerstva. To bomo izboljšali z namenskim nadgrajevanjem sektorskih operativnih zmogljivosti in mreženja prek metode prototipiranja v času 2020–2024. V tem obdobju bomo obstoječe dobre projekte nadgradili z mednarodno dimenzijo, ki bo omogočala novo svežino, state-of-the-art primerjavo ter prijave na evropske razpise. Prototipiranje projektov z namenom izboljšanja v vsaki iteraciji bo te stike tudi trajnostno osmislilo, saj se bo mednarodna dimenzija krepila hkrati s pomenom projekta in bo tako postala njegov sestavni del, ne le enkratni umeten dodatek.
- Pomanjkljiva komunikacija s ciljnim občinstvi: po eni strani so širše množice razmeroma zadržane pri obiskovanju kulturnih dogodkov in preferirajo zabavne dogodke, po drugi strani pa se tudi producenti in organizatorji soočajo z izzivi učinkovitega plasiranja svojih sporočil publiki. To pomanjkljivost bomo po eni strani zmanjšali s pribli-

ževanjem dogodkov občinstvom (dogodek pride do občinstva, ne obratno, npr. koncert orkestra v blokovskem naselju), po drugi pa z (i) vključevanjem občinstev v organizacijo in izvajanje (npr. Jate izkušenih ptic), (ii) sodelovanjem občinstev z umetniki (npr. ob rezidencah umetnikov Festivala Kaos), (iii) koncipiranjem dogodkov na način grajenja skupnosti in skupnostne uporabniške izkušnje (npr. Festival Okarina). Vse to bo omogočilo boljše ponujeno vrednost in boljše osnovo za privabljanje obiskovalcev.

- Centralizacija vsebin, kadra in infrastrukture je širša pomanjkljivost, ki jo tudi projekt zelo čuti. Poleg tega mesta in regije (ki formalno ne obstajajo, so samo statistične) slabo komunicirajo in ne sodelujejo v nadobčinskih projektih. To pomanjkljivost naslavljamo že z zasnovo projekta EPK, ki je regijske narave, skupnimi nadobčinskimi ukrepi (npr. Akademija za kulturni management) ter z idejo trajne regijske konference Cultu:re, ki bo postala način za decentraliziran razvojni forum.

D. TRŽENJE IN KOMUNICIRANJE

Prosimo, na kratko opišite predvideno strategijo trženja in komuniciranja, ki jo ima mesto za leto evropske prestolnice kulture.

Strategija trženja predpostavlja tesno povezovanje medijske in digitalne kampanje. Dosegati želimo (i) evropske publike s specifičnimi targetiranimi skupnostmi, (ii) prebivalce iz bližnjih regij, ki jih nagovarjamo s pozivom »vedno dobrodošli« in (iii) lokalne publike z mehanizmi participacije skupnosti, komunikacijskih principov "od spodaj navzgor" in mobilizacije prebivalcev. Usmerili se bomo v **močna partnerstva**, in sicer:

- s turističnimi organizacijami (nacionalnimi in lokalnimi) želimo vzpostaviti komunikacijsko strategijo, ki bo povezana z našo strategijo razvoja občinstev. Temeljila bo na grajenju občutka pripadnosti sporočilom in programom ter obiskovalce nagovarjala, naj regije ne obiščejo za kratek čas, temveč naj se v kulturne programe vključijo;
- s turističnimi delavci bodo vzpostavili izobraževanja o gostoljubnosti in posebnih poudarkih vizije EPK, odnose bomo gradili vse do leta 20205 in skrbeli, da bodo projekt vzeli za svojega;
- z lokalnimi in nacionalnimi mediji ter spletnimi platformami bomo oblikovali vsebinske članke in kolumne, identificirali mednarodne kulturne novinarje s širšim dosegom iz zahodne in vzhodne Evrope ter z njimi oblikovali partnerstva in zgradili trajno močno mrežo mednarodnih medijskih povezav.

Z vidika trženja in komunikacije je dejstvo, da živimo v majhni državi sredi Evrope, izjemno pozitivno. Majhen

trg na križišču velikih poti predstavlja odlično priložnost za razvijanje strateških prednosti. Poleg tradicionalnih komunikacijskih mehanizmov, ki vključujejo čim večjo medijsko pokritost z relevantnimi vsebinami, smo razvili še nekaj **inovativnih prijemov**.

- Oblikovali smo strategijo razvoja publik Navodilo naj ti bo vodilo, ki skupnosti poziva k dejanjem zahtevaj, razmišljaj, igray in ohranjaj. Orodja neprofitnega marketinga bomo s pomočjo EPK programov usmerili k zelenim dolgoročnim učinkom na področju kulture, družbe, gospodarstva in ekologije.

ZAHTEVAJ	→	KULTURNI
RAZMIŠLJAJ	→	DRUŽBENI
IGRAJ	→	GOSPODARSKI
OHANJAJ	→	OKOLJSKI

- Promocijski material bomo zbirali skrbno in z zavedanjem o pomenu neuporabnih znamenih predmetov, kot so skodelice, pisarniški material, dežniki itd. Za vsak znamenjen produkt želimo, da je kakovosten, uporaben in v stiku z vsebinami. Ne moremo se namreč opredeljevati do okoljske krize, hkrati pa ponujati publikam cenениh izdelkov, proizvedenih na Kitajskem. Tudi nam mora biti navodilo vodilo.
- Majice in tekstilni material bodo izdelani v sistemih pravične trgovine, na njih pa ne bodo logotipi, temveč sporočila, ki jim želimo slediti (zahtevaj, razmišljaj, igray in ohranjaj). Oblikovali bomo produktno serijo uporabnih in dekorativnih predmetov, kot so trakovi za v lase, vrečke za nakupovanje zelenjave in sadja, predlagali bomo katalog vzorcev in tekstila, ki jih bodo uporabniki lahko izbirali. Posebno pozornost bomo namenili sodelovanju z lokalnimi oblikovalci in obrtniki ter produktnemu marketingu.

- Količine tiskovin bomo optimizirali in skrbeli za visok nivo odličnosti v vsebini in oblikovanju katalogov, publikacij in arhivskih materialov.
- Z regionalnimi in nacionalnimi turističnimi organizacijami želimo oblikovati sistem obnavljanja potrošnega materiala za turiste, torej trajnostneje proizvedenih materialov, kot so zemljevidi, brošure in letaki, ki jih obiskovalci ob odhodu na določenih frekventnih točkah lahko pustijo za ponovno uporabo.
- Kot aluzijo na prve komunikacijske pripomočke v družbi bomo na delavnicah s prebivalci klesali simbole, ki jih bomo razvili za leto naziva, v kameenje in ga postavljali po celi Gorenjski. Oblikovali bomo posebne informacijske in signalizacijske enote.
- Večino informacij želimo predstaviti na digitalne platforme in nagovarjati oblikovalce k uporabi enotne aplikacije.
- Pred letom 2025 bomo s partnerji organizirali številne dogodke in projekte za promocijo leta naziva. PR-akcije bomo zasnovali včasih tudi več let prej in razmišljali o rasti. Tako bomo na primer zasadili sadovnjak, ki nam bo omogočal večletno promocijo.
- Povezali se bomo s slovenskimi podjetji in znanimi posamezniki iz različnih sfer družbe, ki zagovarjajo pravično družbo, prehransko in podnebno pravičnost in obnovljive vire, ter z njihovo pomočjo dosegali publike, ki jih kultura (še) ne zanima.
- Prostore bomo vsebinsko znamčili. Oblikovali bomo pomene za arheološko središče, industrijsko središče, literarno in dramaturško središče, središče slovanske kulture itd. Nagovarjali bomo kulturne turiste in domače obiskovalce, ljubitelje fotografiranja in Instagrama, s sporočili o prvem selfiju, ki ga je v Kranju ustvaril fotograf Janez Puhar. Medijsko javnost, domačo in mednarodno, bomo opozarjali, da je največja turistična atrakcija Slovenije – človeška ribica – doma v Kranju. Pri nas je namreč laboratorij za proučevanje človeških ribic.
- Poseben poudarek skupine za komuniciranje bo krizno komuniciranje, saj predvidevamo, da bo nacionalne medije pred vsebino zanimalo trošenje javnega denarja, infrastrukturni projekti in težave, s katerimi se bomo soočali.
- Del sredstev za programe želimo pridobiti v obliki množičnega financiranja z obširno komunikacijsko akcijo, ki se bo osredotočala prav na porabo javnega denarja v kulturi, in sicer nagovorimo vseh 2.000.000 prebivalcev, da k projektu prispevajo 1 EUR.

Kako namerava mesto poudariti, da je evropska prestolnica kulture aktivnost Evropske unije?

Zavedamo se, da bo najtežja naloga skupine za trženje uspeti pri množičnem privabljanju evropskih publik v Kranj in na Gorenjsko z namenom, da obišejo dogodka evropske prestolnice kulture. A hkrati se zavedamo nujnosti omejevanja hiperturizma v regiji, pomena pripadnosti kulturnih turistov vsebinam in zavedanja, da

je okolje okoli nas krhko in hitro spreminjajoče. Skupina za trženje bo sodelovala z roko v roki s skupino za vsebino. Pripravljali bomo akcije ozaveščanja, opozarjanja in pomena distribucije obiskovalcev po prostorih v regiji, ki ne trpijo od teže turistične mase in lahko ponudijo avtentična doživetja. V tem vidimo velik izziv, povezati ga želimo z gospodarstvom in umetniškimi skupinami. Prostorom želimo dati nove pomene in jih dosegati z zelenimi prevoznimi sredstvi (pešačenje, kolesarjenje, električna vozila). Posebno pozornost želimo usmeriti prav v ta segment evropskega – trajnostno mobilnost.

Trajnost (v prometu, kulturi, razvoju) želimo s tržnimi mehanizmi jukstapozicije povezati v miselne koncepte evropskega delovanja. Kar je napredno in zeleno, je tudi evropsko. Brez olepšavanja bomo komunicirali tudi evropske vrednote, ki jih EU simbolizira, a v zadnjih letih uhajajo izpod nadzora. Evropske iluzije želimo razbijati, jih postavljati na novo ter iskati nove narative evropskega vrednostnega sistema, ki je predvsem transparenten, ni elitističen, je vključevalen. Sovražnega govora in populističnih glasov ne utiša, temveč jih z dialogom in razumevanjem stisk vseh, ki se jih poslužujejo, presega. Želimo, da se z identiteto programa in avtorskega koncepta ali vsaj z njihovimi deli poistovetijo vsi. Z oblikovanjem pripadnostnih krogov in učinka snežne kepe bomo ustvarili množico glasov, ki bodo stremeli k istemu cilju – ohranjanju.

Podarjanje, da smo evropska prestolnica kulture, bo potekalo tudi po tradicionalnim kanalih, tj. z logotipom, pisnim omenjanjem, poudarki ob govorih, izjavah za javnost itd. Posebno pozornost bomo namenili identifikaciji mednarodnih novinarjev in medijskih hiš ter digitalnih kanalov, ki nam bodo v pomoč pri lansiranju vsebin in programov. Priključili se bomo večjim nacionalnim PR- in dogodkovnim akcijam, mednarodno javnost pa bomo s programi EPK opozarjali že pred letom naziva na petih ravneh:

- z regionalnimi in nacionalnimi kulturnimi, s turističnimi in športnimi partnerstvi;
- s široko zasnovanimi digitalnimi kampanjami, vezanimi na sporočila, ki jih želimo širiti;
- z mednarodnimi partnerstvi, predvsem iz držav v naši neposredni bližini;
- s skupinami Gorenjcev, živečih v drugih evropskih mestih;
- s pomočjo političnih projektov, kot je predsedovanje Slovenije Svetu EU leta 2021.

Več o tem segmentu smo zapisali pri točki 3. ←

6. ZMOŽNOST IZVEDBE

Prosimo, potrdite in predložite dokazila, da imate široko in močno politično podporo in trdno zavezo ustreznih lokalnih, regionalnih in državnih javnih organov.

Mestna občina Kranj je 17. 10. 2018 na najvišji politični ravni s sklepom občinskega sveta sprejela odločitev o kandidaturi za naziv EPK. Pridružene občine, ki skupaj s Kranjem tvorijo kandidaturo, so sklep sprejele dne 11. 12. 2019 na Svetu gorenjske regije, torej na skupni seji najvišjih organov odločanja, kar tudi na regijski ravni potrjuje trdno politično podporo kandidaturi Kranja in Gorenjske za naziv EPK.

Prosimo, potrdite in predložite dokazila, da vaše mesto ima ali bo imelo ustrezno in delujočo infrastrukturo, da bo nosilo naziv. V ta namen, prosimo, odgovorite na naslednja vprašanja:

- Na kratko pojasnite, kako bo evropska prestolnica kulture uporabila in razvila kulturno infrastrukturo mesta.

Kandidatura Kranja in Gorenjske se močno naslanja na obstoječo kulturno infrastrukturo in obstoječo infrastrukturo, ki lahko postane kulturna. Ne načrtujemo nobenih novih gradenj, ampak le obnove.

Uporaba kulturne infrastrukture:

Na eni strani imamo obstoječo kulturno infrastrukturo v posameznih občinah, kot je denimo Prešernovo gledališče Kranj, Mestna knjižnica Kranj, Layerjeva hiša Kranj, Gorenjski muzej, Gorenjesavski muzej Jesenice, Čebelarski muzej Radovljica, Galerija Šivčeva hiša, Festivalna dvorana in Blejski grad, Tržiški muzej, Sokolski dom Škofja Loka, Loški muzej, Kino Sora ipd. ter široko mrežo kulturnih domov z manjšimi odri in galerijami. To javno kulturno infrastrukturo (skupaj 50+ objektov oziroma prostorov) upravljalci uporabljajo z namenom razvijanja kulturne dediščine, uprizoritvenih, likovnih, glasbenih, filmskih in drugih umetniških zvrsti ter kulturnega turizma in izobraževanja. Projekt EPK bo prinesel nove vsebine v vsebinsko degradirane kulturne domove.

Ta obstoječa infrastruktura bo uporabljena za približevanje občinstvom. Kulturne strategije praktično vseh vključenih občin prioritizirajo cilje, kot so večje število obiskovalcev, dostopnejša kulturna ponudba, povezovanje kulturno-umetniškega z izobraževalnim in turističnim sektorjem ipd. Menimo, da bodo regijska konferenca Cultu:re, mrežni postprodukcij-ski programi ter mikro lokalni kulturni programi in projekti vsake od vključenih institucij/občin nadgradili obstoječo infrastrukturo s povezovanjem v občinstvom bolj dostopno ponudbo.

Obstoječa kulturna infrastruktura potrebuje programske nadgradnje (trenutna dvorana Prešernovega gledališča ima podstandardno kapaciteto, glede na nadpovprečno razvitost plesne dejavnosti manjka plesna dvorana, podeželski kulturni domovi so manj primerni za večje glasbene, plesne in multimedijske dogodke), regijsko in mednarodno povezovanje ter krepitev povpraševanja za optimalno koriščenje obstoječih kapacitet.

Razvoj kulturne infrastrukture:

Na drugi strani imamo obstoječo, a zapuščeno, nevzdrževano, degradirano ali trenutno neprimerno infrastrukturo, ki ne zahteva visokih investicij in umetnih gradenj brez vsebinske substance. Največkrat potrebuje le obnovo ali adaptacijo za uporabo v kulturne namene. Majdičev mlin (nekdanji mlin na otoku pod starim kranjskim mestnim jedrom), nekdanja tovarna Inteks, zahodni del nekdanje veleblagovnice Globus, kanjon Kokre s turistično ponudbo, Center za človeško ribico v jami Tular, Mestna hiša, Gradbena šola, Bežkova vila za Prešernov institut so obnovitveni infrastrukturni projekti, ki bodo kulturne zmogljivosti še povečali in predstavljajo novo hrbtenico kulturne transformacije Kranja in regije.

Državna politika uveljavljanja infrastrukturnega vidika EPK predvideva prioritizacijo projektov obnove kulturne infrastrukture, ki bodo vključeni v EPK, na kohezijskih razpisih. Po eni strani to pomeni nekaj daljši čas do začetka obnov in s tem povezan zamik sofinanciranja, po drugi pa se izvrstno ujema s čezsektorskim konceptom (kultura, okolje, turizem, inovacije), ki je tako vsebinska osnova bid booka kot tudi visoko točkovnan sinergični element kohezijskih razpisov in kohezijske politike.

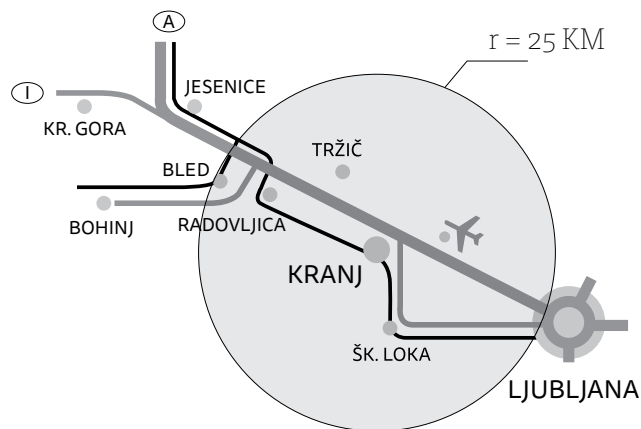
Kandidatura Kranja in Gorenjske za naziv EPK vključuje inovativne vsebine in infrastrukturne posege v raznolik in pomensko čezsektorski konglomerat, katerega nosilec je kulturni sektor. Glede na finančne zmožnosti Kranja in vključenih občin ter pretekle trende vlaganja v kulturne programe in infrastrukturo, je ta konglomerat izvedljiv v 20 letih. Tako za obsoječo kot za obnovljeno kulturno infrastrukturo je naziv EPK ključnega pomena, saj ta naziv pomembno premika nazorsko in politično agendo v polje kulture, pomaga odločevalcem razumeti kulturo kot gonilo transformacije ter opolnomoči kulturni sektor za uveljavljanje ustvarjalnosti, umetnosti ter z njima povezanih polj.

- **Katere so prednosti mesta v smislu dostopnosti (regionalni, domači in mednarodni prevoz)?**

Regijska glavna prometna os Kranj–Radovljica–Jesenice je temeljni del gorenjske avtoceste, ki kot severozahodni krak preči regijo od Ljubljane na jugu do Avstrije na severozahodu. Regionalne povezave Kranj–Škofja Loka na jugu, krak od omenjene avtoceste do Trziča na severovzhodu, Jesenice–Kranjska gora na severu ter Radovljica–Bled–Bohinj na zahodu to os razširijo tako, da je praktično celotno prebivalstvo Gorenjske znotraj 25 km razdalje do kulturnih središč v regiji, ki so vključena v EPK.

Tej mobilnostni liniji sledi tudi večina medkrajevnih avtobusnih prevozov, ki iz Kranjske Gore (ob Savi Dolinki), Bohinja (ob Savi Bohinjki) in Trziča vzpostavljajo ključne krake do omenjene osi in Gorenjsko povprečno po 2–3x na uro povezujejo s Kranjem (in naprej z Ljubljano). Železniška proga sledi podobni liniji in povprečno vsako uro povezuje (Ljubljano,) Kranj, Radovljico in Jesenice, od tam pa z zahodnim krakom tudi Bled, Bohinj in naprej pod Julijskimi Alpami dolino Soče.

Omenjena mobilnostna linija je med najbolj dinamičnimi v državi, saj jo prebivalci uporabljajo za delovne migracije (v Kranj in iz njega se na delo vozi 22.000+ delovno aktivnih oseb; v Kranj večinoma z Gorenjske, iz Kranja pa večinoma v Ljubljano). Ta linija ima tudi močan turistični pomen, saj je glavna

prometna pot od Avstrije, Ljubljane in Kranja oziroma letališča do Bleda in Kranjske Gore kot dveh destinacij, ki sta turistično med najpomembnejšimi tudi na državni ravni.

Letališče Jožeta Pučnika je locirano 10 km vzhodno od Kranja in je z rednim avtobusnim prevozom povezano s Kranjem in Ljubljano. V 2018 je na njem pristalo 1,8 mio potnikov.

Vse naštetu pomeni, da že trenutne prometne zmogljivosti, ki jih prebivalci in turisti (dva ključna sklopa ciljnih skupin kandidature) redno uporabljajo, normalno delujejo kot dostopnostna in mobilnostna sredstva. EPK bo priložnost za integracijo in

povezovanje teh zmogljivosti (avtobus zdaj ni nujno usklajen z voznim redom vlaka; točke in polnilnice e-vozil niso nujno na postajah javnega prevoza in niso razpršene po celo regiji; kombinacija avtobusne in železniške vozovnice trenutno ni povezana in zahteva dva ločena nakupa, ne glede na čas potovanja). Poleg rednega javnega prevoza (avtobus, vlak) bomo v letu naziva EPK vključili tudi 1000+ dodatnih e-vozil (e-kombiji, e-minibusi, e-kolesa), ki bodo nadgradila mrežo e-avtomobilov ter redno povezovala Ljubljano, Kranj, Škofjo Loko, Tržič, Radovljico, Bled, Bohinj, Jesenice in Kranjsko Goro kot shuttle prevozna sredstva za obiskovalce dogodkov.

Nacionalna povezljivost: Ljubljana kot prestolnica je 25 km oddaljena od Kranja in podobno od Škofje Loke. Prebivalstvo Slovenije od Prekmurja na vzhodu, Bele krajine na jugu in Obale na jugozahodu kot najbolj oddaljenih točk od Gorenjske potrebuje ma-

ksimalno 2–2,5 h vožnje z avtomobilom do Kranja. Dunaj, Budimpešta (4,5–5 h), Zagreb (2 h) in Benetke (3 h) so prometna središča sosednjih držav, redno dostopna z avtom, avtobusom, vlakom ali letalom. V krogu cca. 500–600 km od Gorenjske oziroma 1–1,5 h trajajočim letom so poleg Slovenije vključene celotna severna Italija do Milana, Švica, Bavarska z Munchnom, celotna Avstrija, Češka s Prago, zahodna Slovaška z Bratislavo, polovica Madžarske, severna Srbija z Beogradom in Novim Sadom, celotna Bosna s Sarajevom ter Hrvaška z Rijeko, Dubrovnikom in Zagrebom, kar v najbližji geografski segment, ki do Gorenjske dostopa razmeroma enostavno, vključuje pb. 60 mio ljudi oziroma 11 % Evrope. Redne neposredne povezave do Amsterdam (Nizozemska), Bruslja (Belgija), Berlina in Frankfurta (Nemčija), Istanbula (Turčija), Londona (Velika Britanija), Moskve (Rusija), Podgorice (Črna gora), Varšave (Poljska), Pariza (Francija), Helsinkov (Finska) in Tel Aviva (Izrael) omogočajo direkten dostop do Gorenjske nadaljnjim 64 mio prebivalcem oziroma skupaj več kot petini Evrope.

- **Kolikšna je zmogljivost mesta v smislu nastanitve turistov?**

V letu 2018, za katero obstajajo zadnji celoviti podatki, je Mestna občina Kranj beležila 128.000 prenočitev, skupaj z neposredno okoliškimi občinami pa jih beleži 333.000. Bled z 1,15 mio, Kranjska Gora z 0,8 ter Bohinj z 0,67 mio so ne le regijske destinacije z največ kapacitetami, pač pa prednjačijo tudi na državni ravni. V zadnjih letih se je zelo okrepila Radovljica, ki dosega 280.000 nočitev, skupaj s sosednjimi Jesenicami, Tržičem in Žirovnico pa 352.000. Če v račun vzamemo tudi Ljubljano, ki bo zaradi bližine (25 km iz Kranja) zelo verjetna desti-

nacija obiskovalcev ne glede na ponudbo v ožji regiji (temu bo tako ne glede na končni izbor kandidatur v Sloveniji) in realizira po 2,2 mio nočitev, je končni seštevek širše regije za 5,5 mio nočitev kapacitet⁸.

Celotna Slovenija je v 2018 realizirala 15,7 mio nočitev, pri čemer je Gorenjska regija brez Ljubljane na drugem mestu za Obalo. Skupaj s kapacitetami Ljubljane lahko širšo regijo razumemo kot najzmogljivejšo slovensko geografsko os za nastanitve turistov. Pri tem je zelo pomembno, da te prenočitve nimajo velikih sezonskih nihanj, saj se zimsko-smučarske, poletne in prehodne ponudbe dokaj uravnoteženo

kombinirajo z izjemo Ljubljane, ki ji turistični obisk spomladi in poleti sunkvito naraste.

Regionalna razvojna agencija v regijskih strateških dokumentih turizem prepoznava kot eno najpomembnejših razvojnih priložnosti Gorenjske. Ključni prednosti sta značilna alpska krajina z izredno bogatimi in dobro ohranjenimi naravnimi danostmi ter kulturna dediščina v starih mestnih jedrih in na podeželju. Ugodna geostrateška lega in dobra prometna dostopnost še povečujeta pomembnost Gorenjske kot tradicionalnega turističnega območja, ki ustvarja tudi pomemben del slovenskega turističnega prometa⁹.

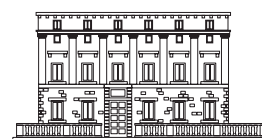
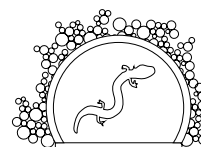
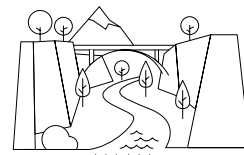
- **Katere kulturne, mestne in turistične infrastrukturne projekte (vključno s projekti obnove) namerava vaše mesto izvesti v zvezi z aktivnostjo evropske prestolnice kulture od zdaj do leta naziva?**

Mesto in regija s to prijavo vključujeta le projekte obnove, ne novih gradenj. To optimizira izkoriščenost obstoječih kapacitet ter pomembno premošča fokus in težo finančnih sredstev od investicijsko požrešnih gradenj k programskim in izobraževalnim vsebinam ter kreiranju novih delovnih mest.

Projekti obnove vključujejo:

- Majdičev mlin: obnova za produkcijske prostore, ustvarjalno središče in galerijo: 7 mio EUR;
- prostore nekdanje tovarne Inteks: obnova za galerijske in produkcijske prostore: 2,25 mio EUR;
- ureditev kanjona Kokre za nove turistične produkte zelene oaze v mestu: 2,5 mio EUR;
- center za človeško ribico: izobraževalno-raziskovalni projekt v jami Tular: 0,25 mio EUR;
- ureditev in obnovo nekdanje veleblagovnice Globus za namene kulture: 5 mio EUR;
- prenavo Mestne hiše in revitalizacijo objekta tržnice: 3 mio EUR;
- revitalizacijo nekdanje gradbene šole: 1 mio EUR
- Bežkovo vilo: obnova za ureditev Prešernovega instituta 2,5 mio EUR;
- Kino Center: ureditev v javno kulturno infrastrukturo: 2,5 mio EUR;
- kulturne domove v regiji (skupaj 20+): vsebinska in tehnična obnova za postprodukcije in nove vsebine v lokalnih okoljih: 10 mio EUR.

⁸ <https://tinyurl.com/vl9l6ak>

⁹ <https://tinyurl.com/qtlf9rn>

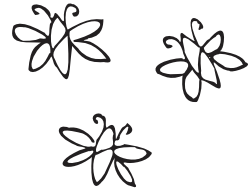

KRANJ 2025
KANDIDAT ZA EVROPSKO
PRESTOLNICO KULTURE

Kranj z Gorenjsko 2025
Kandidat za evropsko prestolnico kulture
Prijavna knjiga za preizbor, 2019

Mestna občina Kranj
s Svetom Gorenjske regije

Projektna skupina:
Selman Čorović
Mirjam Drnovšček
Zala Orel
Aljaž Primožič
Alenka Štrukelj
Andrej Urbanc

Zahvala za navdihe in pomoč:

Maruša Štibelj, Marko Pogačnik, Živa Bertancelj, Tatjana Dolžan Eržen, Petra Puhar Kejžar, Mojca Jagodic, Igor Kavčič, Marjana Žibert, Gašper Peternel, Marko Arnež, Janez Černe, Nada Bogataj Kržan, Neva Vehovec Iličič, Ana Vizovišek, Nena Škerlj, Nina Koželj, Janko Rožič, Marija Jenko, Ivan Smiljanič, Darjan Kruševac, Klavdij Tutta, Ajda Tomazin in jate, Lavoslava Benčič, Mateja Golez, Nataša Kne, Jernej Jeglič in podbreške mojstrice peke, Nataša Druškovič, Arijana Gadžijev, Katja Burger, Anja Doblanovič Šešek, Irena Gayatri Horvat, Petra Vencelj, Fernanda Prado Verčič, Vasja Doberlet, Simon Krejan, Igor Prošič, Žiga Srebot, Tine Hafner, Srečko Štager, Polona Torkar, Silvana Žorž, Margareta Vovk Čalič, Tina Pavlin, Maša Pirc, Nejc Stupan, Silva Horvat, Nina Vastl, Darja Okorn, Nina Svetelj, Ana Šturm, Rok Artiček, Mojca Planšak, David Almajer, Miha Marenčič, Monika Rogelj, Damir Globočnik, Nika Perne, Mateja Korošec, Kati Sekirnik, Živa Lautar, Danaja Batinič, Urša Erjavc, Taja Nograšek, Tina Hribernik, Andreja Eržen, Maja Osrajnik, Darja Rant, Anna Zorčec, Lea Ogris, Lili Panjtar, Anja Podreka, Saša Spačal, Živa Drinovec, João Vilela Geraldo, Luigi Spina, Vitomir Pretnar, Matic Zorman, Primož Pičulin, Ksaver Šinkar, Blaž Pintar, Ana Žunič, Marinka Poštrak, Jan Vihar, Amela Bešković, Vlasta Juršak, Črt Štrubelj, Hana Bujanović Kokot, Gal Grobovšek, Manca Kejžar, Janže Šilc, Anže Kutnjak, Veronika Pflaum, Jože Dežman, Urška Košir, Pavlina Finžgar, Mojca Pavlič Drnovšek, Tina Pernuš, Bojan Pretnar, Milan Golob, Jože Bizovičar, Petra Mohorčič, Ksenija Ponikvar, Petra Žibert, Jelena Justin, Magda Zore, Ada Trakulja, Susana Blasco, Bill Noir, Tania Mendillo, Mija Aleš, Boštjan Gunčar, Nika Bele, Dragan Blagojevič, Nadja Stare, Janez Pelko, Polona Bartol, Aleš Peternel, Tomaž Štular, Saša Lončar, Rok Bohinc, Jasmin B. Frelih, Nataša Sedminek, Tamara Smolej, Tomaž Drozg, Blaž Gregorin, Prešernovi nagrajenci in nagrajenci nagrade Prešernovega sklada, Robert Bitenc, Franc Jagodic ter vsi, ki ste se odzvali pozivom in nas podprli v medijih in na družbenih omrežjih

Lektura:	Martina Lušina in Jera Oražem
Oblikovanje:	Aljaž Primožič
Oblikovanje tipografije glavnih naslovov:	Jernej Kejžar (povzeta po rokopisu Marka Pogačnika)
Tipografija:	FF Tisa Mitja Miklavčič
Tisk:	CC Consulting Center, d.o.o. Tiskano na reciklirani papir
Knjižna vezava:	Tiskarna Jagraf, d.o.o.
Založnik:	Mestna občina Kranj, zanjo Matjaž Rakovec, župan

MESTNA OBČINA
KRANJ

PRAVICA NEODVISNA OD OBSTOJEČIH VERSKIH IN IDEOLOŠKIH
SISTEMOV. MLADIM JE TREBA ŽE MED ŠOLANJEM OMOGOČITI, DA RAZVINEJO OS
OBCUTLJIVOST ZA VIDNE IN NEVIDNE RAZSEŽNOSTI ŽIVANJA, DA BI LAHKO OBLIKOVALI
LASTEN PRISTOP K SVETOSTI, ŽIVLJENJA, SPodbUJANJE O
ČUTKA ZA ŽIVLJENSKO RESNIČNOST RAZVOJ INTUICIJE IN
INTELEGENCA SRCA ZAGOTAVLJAJO, DA SE NE BOMO IZGUBILI MED NEŠTETIMI POJAVI
DEČIMI STRAN OD BISTVA. *5* ŽIVIMO NA PLANETO OBIL
ZEMLJA JE MILIARDE LET RAZVIJALA BIOLOŠKI PROSTOR, K
SVOJO ČUDOVITO VEČPLASTNOSTJO, OMOČA NARAVNO OBILJE IN
NASLEDNJI FAZI NA NARAVNEM OBILJU, TEMELJEČO RAST CIV
ZACIJ. USODNEMU ZLOMU DANE CIVILIZACIJE SE DA IZOGNITI TA
SE ČLOVEK VRNE K SVOJEMU BISTVU. PROCESU SAMOSPOZNA
SLEDI PROCES ODKRIVANJA DOSLEJ NEZNANIH RAZSEŽNOSTI ŽE
PROSTORA. TE PA SO DOVOLJ ŠIROKE, DA BODO OMOGOČILE CELOSTE
RAZVOJ BODOČE CIVILIZACIJE VKLJUČNO Z NJENIM GOSPODARSTVOM,
KULTURO, IN DUHOVNOSTJO.

6 NEMUDOMA SE JE POTREBNO UGLASITI S SAMOZDRAVILNI
PROCESI IN PREOBRAZBAMI, KI JIH JE INTELIGENCA ZEML

UVEDLA V ZADNJIH DVEH DESETLETJIH, DA BI
PREPREČILA ZLOM ŽIVLJENJSKIH SISTEMOV » MODRE
PLANETA«, SODELUJMO Z NJENO VIZIJO NOVE DOB
MIRU IN SOŽITJA MED VSEMI BITJI ZEMELJSKEGA VESOLJA
NASTAJA NOV VEČRAZSEŽNOSTNI PROSTOR, KI ŽE ZD
OMOGOČA NADALJEVANJE IN BISTVENO POGLOBITEV
ČLOVEKOVEGA RAZVOJA NA ZEMLJI V POGOJIH USTVAR
JALNEGA SOZVOČJA MED NASPROTJI TER PARTNERSTVA Z
DRUGIMI BITJI IN SVETOVÍ S KATERIMI DELIMO RAZSEŽNOS
ŽIVLJENJA NA ZEMLJI.

7 ZAVESTNA ODLOČITEV ZA SPREMEMBE, ODGOVORN
ETIČNA DRŽA IN ODPRTOST SRCA SO TEMEL
USPEŠNE »DRUGE OSAMOSVOJITVE« OB POGOJU DA
SMO ZNOTRAJ TEH VREDNOT NAVZOČI Z VSEM S
OSERNIM IN HKRATI SKUPNOSTNO NARAVNANIM RITJE

